

Härnösands kommun
Årsredovisning

12

Innehållsförteckning

Del 1 Inledning

Kommentarer från kommunalrådet	2
Hänt i Härnösand	3
Organisationschema	4
Vart går dina pengar	5
Fem år i siffror	6

Del 2 Förvaltningsberättelse

Omvärldsanalys	8
Finansiell analys	19
Medarbetare	27

Del 3 Verksamhetsberättelser

Kommunstyrelsen	36
Arbetslivsnämnden	38
Samhällsnämnden	41
Skolnämnden	43
Socialnämnden	45
AB Härnösandshus	48
Härnösand energi & miljö AB	50
Räddningstjänsten	52

Del 4 Finansiella rapporter

Resultaträkning, Kassaflödesanalys	56
Balansräkning	57
Noter	58
Driftredovisning, Investeringsredovisning	66
Redovisningsprinciper	67
Ekonomisk ordlista	69
Revisionsberättelse	70

I början av en ny tid

2012 var ett starkt år för Härnösand. Det gav oss förhoppningar om att vi kan bli något mer och bättre än vad vi varit; Den sköna känslan av att vi står på tröskeln till något nytt.

Men 2012 blev också året då Härnösand utsattes för kraftiga angrepp på vår roll som en centralort. I december föreslog statens utredare att Härnösand ska förlora sin status som residensstad. Och i februari 2013 beslöt styrelsen för Mittuniversitetet att Campus Härnösand ska läggas ner och flyttas till Sundsvall. Känslorna inför detta är milt sagt starka och vår mobilisering för att möta de förstörande krafterna fortsätter i skarpt läge.

Framtid Härnösand

När vi erfar statens arrogans för utveckling i vår region kan vi inte vara passiva eller uppgivna. Under begreppet Framtid Härnösand sker nu en kraftsamling där nätverk bildas och nya idéer prövas. Härnösand befinner sig i en tid av omprofilering. Det kan vi inte tas oss undan. Vi står inför att skapa en ny identitet och att i egen kraft generera ett hållbart samhälle. Vi måste anta globala samhällsutmaningar och utvecklas som en attraktiv central ort i norra Sverige dit människor vill flytta. Avgörande i detta är att vi erbjuder jättebra skolor och en trygg välfärd liksom att vi formar ett kunskapsinspirerat och mångfaldigt näringsliv som ger livskvalitet och arbetstillfällen. Vi ska fortsätta vårt intensiva arbete att minska arbetslösheten. Vi gör det i samverkan med arbetsförmedling, företag och andra.

Nystarter 2012

Jag nämnde inledningsvis hoppingivande minnen från 2012. Det finns all anledning att tillvarata dessa och kraften och glädjen i dessa nystarter. De kan inspirera oss till fortsatt framgång. Här några exempel:

Tägen började äntligen gå igen och kollektivtrafiken ökade 27% tack vare Centrumlinjen. Härnösands Central byggdes, dockningsstationen för bussarna togs i bruk och nyss invigdes hela anläggningen.

Besöksnäringen ökade med 28 % och sommaren 2012 var den livaktigaste i mannaminne med festlighet som avlöste vandra. Beslut togs om nya satsningar på båtturen och att säkra och utveckla Technichus. Siffrorna för Näringslivsklimatet gick äntligen åt rätt håll och nya handelsplatsen Ankaret fick nya butiker. Härnösand Arena blev klar och de första evenen och tävlingarna flyttade in under succéartade former.

Gymnasiet vände den mångåriga trenden och fler studerande sökte sig till Härnösand.

Ungdomsgården Kåken blomstrade upp och ökade besöken med 57%.

Hemabs nya vindkraftsatsning invigdes och snurrorna överträffar nu lönsamhetsberäkningarna. Nya solanläggningar togs i bruk. Beslut togs om matavfallsinsamling för alla och planerna för ny återvinningsstation med återbruk blev klara. Vi införde under 2012 ett helt ny form av målstyrning, även om mycket återstår att slipa på i detta. Och vi kom till en beslut om att bilda region med övriga kommuner i Västernorrland.

Ekonomi

Ekonomi visade en hel del positiva sidor. Det är värt att notera att Samhällsnämnden och Arbetstillsynsnämnden haft plusresultat alla tre senaste åren. Det gäller även den verksamhetsmässiga delen av Kommunstyrelsen. Skolan har gått från minus17 mkr 2010 via minus 6 milj 2011 till ett plus på 5 mkr för 2012. Däremot har det fortsatt varit och är tungt för Socialnämnden. Trots ett extra tillskott på 21 mkr under 2012 blev det ett underskott på 4 mkr. Kommande utveckling av de sociala kostnaderna inger oro. Det är en stor utmaning att värna kvaliteten i välfärd och omsorg och att samtidigt klara ekonomin. Det närmaste året kommer ställa höga krav på oss.

Välkommen att ta del av Årsredovisningen,

Välkommen att vara delaktig i Framtid Härnösand.

Fred Nilsson, kommunstyrelsens ordförande (s)

Hänt i Härnösand

Nytt resecentrum

I juni sattes spaden i jorden för vårt nya resecentrum och under december blev den nya bussterminalen tagen i bruk. Stationshuset beräknas vara klart under april 2013.

Gratis buss

Under 2012 infördes en ny busslinje mellan centrum och handelsområdet Ankaret som går varje kvart. Busslinjen är gratis för alla.

LOV

Under året infördes LOV (Lagen om valfrihetssystem) i hemtjänsten. I Härnösand i dag finns tre aktörer godkända i kommunen.

Ådalsbanan

Den 14 september var det äntligen dags för invigning av Ådalsbanan. Den officiella invigningen anordnades i Härnösand, med utställningar från kommuner längs banan och med Infrastrukturmestern och trafikverkets generaldirektör närvarande.

Härnösand Arena

I maj startade bygget av Härnösands nya curling- och eventarena. Första tävlingen och eventet gick av stapeln i december.

Hotellplaner

En skiss presenterades hur ett möjligt hotellbygge vid simhallen skulle kunna se ut. En ny detaljplan ska nu tas fram för att kunna erbjuda området för eventuella hotelletablerare.

Båttvätt

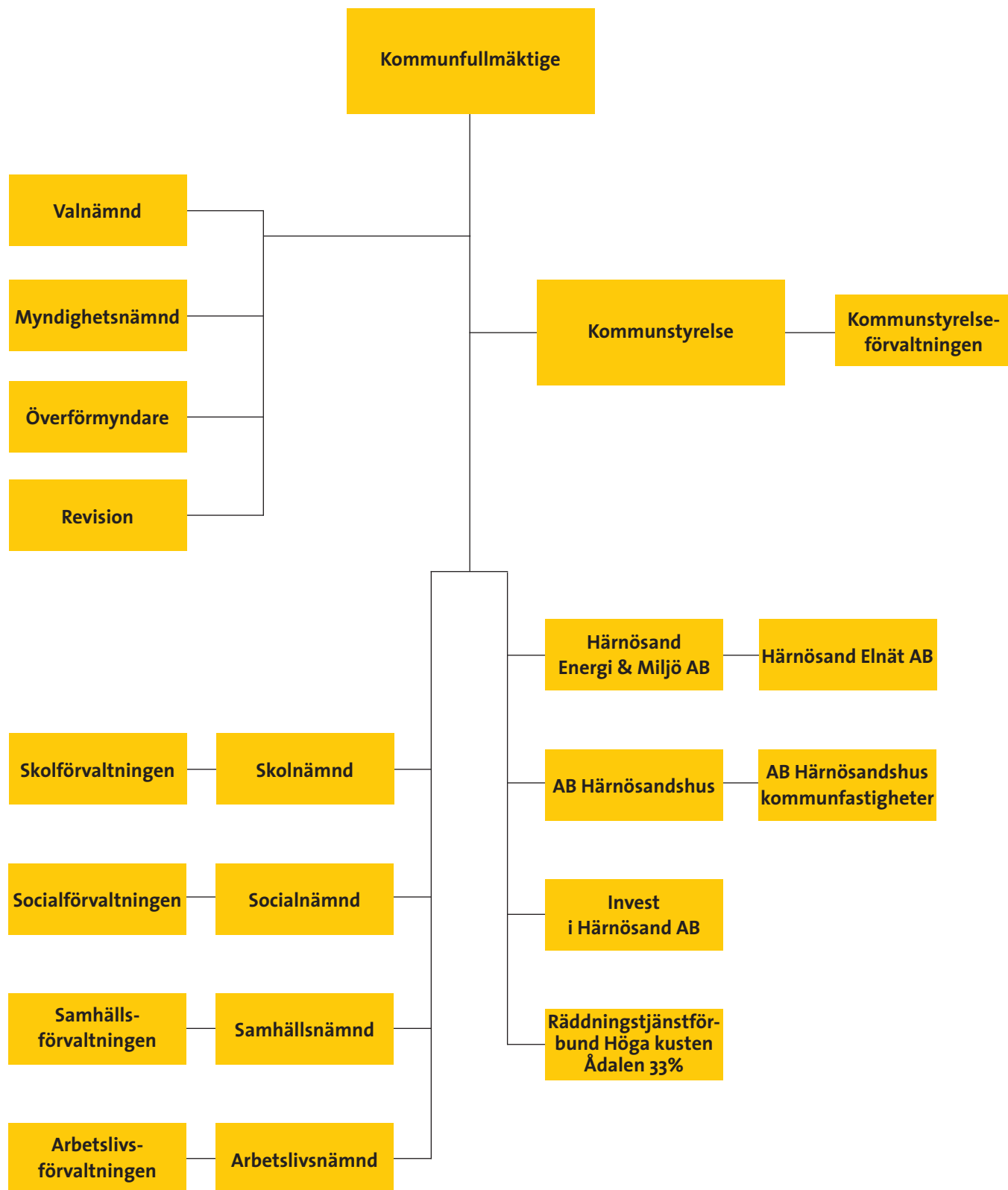
Under sommaren installerades Norrlandskustens första och enda båttvätt vid Kronholmskajen av Stiftelsen Håll Sverige Rent.

Nordiska dagarna

Som kronan på verket under den festtätta sommaren var det Härnösands tur att anordna Nordiska dagarna i år. Nordiska dagarna som är ett samarbete mellan Härnösands vänorter i Norden.

Organisationsschema

Var går dina pengar?

100 kronor i skatt till kommunen användes under 2012 så här:

32,2 kr Vård och omsorg

26,1 kr Skola, barn och ungdom

11,1 kr Gemensamma verksamheter

9,2 kr Förskola och barnomsorg

5,9 kr Infrastruktur, skydd mm

5,4 kr Fritid och kultur

4,9 kr Individ- och familjeomsorg

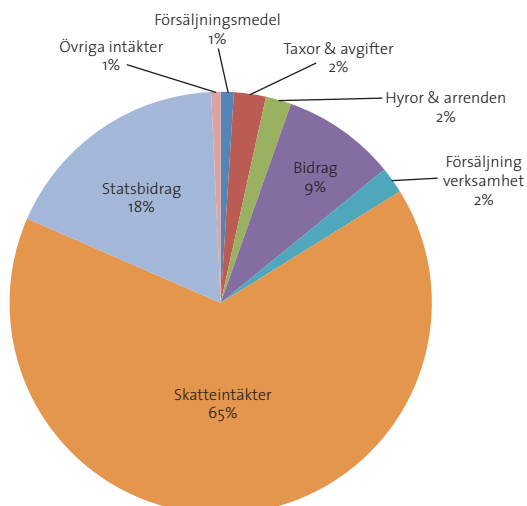
1,7 kr Politisk verksamhet

1,2 kr Vuxenutbildning och övrig utbildning

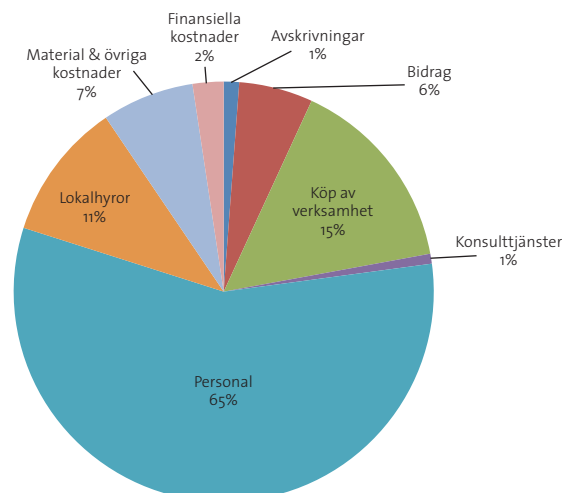
1,1 kr Särskilt riktade insatser

1,0 kr Affärsverksamhet

Kommunens intäkter

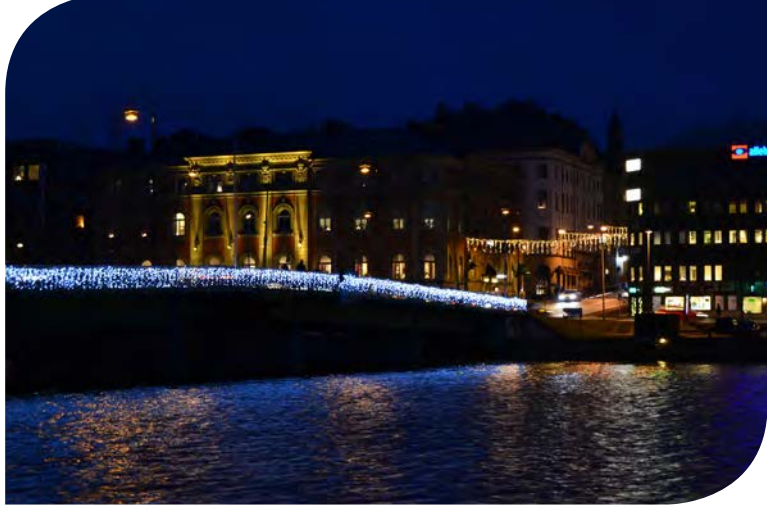

Kommunens kostnader

Fem år i siffror

	2012	2011	2010	2009	2008
Resultat, mnkr					
Kommunen	3,1	-35,2	11,5	-26,1	4,5
Koncernen	18,0	-29,0	-11,4	-22,1	7,3
Nettokostnadernas andel av skatteintäkter, kommunen %					
Nettokostnadernas andel av skatteintäkter och statsbidrag	99,8	102,8	99,1	102,2	99,6
Eget kapital, mnkr					
Kommunen	-157,7	-160,8	-125,5	-137,0	-110,9
Koncernen	89,8	64,0	93,0	104,4	127,4
Soliditet, % (eget kapital/totala tillgångar)					
Kommunen	-19	-19	-15	-15	-12
Koncernen	4	3	5	5	6
Balanslikviditet, %					
Kommunen	130	90	97	122	148
Koncernen	120	74	70	114	132
Långfristiga skulder, mnkr					
Kommunen	0	0	0	0	1
Koncernen	1 042	781	644	667	653
Personalredovisning, total antal anställda					
Kommunen	1 866	1 895	2 002	2 008	2 158
Koncernen	2 211	2 237	2 240	2 241	2 405
Befolkning 31/12					
Antal invånare totalt	24 398	24 541	24 611	24 675	24 716
Skattesatser					
Utdebitering, kommunen	23,04	23,04	23,04	23,04	23,04
Utdebitering, landsting	10,60	10,60	10,60	10,60	10,60
Utdebitering, totalt	33,64	33,64	33,64	33,64	33,64

Förvaltningsberättelse

Omvärldsanalys

Samhällsekonomin

Skuldkrisen i Europa har varit en osäkerhetsfaktor i världsekonomin sedan lång tid tillbaka.

Finanskrisen som började i USA 2008 spred sig snabbt över världen. Plötsligt började marknaden sky risk. Till en början var det banker som drabbades framförallt banker med exponering mot den amerikanska bostadsmarknaden. Allt eftersom banker räddades av stater flyttades fokus till återbetalningsförmågan hos enskilda stater. Tydligast blev det inom euroområdet där räntevillkoren under lång tid varit desamma för medlemsländerna. Efter det har det uppstått stora skillnader i räntor för statlig upplåning i Europa. Grekland har fått uppleva räntor på över 200 % medan till exempel Tyskland haft räntor under 1 % och Schweiz har haft negativa räntor under 2012.

Oron på de finansiella marknaderna dämpades under andra halvåret 2012 efter beslut om att förstärka spanska banker, försök att bilda en gemensam bankunion samt den europeiska centralbanken, ECB:s beslut att stödköpa statsobligationer från drabbade länder. Som en konsekvens har skillnaden i räntor mellan euroländerna minskat.

Den dominerande oron vid årsskiftet 2012/2013 är huruvida USA ska lyckas undvika budgetstupet. I samband med förhandlingar om höjning av skuldtaket 2011 beslutades det att automatiska utgiftsminskningar och skatthöjningar skulle införas 2013 om inte kongressen kunde komma överens om annat. Effekten motsvarar drygt 4 procent av USA:s BNP. Konsekvensen av budgetstupet blir stor inte bara för USA utan för världsekonomin. De flesta prognosmakare tror dock att budgetstupet kan undvikas. Även om budgetstupet undviks har USA behov av budgetsanering. Den federala skuldsättningen uppgår till drygt 100 % av BNP från en nivå på under 40 % i slutet av 70-talet. Det federala budgetsaldot är kraftigt negativt och uppgår till närmare 10 %. Skulden växer därmed fort. USA:s centralbank, FED har köpt statsobligationer för att pressa ned de långa räntorna. Genom dessa köp och på grund av att dollarn är världens reservvaluta har räntenivåerna pressats ned till historiskt låga nivåer. Detta har kunnat ske trots nedvärdering av kreditbetyg. Om inte USA lyckas vända trenden finns en risk att marknaden pressar upp räntenivån. För att öka inflationen så drive USA:s riksbankschef Ben Bernake en inflationspolitik och trycker upp 80 miljarder nya dollar varje månad.

Tillväxtländer står för knappt hälften av världens BNP 2012 (köpkraftsjusterad). Kina och Indien står tillsammans för drygt 20 % vilket är mer än USA. I Kina stimuleras ekonomin genom sänkt styrrenta och infrastrukturinvesteringar. Konjunkturinstitutet räknar med att BNP växer från och med fjärde kvartalet 2012. Även Brasiliens och Indiens ekonomier väntas växa snabbare 2013 och 2014 än 2012.

För världen som helhet väntas tillväxten öka 2013 och 2014. Bilden är dock splittrad vilket framgår av tabellen nedan.

BNP-prognos	2012	2013	2014
Världen	3,2	3,5	4,2
OECD	1,4	1,4	2,3
USA	2,2	1,9	2,7
Euroområdet	-0,5	0,0	1,4
Spanien	-1,5	-1,3	0,8
Tyskland	1,0	0,9	2,1
Sverige	1,2	0,8	2,4
Tillväxtländer	5,2	5,8	6,1
Kina	7,7	8,2	8,6
Indien	4,2	6,0	6,5
Brasilien	1,3	4,0	4,2

Källa: Konjunkturläget december 2012 (KI)

De flesta prognosmakare har justerat ner sina BNP-prognoser för Sverige under hösten 2012.

BNP-prognos för Sverige

Hösten/vintern 2012	2012	2013	2014
Finansdepartementet	0,9	1,1	3,0
Konjunkturinstitutet	0,9	0,8	2,2
Riksbanken	0,9	1,2	2,7
SKL	0,9	1,2	2,7
Handelsbanken	0,5	1,3	3,3
SE-banken	0,7	1,3	2,5

Källa: Konjunkturinstitutets prognosjämförelser

Prognoserna står i tidsordning med den färskaste överst. SE-bankens prognos är från vecka 47. Finansdepartementets är från vecka 51.

Tabellen visar att alla bedömare förutser en måttlig förbättring av tillväxten 2013 (undantaget är KI) och starkare tillväxt 2014. Noterbart är att Konjunkturinstitutet, KI ligger markant lägre än alla andra prognosmakare både för 2013 och 2014. KI är den prognosmakare som har de största resurserna till sitt förfogande.

Konjunkturinstitutet beskriver tillståndet i svensk ekonomi så här; "Den svagare tillväxten i omvärlden har även smittat av sig på konsument- och företagsförtroendet i Sverige. Flera olika förtroendeindikatorer har fallit snabbt under hösten. I prognosen faller BNP i Sverige med 0,5 % fjärde kvartalet 2012, vilket är en betydande nedrevidering av prognosen sedan augusti. Även inledningen av 2013 blir svagare än i augustiprognosen." Tillväxt väntas vara i stort sett oförändrad kvartal 1 2013. Därefter stiger tillväxten gradvis. Arbetslösheten ökar och det finns gott om ledig kapacitet i ekonomin. Återhämtningen kommer att ta mycket lång tid. Först i slutet av 2016 återfår vi fullt kapacitetsutnyttjande i ekonomin. För KI rätt innebär det att vi har en historiskt lång sammanhängande period 2009-2016 utan att vi någon gång haft normalt kapacitetsutnyttjande i ekonomin.

Arbetsmarknaden kommer att försvagas 2013 och timlönerna väntas därför öka långsamt (2,7 % per år 2013 och 2014). Lönnerna i kommunsektorn väntas öka något mer.

Inflationstakten väntas vara fortsatt låg. Inflationen beräknad exklusive räntehöjningar väntas nå 2 % först 2017! Riksbanken väntas sänka räntan ytterligare från dagens 1,0 % innan räntan börjar höjas i slutet av 2013 eller början av 2014.

Ränteutvecklingen är framförallt betydelsefull för Härnösands kommun som har huvuddelen av kommunkoncernens skulder till kreditinstitut. Dessutom påverkas kommunens pensionsskuld av förändringar i räntenivån. Tidigare kunde kommunen finansiera sig i banksektorn med reporäntan som bas. Idag sker all upplåning via Kommuninvest. Kommuninvest har samma rating som Svenska staten men får trots det betala ett riskpåslag i förhållande till statens upplåning. Riskpåslaget är väsentligt lägre än motsvarande påslag för bankerna.

Summan av skatter och statsbidrag väntas öka från 1 222 miljoner kronor, prognosen baseras på SKL:s prognos i december. Den påverkas utöver av ändrad konjunktur av vår befolkningsutveckling, beslut i kommande statsbudgetar samt ändrat utfall i utjämningsystemen. Ökningen är inte tillräcklig för att klara avtalsenliga löneökningar. Kostnaderna måste alltså sänkas.

Socialnämnden som ansvarar för äldre- och handikappomsorg samt individ- och familjeomsorg har en historik av budgetöverskridanden. År 2012 slutade med ett minusresultat på 4,5 miljoner för nämnden. De dryga 21 miljoner som nämnden fick i tillskott av AFA-pengar bidrog till att socialnämnden kunde visa ett relativt hyfsat resultat. Även om det exkluderas har den ekonomiska utvecklingen i nämnden gått åt rätt håll sista halvåret.

Skolnämnden som ansvarar för utbildning bland annat klarade ett överskott med ca 5 miljoner ett tillskott av engångspengar på drygt 2 miljoner. En omorganisation har genomförts av förvaltningschefen för att säkerställa resultat och effektivitet inom skolförvaltningen.

Strukturförändringar inom näringslivet har under flera decennier påverkat Härnösand. Investeringar och produktionsökning leder inte längre självklart till fler arbetstillfällen. Detta har medfört att befolkningen har minskat med ca 10 procent de sista 15 åren och nu uppgår till knappt 24 500 invånare. Prognosen för framtiden är fortsatt negativ och det kommer att innebära att skatteunderlaget minskar.

Framför allt är det ungdomar och människor i arbetsför ålder som flyttar, vilket leder till skevheter i befolkningsstrukturen. Härnösand har haft en negativ utveckling av antalet medborgare sen 1990. Prognosen för befolkningsutvecklingen i Härnösands kommun de kommande 20 åren enligt SCB är en varningsklocka som man bör tas på stor allvar. Trenden fortsätter med en 10 procentig nedgång av antalet medborgare.

Inför den närmaste framtiden så finns risken att Mittuniversitetet centraliseras till Sundsvall dessutom pågår en utredning för att se över placeringen av stationeringsort för landshövdingen. Dessa risker är av övergripande och strategisk karaktär mycket svåra att hantera för en relativt liten kommun.

En ny strategisk inriktning för Härnösands kommun är att

etablera tydliga samarbetsprojekt med kringliggande kommuner i syfte att vinna stordriftsfördelar och på så sätt minska kostnadsmassan. Att bedriva en effektiv verksamhet som präglas av en konkurrens kraftig kostnadsnivå blir viktigt målsättning inom de kommande åren.

Kommunen etablerat en pensionsstiftelse och redovisar hela sitt pensionsåtagandet i balansräkningen detta är en fördel mot andra kommuner när kommunen går in i ekonomiskt kärvare tider.

De ansträngningar som under flera decennier har gjorts för att bredda näringslivet och stimulera tjänstesektorn har i många stycken varit framgångsrika. Härnösand är idag en företagstätt kommun med en stark centralort. Det är bra inför framtiden att stora strukturella grepp redan är tagna. Att satsa på bredbandsutbyggnad inom kommunen är ett prioriterat satsning mot nya tekniker inom telekommunikation.

För att ytterligare förbättra möjligheterna till arbete och studier har kommunen i flera år och i olika projekt arbetat med att ta tillvara de möjligheter till ett trendbrott som starten av Ådals/Botniabanan kan ge. Härnösand ligger mitt i ett möjligt funktionellt arbetsmarknadsområde mellan Sundsvall och Örnsköldsvik. Speciellt norrut kommer tidsavstånden att kunna förkortas avsevärt. Det gäller även mot Umeå, som med tåg kan nå på mindre än 2 timmar. En möjlighet till distansstudier vid Umeå universitet öppnas som ett komplement till Mittuniversitetet söderut.

Under 2012 kom den efterlängtda, och flera år försenade, tågtrafiken igång. Tyvärr dock med monumentala inkörningsproblem. Den entusiasm för de nya pendlingsmöjligheterna som kunde noteras riskerar nu att bytas till skepsis och misstro. Kommunen kommer dock oförtruet att arbeta med att utveckla den nya arbetsmarknaden och dess potentiella möjligheter till arbete och studier. Härnösands kommun jobbar mot att få dubbelspår och att korta resvägen till Sundsvall via nya spårdragningar

Härnösand, liksom länet och regionen, påverkas självklart av globala trender och utvecklingslinjer. Företagen och arbetsplatserna är på gott och ont en integrerad del av den pågående globaliseringen. Näringslivet och regionens invånare är i ökande grad berörda av beslut och förutsättningar som inte går att påverka lokalt eller regionalt.

En global trend är att företagens och människornas rörlighet ökar. Företag är inte längre bundna till en viss plats och människor inte knutna till en viss arbetsgivare. Avgörande för ett företags lokalisering är inte längre lokala råvarutillgångar och arbetskraftsutbud. Ungdomar bor inte kvar lika länge i sina födelseorter och äldre är mer flexibla i sitt val av bostadsort.

Detta är en såväl en utmaning som en möjlighet för kommunen. En aktiv näringslivspolitik handlar numera inte bara om att erbjuda lokaler och etableringsmark. Att skapa en plats där människor trivs och vill leva, är minst lika viktigt. Därför har under kommunen etablerat 15 mål var syfte är att förbättra livsvillkoren i Härnösands kommun.

För att stödja turismnäringen har under året ett nära samarbete med våra grannkommuner inletts för att kraftfullt lyfta Höga Kusten som besöksmål. Kommunernas roll är här att lägga grunden för en bra infrastruktur. En växande skara entreprenörer i samarbete över hela regionen är en bra grund att bygga vidare på.

I regionalekonomisk forskning (Umeå universitet) brukar tre faktorer tillmätas stort värde för en positiv utveckling: Arbetsmarknad, kommunikationer och boende. De första två faktorerna har behandlats ovan. När det gäller den tredje, boende, lägger den nya översiktsplanen grund för fördjupade studier var ett attraktivt boende kan planeras.

Under senare år har en nödvändig anpassning till folkmängden gjorts av det offentliga bostadsbeståndet. För framtiden är kommunens möjlighet att erbjuda ett tryggt och prisvärt boende en konkurrensfördel. Det gäller speciellt mot bakgrund av den regionförstoring som kommer att bli en följd av Ådals- och Botniabanan.

Näringsliv

Näringslivsarbete bedrivs inom kommunstyrelseförvaltningens näringslivsenhet. Arbetet innefattar: näringslivsfrågor/företagslots, företags-etableringar, turismfrågor, landsbygdsutveckling, centrum-utveckling, inflyttning och nyföretagande.

Svenskt näringslivs ranking presenterades i slutet av april; kommunens resultat har förbättrats 10 platser mot föregående år.

Nyföretagande

Starta eget-seminarier hålls regelbundet på kvällstid. Under året har 9 träffar genomförts med totalt 58 deltagare.

Under perioden januari-november startades 97 nya företag, motsvarande period 2011 startades 101 företag.

Näringslivsfrämjande åtgärder

Samarbetet med företagsorganisationerna i Härnösand utvecklas kontinuerligt. Kommunledningen har under året träffat företagsorganisationerna regelbundet för att diskutera utvecklingsfrågor och kommande projekt.

Under året har vi tagit nya steg för att förbättra samarbetet och öka förståelsen mellan kommunen och näringslivet, ett s.k. skuggningsprojekt har inletts där 40 par (företagare – politiker eller tjänstemän) har träffats vid två gemensamma sammankomster. Därefter har paret träffats på respektive arbetsplats för att utbyta erfarenheter och kunskap.

Flera nya mötesplatser och aktiviteter har gjorts, bl.a:

- Besök av näringsministern
- Inspirationsföreläsning
- Seminarium kring e-handel
- Matchmaking för företag

Självklart har vi också sedan tidigare genomfört företagets galakväll i maj 2012. Detta är ett återkommande och mycket uppskattat

arrangemang då vi prisar företagare för gott arbetet, 233 personer deltog.

Företagsfrukost för företagare har genomförts 8 gånger under 2012 med sammanlagt 376 deltagare, vilket är många flera än motsvarande period 2011.

För att underlätta för företag som står i begrepp att utvecklas och behöver flera myndighetskontakter samordnas vid behov ett s.k. lotsmöte. Under perioden har näringslivsenheten varit inblandad i 27 lotsmöten.

Kommunstyrelsens arbetsutskott besöker kontinuerligt företag vid sina möten och har under perioden haft 7 förlagda möten där man träffat 10 olika företag.

För att regelbundet sprida information om verksamheten och näringslivet i Härnösand ges ett nyhetsbrev ut 4 ggr/år. Detta skickas till alla företag och myndigheter i kommunen.

Besöksnäringen

Sommaren 2012 har varit en händelserik sommar i Härnösand, bl.a. så sändes TV4s Mitt Köks Sverigeresans direkt från Härnösand och Mellanholmen. Det var Hushållningssällskapets projekt Smakstart som tillsammans med kommunen stod som arrangör. Den nybildade krögarföreningen i Härnösand ordnade ett nytt sommarevent kallat Matfesten. I övrigt så arrangerades flera olika event i staden som drog många gäster till Härnösand.

Under året har man jobbat fram ett utvecklingsprojekt för besöksnäringen och då främst utveckling av båtlivet. Härnösand - Norrlandskustens bästa gästhamn beviljades av strukturfonderna i september och därefter har projektledare anställts och projektet har påbörjats.

Landsbygdsfrågor

Leader Höga Kusten har beviljat ett utvecklingsprojekt kring landsbygdsfrågor i Härnösand. Projektet är under uppstart och projektledare började i augusti 2012. Kick off för att sätta agendan i projektet skedde i september 2012.

Under hösten beviljades kommunen ett projekt som har till syfte att förstärka lanthandlarna och skapa s.k. servicepunkter på landsbygden. Den första servicepunkten invigdes i december 2012 vid affären i Stigsjö.

Hemsändningsbidraget har reviderats och ett nytt koncept finns utarbetat att gälla från 2013-01-01.

Inflyttning

Under året har vi haft en träff för nyinflyttade, dock med få deltagare vilket gör att vi planerar för ett omtag. Planering pågår för att under 2013 genomföra en enkät bland de som flyttar från vår kommun.

Arbetsmarknaden

Arbetslivsförvaltningen har tagit initiativ kring ett projekt för att minska arbetslösheten för ungdomar. Enheten ingår tillsammans med arbetsförmedlingen i projektet.

Under året har bl.a Kapp Ahl och Järnia öppnat nya butiker i Härnösand.

Kommunens största privata arbetsgivare är Com Hem AB.

Arbetsmarknad

Sysselsättningen viker nedåt.

Den svenska arbetsmarknaden har hittills stått emot försvagningen i omvärlden och sysselsättningen bedöms öka med 7 000 personer i år. Men nu vänder det nedåt. 2013 och 2014 minskar sysselsättningen med sammanlagt 40 000 personer.

Störst blir jobbförlusten inom industri och byggverksamhet.

Arbetsförmedlingens nya prognos visar att arbetslösheten stiger till 8,4 procent nästa år och 8,5 procent år 2014, från 7,8 procent 2012. Att inte arbetslösheten ökar mer sammanhänger med att utbudet av arbetskraft dämpas under dessa år, vilket beror på att fler antas välja att studera.

Konkurrensen om jobben skärps. Det påverkar grupper som redan i dag har svårt att hitta ett arbete. Dessa måste därför prioriteras arbete för att rusta dem så att de kan dra nytta av den ökade efterfrågan på arbetskraft som väntas om några år.

Det är också viktigt att arbetsgivarna ökar möjligheterna för utsatta grupper att få praktik och en chans att bygga upp goda nätverk.

Antalet arbetslösa som är inskrivna på arbetsförmedlingen, öppet arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd beräknas öka från 393 000 personer år 2012 till 435 000 år 2013.

Företagen är mycket dystra inför det kommande året. De räknar med en svag efterfrågan på varor och tjänster och deras rekryteringsplaner är nedtonade. De offentliga arbetsgivarna är fortsatt försiktiga att anställa.

Antalet sysselsatta minskar under 2013

Arbetsförmedlingens konjunkturbarometer visar en tydlig fortsatt nedgång på arbetsmarknaden i Västernorrlands län. Försämringen förväntas hålla i sig under hela 2013 och förbättringen dröjer. Hårdast slår konjunkturedgången mot industriföretagen, men alla branscher drabbas.

Arbetsförmedlingen beräknar att sysselsättningen i länet kommer att minska med 500 personer fram till sista kvartalet 2012 för att därefter minska med ytterligare 1 000 personer fram till sista kvartalet 2013.

Utbudet av arbetskraft i Västernorrlands län förväntas minska med 1 200 personer fram till prognosperiodens slut, sista kvartalet 2013.

Totalt antal inskrivna arbetslösa förväntas minska med 200 personer fram till sista kvartalet 2012 för att öka med 500 personer fram till sista kvartalet 2013. Många av de som blir arbetslösa har en stark ställning på arbetsmarknaden och kommer snabbt ut i arbete vid konjunkturförbättring. Nya på arbetsmarknaden, det vill säga ungdomar och nyanlända personer, är de som möter den kärvaste arbetsmarknaden.

Det finns en stor grupp arbetslösa som har mindre goda förutsättningar som behöver stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden, dessa är:

- Ungdomar
- Personer med endast förgymnasial utbildning
- Personer med funktionsnedsättning
- Personer födda utanför Europa
- Personer mellan 55-64 år

Arbetslösheten i länet har sedan november 2011 minskat med 6,9 % för ungdomar är minskningen under samma tid 2,9 %. Beträffande Härnösand kan man vid en jämförelse mellan november 2011 respektive 2012 konstatera att antalet öppet arbetslösa 16-64 år ökat med 10 personer, från 1259 till 1269. För ungdomar 18-24 är ökningen 21 personer, från 353 till 374.

Satsningar för att möta arbetslösheten

I Härnösand pågår, sedan september 2012, via arbetslivsförvaltningen i samarbete med arbetsförmedling och näringsliv, ett projekt "ungdomar till sysselsättning eller studier" med syfte att halvera ungdomsarbetslösheten.

Projektet kommer att fortgå även under större delen av 2013.

Flyktingar och invandrare är en grupp som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden i Härnösand. Ambitionen är att fortsätta kunna erbjuda ett antal nyanlända instegjobb.

Samarbetet mellan arbetslivsförvaltningen och arbetsförmedlingen har under 2012 varit gott. Avtal med arbetsförmedlingen under 2013 kommer att möjliggöra att många som står långt ifrån arbetsmarknaden kommer att kunna erbjudas anställning via olika typer av statliga lönestöd.

Samverkan internationellt, nationellt och regionalt

Under 2012 har arbetet med internationella kontakter fortsatt bland olika verksamheter och förvaltningar. Det största arrangemanget 2012 var vårt nordiska samarbete med våra vänorter. Härnösands stod som värd för Nordiska dagar 2012. Läs mer om detta under kultur.

Utbildning

Skolorna i Härnösand har likt tidigare år genomfört ett antal olika internationella utbyten, både mellan elever och genom kompetensutveckling av personal. Som exempel detta år kan nämnas att Brännans rektorsområde, kommit i kontakt med Gesamtschule Langerfeld i Wuppertal i Tyskland. I maj 2012 gjorde skolledning och lärare tillsammans med MIUN ett studiebesök på Universitet och skola i Wuppertal. Syftet var att delta i en studie som innebar att titta närmare på bland annat synsätt, organisation, pedagogik och forskning kring elever i behov av extra stöd samt särskilda undervisningsgrupper. Utbytesbesöket utmynnande i en rapport

och ett fortsatt samarbete mellan skolor och universitet i de båda länderna planeras.

Murbergsskolan deltar i projektet "Waterpower links" ett multilateralt Comeniusprojekt tillsammans med: Murcia - Spanien (koordinatörland), Manisa - Turkiet, Turin - Italien samt Ramnes (Tönsberg) i Norge. Huvudtemat är vattnet och dess betydelse för vår stad och vårt land. Under läsåret 2011/ 2012 har skolan inom ramen för elevens val haft projektet som ett valbart alternativ för årskurs 7-8. Under hösten ordnades det en temadag för årskurs 7-9 om Härnösand och betydelsen av vattnet för vår stads historia och utveckling. Den internationella vattendagen 22/3, 2012 firades med olika aktiviteter som eleverna i projektgruppen planerat själva som involverade hela skolan från år 5-9. Även en resa till Ramnes i Norge med tre elever i år 7 har genomförts under 2012.

Arbete och tillväxt

Inom området för vuxenstudier har i år inget internationellt samarbete pågått. Detta bland annat beroende på att just i år fanns ett svagt intresse hos elever inom YH att praktisera utomlands. Denna möjlighet har man dock som ambition att få till stånd som ett alternativ nästkommande år.

Näringsliv

När det gäller besöksnäring så kan vi konstatera att den positiva utvecklingen av antalet gästnätter som Härnösand haft under 2012 med hela 28,1% även innefattar en ökning av besökare utanför landets gränser. Dessa kommer framför allt från Norge, som ökade sina gästnätter med hela 84 %.

Sociala frågor

Inom socialförvaltningen pågår ett mittnordiskt projekt i samarbete med Murberget i att utveckla kulturarvets möjligheter till att bidra till högre livskvalitet för människor med begynnande demens. Samverkansprojektet har möjliggjort besök till muséet för denna grupp. Resultaten är mycket bra och från kommunens sida är både brukare och personal nöjda. Det har varit roligt för personal att se hur brukare levt upp och hur deras engagemang vuxit under besöken. Besöken har också levt vidare på själva dagverksamheten som samtalsämnen.

Kultur

Under 2012 har kultursamarbetet dominerats av Nordiska dagar som genomfördes under månadskiftet juni – juli, 2012.

Från våra nordiska vänorter, Fredericia, Kristinsund och Karleby kom närmare 400 deltagare. Med våra egna deltagare inräknat, deltog dryga 640 personer under tre dagar i olika arrangemang. Programmet under dessa dagar innehöll både fotbollsturnering, simtävlingar och en gemensam musikal- uppsättning "Ett sekel av pärlor". De medverkande ungdomarna från alla vänorter genomförde en fantastisk musikal-föreställning under närmare två timmar. Det beräknas att över 1500 Härnösandsbor sökte sig till

Murberget för att njuta av fredag- och lördagskvällens föreställningar.

Utöver ungdomsutbytet genomfördes ett officiellt program för vänorternas speciellt inbjudna gäster. Gästerna fick både ta del av studiebesök, flera olika konserter samt en avslutningsgudstjänst i domkyrkan.

Livskvalitet

Härnösand är en av 38 kommuner som är utvalda av Energimyndigheten att delta i programmet Uthållig kommun år 2011-14. Syftet med Uthållig kommun är att bidra till det globala och nationella klimatarbetet genom att vara föregångare då det gäller byggande av ett långsiktigt hållbart samhälle. Genom energismart fysisk planering utvecklas staden kring resecentrum så att onödiga biltransporter undviks.

5i12 priset

Det lokala 5i12-priset tilldelas Tomas Sundqvist på Semret, med motivering "att han under många år genom ett starkt och uthålligt arbete gjort ovärderliga insatser för ensamkommande flyktingbarn och -ungdomar från hela världen".

Samfinansierade projekt

Härnösands kommun har under EU's innevarande programperiod fram till 2014, beslutat i kommunstyrelse om att medfinansiera 60 olika utvecklings och investeringsprojekt. Kommunen bidrar därmed till att investeringar och utvecklingsinsatser skapas som påverkar och utvecklar vår kommun och vår närregion. Utöver tidigare beskrivna projekt inom skola och socialförvaltning startades under 2012 tre nya samfinansierade projekt. Det första var ett större landsbygdsprojekt inom ramen för LAEDER. Därefter fick vi EU-medel till ett nytt skärgårdsprojekt, som en fortsättning på tidigare utvecklingsprojekt kring båtutrustningen. Utöver detta fick vi LONA-stöd till utveckling av Sälstens naturområde, inkluderande en egen finansierad upprustning av sjöbodarna som kommunen tog över av Murbergets länsmuseum under 2012.

Befolkning

Sveriges folkmängd ökade med 73 038 personer under 2012 och var vid årets slut 9 555 893. Efter ett par år med minskad invandring visar siffrorna från 2012 åter på en ökning. 103 059 personer invandrade vilket är den högsta nivån någonsin. Som vanligt är det svenska medborgare som återinvandrar som utgör den största enskilda gruppen invandrare. Under 2012 utgjorde de 20 procent av alla invandrare. Även utvandringen ökade något under 2012

Av Sveriges 290 kommuner hade 159 en folkökning under 2012, två kommuner hade oförändrad folkmängd och 129 hade

en folkminskning. Den andelsmässigt största folkökningen stod Sundbyberg för, som vid årsskiftet hade 40 793 invånare och därmed passerade 40 000-gränsen.

Västernorrlands län uppvisade återigen en negativ befolkningsutveckling. Befolkningsantalet uppgick den 31 december till 241 981 personer vilket var en minskning med 174 personer jämfört med 2011. Endast två kommuner i Västernorrland ökar sin befolkning: Sundsvall med inte mindre än 500 personer och Örnsköldsvik med 78 personer. Sollefteå och Kramfors är de kommuner som minskar mest med respektive 228 och 226 personer.

Befolkningen i Härnösands kommun minskade under 2012 med 143 personer, vilket innebär att Härnösand den 31 december 2012 hade en befolkning på 24 398 personer.

Orsaken till detta är dels ett negativt födelsenetto. Det föds färre människor i kommunen än det avlider personer. Men Härnösands kommun har även under ett negativt flyttningsnetto. I år flyttade 1220 personer från kommunen, medan 1149 flyttade till Härnösand.

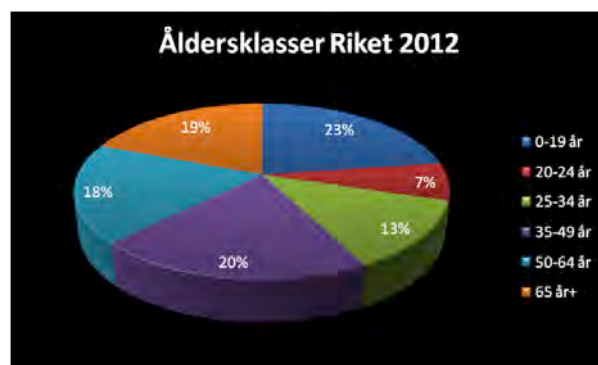
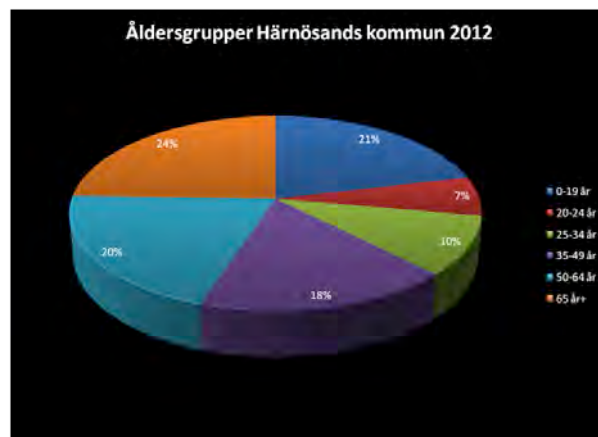
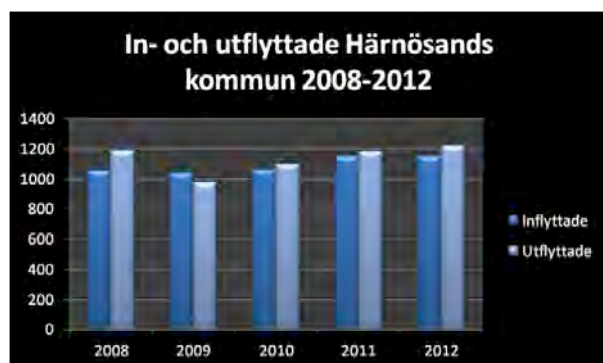
året, samtidigt som 144 Sundsvallsbor valde att flytta till Härnösand.

Orsaken till de negativa flyttningsciffrorna beror på den utflyttning som sker till andra län i riket, där nettot är -158 personer. Åldersmässigt är det gruppen 20-24 som har flyttat i största utsträckning, flyttningsnettot i den gruppen uppgick till hela -124 personer. De populäraste utflyttningssorterna 2012 var Stockholm, Umeå, Uppsala och Göteborg.

Det är enbart gentemot utlandet som Härnösand har ett positivt flyttningsnetto. Under året som gick lämnade 74 Härnösandsbor kommunen för att flytta utomlands, medan 160 personer flyttade in från utlandet till kommunen.

Åldersgrupper

Att ett vikande befolkningsunderlag är en utmaning för framtiden, torde inte vara en nyhet. Men även befolkningens ålderssammansättning kan bli ett problem. Härnösand har i jämförelse med riket en relativt gammal befolkning. Åldersgrupperna 50-64 år och 65+ utgör procentuellt en större del av befolkningen än i riket som helhet. Det kommer att innebära att kommunen i framtiden, om inte demografin förändras, kommer att ställas inför utmaningar när det gäller att behålla en hög kvalitet på kommunala tjänster samtidigt som skatteunderlaget minskar.

Vart flyttar man?

För Härnösands del är gick flyttlassen inom länet nästan jämt upp. 365 personer flyttade in från andra västernorrländska kommuner, medan 364 Härnösandsbor flyttade inom länsgränsen.

De flesta flyttlassen gick mellan Sundsvall och Härnösand. Sundsvall mottog inte mindre än 171 Härnösandsbor under

God ekonomisk hushållning

Styrmodell

Kommunernas ekonomiska styrning baseras främst på Kommunallagen och Lagen om kommunal redovisning. Enligt Kommunallagen ska budgeten upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna och till detta balanskrav finns också krav på att mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning skall budgeteras och utvärderas. Budgeten ska även innehålla en plan för ekonomin de närmaste tre åren, varav budgetåret är det första. Årsredovisningens förvaltningsberättelse ska även innehålla en utvärdering om målen har uppnåtts samt om resultatet är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat om. Det är viktigt att både dessa mål och verksamhetsmålen är tydliga och mätbara.

Mål och indikatorer samt måluppfyllelse

Enligt reglemente för ekonomistyrning i Härnösands kommun, antagen av kommunfullmäktige, ska Härnösands kommun använda en målstyrning som är balanserad i den meningen att målen på ett heltäckande sätt spänner över de för den kommunala verksamheten grundläggande frågorna.

Härnösands styrmodell bygger på Visionär ”Vackra Härnösand - en hållbar, livaktig och solidarisk kommun”

Följande perspektiv ska därvid tillämpas: Demokrati, Kund, Process, Medarbetare och Ekonomi. Målen formuleras inom dessa fem perspektiv och hur uppfyllelsen av målen ska mätas. Alla mål ska grunda sig på den vision som antagits av kommunfullmäktige.

Femton mål har formulerats och grupperats i de fem perspektiven. Till dessa mål har verksamhetsmål kopplats på detta sätt får varje nämnd/förvaltning ett tydligt engagemang. Varje mål skall minst en indikator ha kopplats. Målen och indikatorerna följs upp var fjärde månad i samband med Tertialbokslutet. Detta för att underlätta för kommunen att nå måluppfyllelse.

Månadsbokslut och månadsrapportering har införts, detta leder till att man kan få avvikelsevarning på ett tidigt stadium vilket förbättrar möjligheten att nå måluppfyllelse. Vid avvikelsevarning så kommer så kommer en aktivitetslista att etableras vars måluppfyllelse följs upp varje månad. Om avvikelser är större än 1 procent av budgetomslutningen innebär det att kommunchef, ekonomichef och personalchef får närvaro och yttranderätt i nämnden.

De kommunala nämnderna är målstyrda via de indikatorer som är etablerade och kommunicerade till nämnderna. Härnösands mål är både långsiktiga och kortsiktiga. De långsiktiga målen skall vara uppfyllda senast 2015 och de kortsiktiga målen avser kalenderår.

Respektive mål har en varningsfärg, rött, gult eller grönt. Röd färg på målet betyder att vi har stora problem och kraftfulla insatser krävs. Gul färg betyder att vi är på väg med vissa problem måste lösas. Grön färg innebär att vi är på rätt väg och målet

kommer att nås. Måluppfyllelseanalysen sker övergripande på kommunen och rapporteras enligt nedan:

Härnösand - Där drömmar blir verklighet (Demokrati-perspektivet)

Mål 1

Härnösand ska vara en kommun där människor känner sig delaktiga och betydelsefulla.

◆ Måluppfyllelsen bedöms vara gul.

Målet för medborgardialogmöten har uppfyllts med råge.

Medborgarnas betyg på inflytande har ökat jämfört med 2011.

En indikator var att känslan av inflytande hos dem som sitter i de kommunala råden skulle öka 2012 jämfört med 2011.

Indikatorn har inte varit möjlig att mäta då det inte finns något värde för 2011.

Målet är att minst 80% av alla medborgarförslag ska ha färdigbehandlats inom 8 månader. Detta mål har inte uppnåtts, delvis beroende på att antalet medborgarförslag ökat drastiskt.

Närmare 100% av samtliga inkomna synpunkter har besvarats inom 10 arbetsdagar.

Måluppfyllelsen bedöms komma att öka 2013. Genom det arbete som nu startat med Framtid Härnösand där 5 nätverksgrupper sätter dialogen med medborgare i fokus.

Härnösand ska vara en kommun där det ska vara lätt att ta del av de gemensamma resurserna och att komma i kontakt med kommunens tjänstemän och politiker.

Mål 2

Härnösand ska vara en kommun där det ska vara lätt att ta del av de gemensamma resurserna och att komma i kontakt med kommunens tjänstemän och politiker.

◆ Måluppfyllelsen bedöms vara gul.

Tillgängligheten för att nå kommunens verksamheter under lunchtid har utökats.

Flera nya busshållplatser har anpassats för personer med funktionsnedsättning.

Medborgarnas betyg på kommunikationer har ökat jämfört med 2011 samtidigt som medborgarnas betyg på bemötande och tillgänglighet ligger kvar på samma nivå som tidigare.

Kommunens hemsida kan i dag läsas på mer än 50 språk. Talsyntes på svenska finns sedan några år tillbaka.

En sevicemätning avseende mail och telefon har genomförts av en extern konsult under hösten 2012. Mätningen visar att vi har en hög servicenivå vid telefonkontakter, med korta vänteti-

der och tydliga besked. Vad gäller mail så måste svaren komma både snabbare och med bättre kvalitet på innehåll.

Ökad måluppfyllelse bör kunna uppnås under 2013 då det pågår ett arbete där vi tillsammans med olika intresseorganisationer tar fram ett kommundäckande tillgänglighetsprogram. I maj beräknas arbetet med att mobilanpassa kommunens hemsida vara slutfört. Detta kommer att innebära att all webbserad information kommer att göras lättillgänglig på smartphone och läsplattor.

Mål 3

Härnösand ska vara en kommun som erbjuder alla sina invånare goda livsvillkor

◆ Måluppfyllelsen bedöms vara gul

Målet har flera indikatorer med god måluppfyllelse. Till exempel så har antalet evenemang ökat både i centrum och på landsbygden under 2012. En app för kommunens naturguide har tagits fram. Antalet anmälda kränkningarna har minskat 2012 jämfört med 2011. Antalet nyinflyttade har ökat med mer än 5%. Rådet för trygghet och hälsa har startat och har under året aktivt arbetat för att känslan av trygghet ska öka.

Medborgarnas betyg på bostäder, äldreomsorg, fritidsmöjligheter, kulturutbud är detsamma 2012 som det var 2011. Även medborgarnas betyg på kommunen som en plats att leva och bo på får samma betyg som året innan.

Under 2012 genomfördes ingen kartläggning av kommunen som en plats att leva i bland kommunens unga. Det gjordes heller ingen undersökning vad gäller föräldrars upplevelse av barnens trygghet i förskolan. Om båda dessa kartläggningar genomförs under 2013 så bedöms måluppfyllelsen nå grön nivå.

Härnösand

**– En attraktiv del av världen
(Kund- och världsmedborgare-perspektivet)**

Mål 4

Härnösand ska vara en kommun där det finns en vital arbetsmarknad, ett vitalt näringsliv och ett förstklassigt utbud av skolor och utbildningar.

◆ Måluppfyllelsen bedöms vara gul

I Svenskt Näringslivs ranking steg kommunen 10 platser.

Kommunen har många olika samarbeten och kontakter med både näringslivets företrädare och med de statliga myndigheter som finns lokaliserade i kommunen. Nya samverkansformer med Ådalskommunerna har diskuterats inom överförmynderverksamheten. Konsumentvägledning genomförs idag genom ett samarbetsavtal med Kramfors kommun.

Medborgarnas betyg på arbets- och utbildningsmöjligheter är detsamma för 2012 som för 2011. Medborgarnas betyg på

versamheterna inom förskolan, grundskolan och gymnasiet är också på samma nivå som tidigare år.

Resecentrum färdigställdes inte under 2012 vilket sänkte måluppfyllelsen. Om kommunen kan förbättra medborgarnas betyg på utbildning och skola så bedöms måluppfyllelsen nå grön nivå.

Mål 5

Härnösand ska vara en kommun som aktivt arbetar med att förbättra miljön.

◆ Måluppfyllelsen bedöms vara gul

Arbetet med miljöstärkande åtgärder pågår på flera håll. Bl a deltar kommunen aktivt i projektet Hållbar kommun. Målet för ny gång- och cykelväg är uppnått.

Bruket av elcyklar har ökat liksom antalet resande i lokal kollektivtrafik.

Målet var att andelen miljöbilar skulle öka med 10% under 2012. Enligt det gamla värdet som gällde 2011 med max 120 gram utsläpp per km uppnår vi målet men under 2012 har gränsvärdet sänkts till 95 gram per km vilket gör att vi inte når upp till målvärdet. Flertalet bilar i bilpoolen används av hemtjänstens personal som har önskemål om fyrhjulsdrivna bilar. Idag finns inga fyrhjulsdrivna bilar som kommer ner till gränsvärdet.

En kommungemensam policy för resor i tjänsten är under framtagande.

Osäkert hur indikatorn ”kommunens elförbrukning ska minska” ska kunna mätas. Gemensam mätmetod för kommunens verksamheter saknas.

För att öka måluppfyllelsen behöver kommunen genomföra utbildning inom upphandling och inköp samt öka miljömedvetenheten hos medarbetarna.

Mål 6

Härnösand ska vara en kommun där medborgare, brukare, kunder och gäster bemöts med vänlighet, tydlighet och effektivitet.

◆ Måluppfyllelsen bedöms vara gul

Svårigheter uppstår med att hitta översättningsinstrument för vissa minoritetsspråk. ”Information om kommunen” kan därför komma att bli ett urval av information om viktiga delar av kommunens verksamheter.

För att öka måluppfyllelsen behövs en definition av vilken information som ska tillhandahållas samt i vilken form.

Härnösand – I ständig förbättring (Process-perspektivet)

Mål 7

Härnösand ska vara en kommun där alla medarbetare vet vad de ska göra och varför

◆ Måluppfyllelsen bedöms vara gul

Under 2012 genomfördes en medarbetarundersökning som visade att ca 70 % av medarbetarna ansåg sig ha haft ett medarbetarsamtal.

För att öka måluppfyllelsen kommer kommunen under 2013 att införa RUS-samtal (resultat- och utvecklingssamtal). En chefsutbildning kommer att genomföras 2013 i syfte att öka frekvens och kvalitet av RUS-samtalen.

Mål 8

Härnösand ska vara en kommun där samverkan är en självklarhet

● Måluppfyllelsen bedöms vara grön.

För att nå målet har kommunen genomfört flera konferenser på chefsnivå.

Flera förvaltningsövergripanden samarbeten och projekt har pågått under året.

Mål 9

Härnösand ska vara en kommun där alla medarbetare tillsammans jobbar systematiskt med fokus på små ständiga förbättringar för att höja kvaliteten på verksamheterna

◆ Måluppfyllelsen bedöms vara gul

Formen för inrapportering och implementering av pågående förbättringsarbeten kommer att säkerställas bland annat genom regelbundna chefsträffar.

Måluppfyllelsen 2013 kommer att öka genom att tjänstedeclarationer kommer att utformas.

Under 2013 bör indikatorerna för målet tydliggöras.

Härnösand – En dynamisk arbetsplats (Medarbetare-perspektivet)

Mål 10

Härnösand ska vara en kommun där medarbetarnas kompetens utvecklas för att möta de behov som finns från medborgare, brukare, kunder och gäster

◆ Måluppfyllelsen bedöms vara gul.

Flera av indikatorerna 2012 förutsätter genomförd kartläggning av kompetensbehov. En förutsättning för detta är att införa ett verksamhetssystem som fångar upp dessa områden.

Måluppfyllelsen under 2013 bedöms öka bland annat genom att två introduktionsdagar för nyanställda att genomföras.

En policy för kompetensförsörjning är utarbetad och fastställd. Nu vidtar arbetet med att ta fram en genomförandeplan. En del i den planen blir att säkerställa att medarbetarnas kompetensutvecklingsbehov kontinuerligt inventeras, genom RUS-samtalet och med stöd av ett verksamhetsstödsystem. Inventeringen följer kommunens nya kompetensmodell. I samband med detta upprättas även en analys på respektives förvaltningsbehov som det gestaltar sig på 3 års sikt.

Mål 11

Härnösand ska vara en kommun där alla chefer är goda ledare

◆ Måluppfyllelsen bedöms vara gul

Det bör noteras att aktuellt värde har mätts för första gången vilket ger möjlighet till jämförelse först vid nästa mätning som sker 2014.

I samband med att Ledarutvecklingsprogrammet slutförs maj 2013 så kommer samtliga chefer att inneha en individuell kompetensutvecklingsplan. I och med detta så bedöms antalet chefer med mentorsstöd komma att öka.

Fem chefscaféer har genomförts.

Den ökade sjukfrånvaronivån har analyserats genom samarbete mellan personalkontoret och samtliga förvaltningar. Till följd av att sjukfrånvaron inte fortsatt att sjunka har personalkontoret initierat ett handlingsprogram. Handlingsprogrammet har resulterat i att under 2013 kommer en hälsoutvecklare att finnas på plats där fokus ligger på strategiskt, hälsofrämjande arbete.

Mål 12

Härnösand ska vara en kommun där människors olikheter ses som en tillgång och där strukturella hinder överbryggas

■ Måluppfyllelsen bedöms vara röd

En av indikatorerna anger att andelen utrikesfödda av kom-

munens anställda ska öka. Kommunen har inget register över anställdas födelseort.

Jämställdhets- och mångfaldspolicy ska utarbetas under 2013.

För att måluppfyllelsen ska öka krävs en extra satsning på målet.

Härnösand – En långsiktig hållbar ekonomi (Ekonomi-perspektivet)

Mål 13

Härnösand ska vara en kommun där god ekonomisk hushållning är en självklarhet

◆ Måluppfyllelsen bedöms vara gul

Utfallet 2012 blev 3,1 mnkr vilket är strax över budgeterade resultatet på 2,7 mnkr.

För att få en bättre kontroll på prognoser så behövs ett kraftfullt analysverktyg.

Ekonomi och personalkontoret har genomfört en stor processöversyn för att säkerställa kvaliteten i personalkontorets och ekonomikontorets processer.

Förvaltningarnas besparingsåtgärder under hösten har lett till ett förbättrat ekonomiskt resultat.

För att målet ska kunna bli grönt krävs att ingen nämnd har en negativ avvikelse mot budget. För att uppnå resultatkravet i ekonomistyrningsreglementet ska Härnösands kommun uppnå ett resultat på minst 15 mnkr. Budgeterat resultat för 2013 är 15 mnkr och preliminär budget 2014 är 20 mnkr.

Mål 14

Härnösand ska vara en kommun där uppföljningen präglas av en analys av hög kvalitet

◆ Måluppfyllelsen bedöms vara gul

Kommunens förvaltningar har under 2012 genomfört månadsbokslut och månadsanalyser i form av fem fält rapportering.

Rapporteringen grundar sig på kommunens fem perspektiv: Demokrati, Kund, Processer, Medarbetare samt Ekonomi.

Vid budgetavvikelse har de olika nämnderna upprättat handlingsplaner som inlämnats till kommunstyrelseförvaltningen.

För att uppnå nästa nivå Grön så krävs att de olika nämnderna via sina förvaltningar lägga fokus på analysarbete.

Mål 15

Härnösand ska vara en kommun där politiker och tjänstemän har all den kunskap om den kommunala ekonomin och dess regelverk som uppdraget kräver.

● Måluppfyllelsen bedöms vara grön

Utbildningspaket är skapat och nya instruktioner för budgetarbetet är kommunicerat samt att en årsplan för de olika ekonomiprocesserna bokslut, prognos och budget har upprättats och kommunicerats ut till de olika förvaltningarna.

För att behålla den Gröna färgen under kommande år bör fokus ligga på att öka andelen elektroniska beställningar samt att göra leverantörer och prislister lättillgängliga för de som ska beställa av kund.

Finansiell analys

Kommunen

Härnösands kommun redovisar 2012 ett positivt resultat på 3 mnkr. I resultatet ingår jämförelsestörande poster på 19 mnkr som är hänförlig till återbetalningen av försäkringspremier från AFA. Exkluderas engångsposterna uppgick resultatet till -16 mnkr. Samma resultatmätt under 2011 var 21 mnkr. Det innebär att det löpande driftresultatet har försvagats med 37 mnkr. Vilket förklaras av att nämndernas intäkter har minskat men även att kostnaderna har ökat i en snabbare takt än skatteintäkter och statsbidrag. Årets investeringar uppgick till 63 mnkr, en minskning med 9 mnkr jämfört med 2011. Självfinansieringsgraden hamnade på 33 procent.

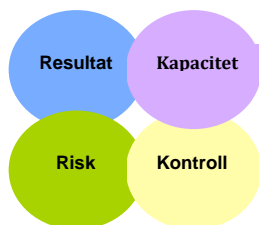
RK-modellen

Härnösands kommun använder RK-modellen som finansiell analysmodell. Syftet med modellen är att genom analys av de fyra aspekterna kunna identifiera finansiella problem och därmed kunna klargöra huruvida kommunen har god ekonomisk hushållning eller inte. De fyra aspekterna är det finansiella resultatet, kapacitetsutvecklingen, riskförhållanden samt kontrollen över den finansiella utvecklingen.

RK-modellen: Fyra aspekter vid finansiell bedömning

Vilken balans har kommunen haft över sina intäkter och kostnader under året och över tiden?

Föreligger några risker som kan påverka kommunens resultat och kapacitet?

Vilken kapacitet har kommunen att möta finansiella svårigheter på lång sikt?

Vilken kontroll har kommunen över den ekonomiska utvecklingen?

Det finansiella resultatet

I första aspekten kartläggs årets resultat och dess orsaker. En obalans, när kostnaderna överstiger intäkterna eller en rörelseriktning mot obalans är en varningssignal. Här visas också investeringar och dess utveckling över tid.

Kapacitetsutvecklingen

Aspekt nummer två benämns kapacitet eller långsiktig betalningsberedskap. Denna aspekt visar vilken finansiell motståndskraft kommunen har på lång sikt. Ju starkare kapacitet desto mindre känslig är kommunen inför de återkommande låg-konjunk-turerna.

Risikförhållande

Den tredje aspekten visar hur kommunen är finansiellt exponerad. Vid god ekonomisk hushållning behöver kommunen på kort och medellång sikt inte vidta drastiska åtgärder för att möta finansiella problem. Som risk ingår även borgensåtaganden och kommunens samlade pensionsskuld.

Kontroll

Aspekt nummer fyra benämns kontroll, där upprättade finansiella målsättningar och planer följs upp. God ekonomisk hushållning uppnås bland annat genom en god följsamhet mot budget. Risk och kontroll hänger samman genom att båda är mått på förmågan att hantera problematiska situationer.

Resultat och kapacitet

Årets resultat	2012	2011	2010
Årets resultat, mnkr	3,1	-35,2	11,5
Procent av skatteintäkter och statsbidrag, %	0,2	-2,8	0,9
Årets resultat exkl jämförelsestörande poster, mnkr	-16,0	21,4	25,2
Procent av skatteintäkter och statsbidrag, %	-1,2	1,7	2,1

Kommunens resultat uppgick till 3,1 mnkr (-35,2 mnkr), en förbättring med 38,3 mnkr. Skillnader mellan åren är ökning av verksamhetens nettokostnad på 7,3 mnkr, men skatteintäkter och statsbidrag har också ökat med 11,6 mnkr. Ränta och basbeloppsuppräknings på pensioner låg högt i år och ökade med 10,3 mnkr. Men den största skillnaden mellan åren är den sänkta diskonteringsräntan i pensionsberäkningarna som påverkade resultatet 2011 negativt med 50,7 mnkr (redovisades som jämförelsestörande post). Årets resultat i relation till skatteintäkter och statsbidrag blir 0,2 procent.

I resultatet ingår jämförelsestörande intäkter för en återbetalning från AFA avseende 2007 och 2008 års premier för AGS (Avtalgruppsinkomstförsäkring) på 24,2 mnkr. Även en jämförelsestörande kostnad redovisas för bidrag till Kommunfastigheter till medfinansiering i curlinghall på 5,1 mnkr. Exkluderas de jämförelsestörande posterna, 19, mnkr, uppgick resultatet i år till -16,0 mnkr. Samma resultatmätt under 2011 var 21 mnkr. Det innebär att det löpande driftresultatet har försvagats med 37 mnkr. Vilket förklaras av att nämndernas intäkter har minskat men även att kostnaderna har ökat i en snabbare takt än skatteintäkter och statsbidrag. I relation till skatteintäkter och statsbidrag -1,2 procent.

Generellt brukar ett resultat mellan 2-3 procent betraktas som god ekonomisk hushållning. Härnösands kommuns mål var minst 0,5 procent, det målet uppnås inte i år.

Balanskravsavstämning (Mnkr)	2012	2011	2010
Kommunens resultat	+3,1	-35,2	+11,5
Realisationsvinster	-1,1	-4,7	-6,3
Sänkning av diskonteringsräntan		+50,7	
Ansvarsförbindelse pensioner	+9,4	+15,7	-7,6
Justerat resultat enligt balanskravet	+11,4	+26,5	-2,4

Balanskravet innebär att intäkterna måste överstiga kostnaderna och ska ses som ett krav på en lägsta godtagbara nivå på resultatet. För att dessutom leva upp till kravet på en god ekonomisk hushållning ska resultatet över tiden överstiga denna miniminivå. Ett eventuellt underskott mot balanskravet ska återställas inom de kommande tre budgetåren.

Från kommunens resultat på +3,1 mnkr, ska det enligt balanskravet avräknas för realisationsvinster som inte utgör en del av den löpande verksamheten, som i år är -1,1 mnkr. Realisationsförluster inräknas i kostnaderna vid avstämning av balanskravet.

Kommunen har även valt att avräkna ansvarsförbindelsen för pensioner från resultatet inklusive årets kostnader för mellersta norrlands pensionsstiftelse. Ansvarsförbindelsen påverkade resultatet med 9,4 mnkr.

Resultatet efter justering för balanskravet blev 11,4 mnkr. Vilket innebär att kommunen klarar balanskravets miniminivå. 2010 års justerade resultat på -2,4 mnkr ska återställas i budgeten 2014.

Intäkt- och kostnadsutveckling (Förändring i procent)

	2012	2011	2010
Verksamhetens intäkter	3,5	7,1	-5,0
Verksamhetens bruttokostnad	1,1	3,2	1,2
Skatteintäkter & statsbidrag	0,9	2,9	3,9
Verksamhetens nettokostnad	0,6	1,9	3,5

För att leva upp till god ekonomisk hushållning bör nettokostnaderna inte öka i snabbare takt än skatteintäkterna och statsbidrag. Skatteintäkterna och statsbidrag har ökat med 0,9 procent (11,6 mnkr), en försvagning med 2,0 procentenheter sedan 2011. Årets skatteintäkter uppgick till 1001,8 mnkr (986,4 mnkr) vilket är en ökning med 1,6 procent. I årets skattintäkter ingår en prognostiserad slutskatteavräkning för 2012 samt en slutavräkning 2011 med sammanlagt plus 11,3 mnkr. Generella statsbidrag och utjämningsbidrag, minskade med 3,8 mnkr jämfört med föregående år och uppgår till 271,8 mnkr.

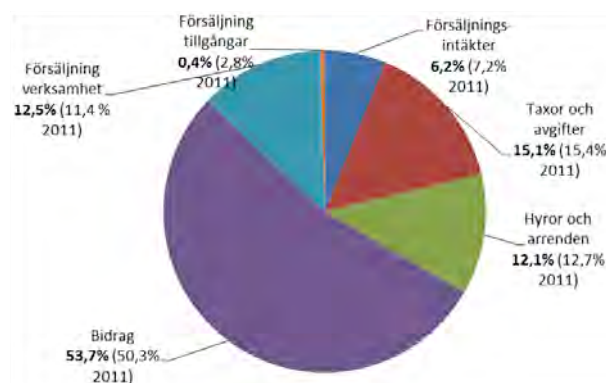
Nettokostnadsutvecklingen har bromsats in ytterligare till 0,6 procent, en mindre ökning med 7 mnkr. Vilket är enligt den budget som var lagd för 2012. Men förklaringen till det var återbetalning från AFA på 24 mnkr. Utan denna inkomst skulle verksamhetens nettokostnad ha ökat med 2,5 procent.

Nettokostnad per invånare 2011 var 50 989 kr, en ökning med 1,2 procent, 596 kr. Ökningen beror på att nettokostnaderna har ökat och att invånarantalet har minskat med 143 personer. Vilket är en utmaning för Härnösands kommun att anpassa kostnadsnivån till det vikande invånarantalet.

Verksamhetens intäkter

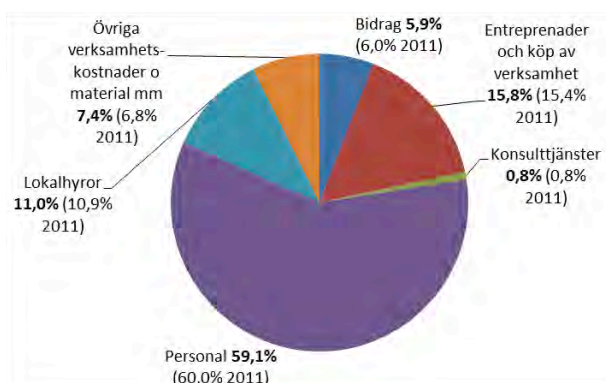
Verksamhetens externa intäkter uppgick till 248,4 mnkr (2011: 240,0 mnkr) en ökning med 8,4 mnkr (3,5 procent) jämfört

med föregående år. Det täcker 16,8 procent av verksamhetens kostnader (16,5 procent). Erhållna bidrag ligger på 54 procent, en ökning med 10,4 mnkr sedan föregående år. Det beror på AFAs återbetalning av försäkringspremier på 24,2 mnkr. Dock har statsbidrag från staten minskat med 11,3 mnkr.

Verksamhetens kostnader

Verksamhetens externa kostnader uppgick till 1474,3 mnkr (2011: 1453,2 mnkr), vilket är en ökning med 1,1 procent (15,5 mnkr) i jämförelse med samma period 2011.

59,1 procent av verksamhetens kostnader utgörs av personalkostnader. Lönerna och sociala avgifter har ökat med 19 mnkr, vilket är 2,4 procent. Det kan förklaras av årets löneökningar. Pensionskostnaderna minskade med 22,4 mnkr vilket beror på att förra året slog bromsen till och avsättningen på pensioner var högre. Se mer information på sidorna om medarbetare.

Köp av verksamhet uppgick till 15,8 procent och ökat med 7,9 mnkr jämfört med 2011. Socialförvaltningen köper mest verksamhet och har sedan 2010 ökat stort. Det beror på att två äldreboende och tre boende inom socialpsykiatri är på entreprenad. Placeringskostnader är också en stor utgift som har ökat de senaste åren.

Skolförvaltningens köp av verksamhet (gymnasie-, förskole- och grundskoleplatser) har varit jämn under en treårs-period. Dock har köp av antalet förskoleplatser ökat medan köp av gymnasieplatser har minskat 2012 jämfört med föregående år.

Tabellen nedan visar köp av verksamhet och stöd verksamhet.

Köp av verksamhet (mnkr)	2012	2011	2010
Kommunstyrelsen	38	36	34
Arbetslivsnämnden	6	11	8
Samhällsnämnden	36	35	32
Skolnämnden	70	70	67
Socialnämnden	83	73	22
Totalt	233	225	163

Driftskostnadsandel av skatteintäkter och statsbidrag (Procent)	2012	2011	2010
Verksamhetens intäkter o kostnader (netto)	97,8	96,1	95,9
Avskrivningar	1,4	1,4	2,0
Nettokostnadsandel före finansnetto	99,2	97,5	97,9
Finansnetto	2,1	0,8	0,1
Nettokostnadsandel efter finansnetto	101,2	98,3	98,0
Jämförelsestörande poster (netto)	-1,5	4,5	1,1
Driftskostnadsandel	99,8	102,8	99,1

För att uppnå och vidmakthålla en god ekonomisk hushållning krävs en balans mellan intäkter och kostnader. Denna balans kan mätas genom driftskostnadsandelen som innebär att samtliga löpande kostnader, både exklusive och inklusive finansnetto relateras till kommunens skatteintäkter och generella statsbidrag. En driftskostnadsandel under 100 procent innebär en positiv balans mellan löpande kostnader och intäkter. Generellt brukar en driftskostnadsandel på 97-98 procent ses som god ekonomisk hushållning, eftersom då klarar de flesta kommuner av att över en längre tidsperiod finansiera sina reinvesteringar och nödvändiga nyinvesteringar.

Verksamhetens nettokostnad tog i anspråk 97,8 procent av skatteintäkter och statsbidrag, en ökning med 1,7 procentenheter, vilket kan förklaras av minskade externa intäkter och ökade verksamhetskostnader. Avskrivningarna, periodiserade kostnader för investeringar, tog i anspråk 1,4 procent vilket är oförändrat jämfört med föregående år. Finansnettot hamnade på 2,1 procent en försämring med 1,3 procentenheter, det beror på att de finansiella kostnaderna på pensioner ökade. Kommunens nettokostnad efter finansnetto tog i anspråk 101,2 procent en ökning med 3 procentenheter. De jämförelsestörande engångsposter uppgår till -1,5 procent av skatteintäkter och bidrag, vilket innebär att intäkterna var högre än kostnaderna. Det berodde på återbetalningen från AFA på försäkringspremier. Totalt har kommunen tagit i anspråk 99,8 procent av skatteintäkter och statsbidrag, en förbättring med 6 procentenheter, vilket förklaras av att 2011 sänktes diskonteringsräntan på pensionerna som redovisades som en jämförelsestörande post (4,5 procent)

Investeringar	2012	2011	2010
Nettoinvesteringar, mnkr	63	72	40
Avskrivningar, mnkr	18	18	25
Självfinansieringsgraden av årets investeringar, %	33	-24	91
Nettoinvestering/ avskrivning, %	350	402	160
Investering relativt verksamhetens bruttokostnad, %	4,3	4,9	2,9

Kommunens bruttoinvesteringar 2012 uppgår till 72,6 mnkr, vilket är 3,2 mnkr lägre än 2011. Kommunens externa inkomster i samband med investeringar uppgick till 9,2 mnkr, 5,4 mnkr bättre än föregående år. Kommunens netto investering uppgick till 63,4 mnkr.

Självfinansieringsgraden är ett mått på hur stor del av nettoinvestering som finansierats med egna medel, det vill säga 100 procent innebär att kommunen kan skattefinansiera samtliga investeringar och inte behöva låna till dessa. I år ligger självfinansieringsgraden på 33 procent. Vilket innebär att av investeringen på 63 mnkr kunde 21 mnkr finansieras med skatteintäkter. Resterande 42 mnkr finansieras av återbetalningen av lån från bolagen. Nettoinvestering relaterat till avskrivningarna visar att vi investerar mer än vi skriver av. Investering relativt verksamhetens bruttokostnad är 4,3 procent, 0,6 procentenheter lägre än föregående år.

Soliditet	2012	2011	2010
Soliditet, %	-18,8	-19,1	-15,4
Eget kapital, mnkr	-157,6	-160,8	-125,5

Soliditeten visar hur stor del av tillgångarna som är finansierade med eget kapital, det vill säga kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Ju högre soliditet, desto starkare finansiell handlingsberedskap har kommunen. De faktorer som påverkar soliditeten är resultatutveckling och tillgångarnas förändring. Härnösands kommun uppvisar en soliditet på -18,8 procent, en förbättring på 0,3 procentenheter. Jämfört med övriga riket så ligger soliditeten på ungefär 6 procent.

Målet för 2012 är att soliditeten ska utvecklas i positiv riktning. Soliditeten var -18,8 procent en förbättring med 0,3 procentenheter.

Risk och kontroll

Likviditet	2012	2011	2010
Balanslikviditet, %	130	90	97
Rörelsekapital, mnkr	69,9	-24,3	-8
varav semesterlöneskuld	53	51	51
Anläggningskapital, mnkr	-227,5	-136,5	-118

Likviditet beskriver den kortsiktiga betalningsförmågan och mäts genom att ställa omsättningstillgångar i relation till kortfristiga skulder. Måttet skall ligga över 100 procent. Kommunen ligger på starka 130 procent, som dock inte visar den genomsnittliga likviditeten under året. Förklaringen var att i slutet av 2012 återbetalade Hemab en revers på 121 mnkr. Det innebär att rörelsekapitalet också har förbättrats, anläggningsskapitalet försämrats.

Låneskuld	2012	2011	2010
Låneskuld, mnkr	0	0	0

Låneskulden uppgår 2012-12-31 till 0 kr.

Borgensåtagande	2012	2011	2010
Borgen, mnkr	1 103,4	899,0	868,1
varav			
- kommunala bolag	1 069,9	865,8	832,1
- övriga förpliktelser	31,8	31,1	33,5
- egna hem	1,7	2,1	2,5

Kommunens borgensåtagande uppgick till 1103,4 mnkr, vilket är en ökning med 204,4 mnkr jämfört med 2011. Den stora ökningen beror bland annat på att Härnösand energi & miljö betalade tillbaka ett lån på 121 mnkr som kommunen fick borga för istället. Huvuddelen av åtagandet, 97,0 procent (96,3), beror på borgen som har tecknats för lån tagna i de helägda kommunala bolagen. Borgensåtagande utanför koncernen uppgår till 31,5 mnkr, varav 1,7 mnkr är att hänföra till borgensåtaganden för egna hem.

Kommunen borgar för huvuddelen av de kommunala bolagens lån. Från och med 2006 infördes borgenstak för de helägda kommunala bolagen samt även för Folkhögskolan i Härnösand. Från och med 2009 tar kommunen ut en borgensavgift av sina kommunala bolag, 2012 var avgiften 0,3 procent, och gav en finansiell intäkt på 2,6 mnkr.

Pensionsåtagandet (Mnkr, inklusive löneskatt)	2012	2011	2010
Avsättning KAP-KL	76	70	59
Avsättning Särskild ålderspension	9	10	9
Avsättning pensioner före 1998 (ansvarförbindelse)	656	647	587
Totalt pensionsskuld	742	727	655

Härnösand redovisar från och med 2005 hela sin pensionsskuld i balansräkningen. Detta ger en mer rättvisande bild av kommunens ekonomiska ställning. 2009 bildades Mellersta Norrlands Pensionsstiftelse för att trygga delar av det pensionsåtagande kommunen har och under 2009 och 2010 överfördes pensioner för personer födda före 1940 till ett belopp av 130,6 mnkr. Pensionerna tillhörde till största del avsättningen för pensioner före 1998.

Kommunens totala pensionsåtagande uppgår till 742 mnkr inkl löneskatt. Jämfört med 2011 har avsättningen ökat med 15 mnkr. Avsättningen KAP-KL har ökat med 6 mnkr inklusive löneskatt. Avsättningen för pensioner före 1998 har ökat med 9 mnkr inklusive löneskatt. Den ökningen beror på ränte- och basbeloppsuppräknings och att kommunen har tagit pensionsstiftelsens kostnader för alla pensionsutbetalningar. Avsättningen för särskild ålderspension har minskat vilket har att göra med att färre arbetstagare har pensionerats.

Visstidspensioner

Kommunen har för närvarande 4 avtal om visstidspensioner vilka utbetalas fram till 65 års ålder. Visstidspensionen samordnas med förvärvsinkomster och socialförsäkringsförmåner. Åtaganden gäller för 3 förtroendevalda och 1 tjänsteman. Under året har 706 416 kr betalats ut fördelat på 4 åtaganden. För kommunalråd och förtroendevalda gäller reglemente PRF-KL, pensionsreglemente för heltidsysselsatta förtroendevalda. För tjänstemän gäller särskilt visstidsförordnande. Visstidspension utges till arbetstagare anställd på särskilt visstidsförordnande, som avgår antingen på grund av att ett förlängt förordnande inte erhålls eller – om arbetstagaren innehaft särskilt visstidsförordnande sammanhängande i minst tolv år – på egen begäran. Visstidspension utges under tiden för avgången och längst till pensionsåldern, pensioneringsperiodens övre gräns eller den tidigare tidpunkt då ålderspensionen enligt PA-KL utges.

Helårsprognos, budgetavvikelse (mnkr)	April	Aug	Utfall
Kommunstyrelsen inkl KF	0,8	20,8	-8,0
Arbetslivsnämnden	-0,9	1,9	9,5
Samhällsnämnden	-1,0	-1,9	0,0
Skolnämnden	-6,0	-4,5	4,9
Socialnämnden	-22,3	-26,1	-4,5
Avvikelse nämnder	-29,4	-9,8	1,9

Under året har uppföljningar gjorts; april, augusti och vid årsbokslutet. Prognossäkerheten, är en viktig förutsättning för att kunna korrigera eventuella svackor under året. Målet är satt att avvikelsen mellan prognos och utfall ska minska för varje år detta visar då på en god prognossäkerhet.

Tabellen visar prognoser och utfallet för 2012, exklusive avskrivningar och finansiering, men inklusive medtagna överskott respektive underskott från tidigare år. I utfallet per helår visar nämnderna ett överskott på 1,9 mnkr. Jämförelse mellan sista prognosen i augusti och utfallet är det en förbättring med 7,9 mnkr. 2011 förbättrades resultatet från prognosen augusti till sista december med 7,4 mnkr. Det visar på en god prognossäkerhet totalt sätt i kommunen.

Kommunstyrelsen hade i sin prognos i augusti en intäkt från AFA på 24,2 mnkr. Den intäkten fördelades ut med 21 mnkr till

socialnämnden och 2 mnkr till skolnämnden. Störst avvikelse mellan prognos och utfall hade arbetslivsnämnden med hänsyn tagit till den totala kostnadsomslutningen. Bäst hade socialförvaltningen med en avvikelse på 0,1 procent mot kostnadsomslutningen (med korrigerig av AFA-tillskottet på augusti prognosen). Generellt är trenden att kostnaderna har kommunen lättare att prognostisera än intäkterna. Vid bedömning av intäkterna är man mer försiktig.

Budgetföljsamhet per helår (Mnkr)	2012	2011	2010
Kommunstyrelsen inkl KF	-8,0	-9,7	22,9
Arbetslivsnämnden	9,5	4,9	3,0
Samhällsnämnden	0,0	0,3	0,5
Skolnämnden	4,9	-6,7	-16,8
Socialnämnden	-4,5	-9,4	-6,9
Avvikelse nämnder	1,9	-20,6	2,7

Budgetföljsamheten är ett mått på kommunens finansiella kontroll. I tabellen ovan visas avvikelser mot budget. Ett negativt värde innebär att nämnden/styrelsen har förbrukat mer medel än de har blivit tilldelade av kommunfullmäktige. Målet är att andelen nämnder med negativ avvikelse mot budget ska vara noll.

Avvikelsen mot budget är totalt för alla nämnder +1,9. Målet är att andelen nämnder med negativ avvikelse mot budget ska vara noll. Två av fem nämnder har negativ avvikelse, vilket är bättre än föregående år då de var tre nämnder. Målet är dock inte uppfyllt.

Känslighetsanalys (Mnkr)	2012	2011	2010
Skatteförändring, 1 kr	42,0	42,0	41,9
Löneökning, 1 %	8,1	7,9	8,0
Prisförändring varor och tjänster 1 %	5,2	5,0	4,6
Ränteförändring 1 %, långsiktiga lån	0,0	0,0	0,0
Lösen av borgen, 1 %	9,0	9,0	9,0

Kommunen påverkas av händelser utanför dess kontroll. Ett sätt för att visa och göra det tydligt hur olika förändringar påverkar kommunens finansiella situation är att upprätta en känslighetsanalys. Tabellen ovan visar hur ett antal faktorer påverkar kommunens finansiella resultat. En skattechöjning/sänkning med 1 kr 2012 skulle innebära en resultatpåverkan på dryg 42 mnkr. I tabellen framgår också att en procents löneökning innebär en kostnad för kommunen på 8,1 mnkr. Vidare visas att en procents ökning av bruttokostnaderna medför en resultatpåverkan på 5,2 mnkr. Ränteförändring påverkar inte kommunens finansiella situation eftersom kommunen inte har några lån. Att lösa 1 procent av lån som kommunen borgat för innebär en kostnad på 9 mnkr.

Framtid

Det ekonomiska resultatet för 2012 blev efter ett styrande ledarskap en resultatförbättring på 10 mnkr jämfört med prognos 2 och en förbättring jämfört med budgeterat resultat med 0,4 mnkr. Kommunens resultat för 2012 uppgick till 3,1 mnkr. För att Härnösands kommun skall stå bra rustat inför kommande år, krävs det att kommunen klarar av att lämna ett positivt överskott på minst 45 mnkr per år. Ett resultat på 3 procent innebär att kommunen kan finansiera sina egna investeringar. För att undvika framtida pensionspucklar så har en pensionsstiftelse etablerats och kommunen överväger att utöka pensionsstiftelsens åtaganden. Med ett eget kapital på 157,6 mnkr 2012 och en soliditet på -18,8 så är vägen lång att uppnå en positiv soliditet. Detta kommer att ställa höga krav på att kommunen har kontroll på sin ekonomi, genom att lagd budget för 2013 inte överskrider och att kommunens förvaltningar kan samarbeta för att öka kvalitén.

Arbetet att styra upp budgeterat resultat 2013 och 2014 kommer att präglade framtiden för kommunen. Speciellt viktigt är arbetet med att arbeta med uppföljning av mål och utifrån detta styra verksamheten via månadsbokslut och nyckeltal. Dessa nyckeltal måste analyseras varje månad. Att få en tidig varnings-signal är viktig om man skall kunna ändra beteende och kultur inom kommunen. Att etablera en chefstyrning som innebär att tjänstemän och politiker drar mot samma mål är avgörande för att nå ett lyckat ekonomisk resultat.

Härnösand har goda förutsättningar med ett bra geografiskt läge och flera positiva förutsättningar. Det gäller nu att ledarskapet i kommunen agerar på ett sådant sätt att kommunen upplevs som byråkratisk och professionell.

Det finns flera områden som måste förbättras i Härnösand kommun t ex bättre ekonomi, utökad styrning via mål och månadsbokslut samt ett ökad samarbete mellan förvaltningarna för att öka kvalitén till kommunens kunder.

Allt detta måste göras för att Härnösands kommun skall kunna leverera en god service med hög kvalitet. För att lyckas i framtiden måste Härnösands kommun satsa på utvecklingsarbete och ha relevanta analysverktyg. Genom att utnyttja kunskap och erfarenheter från andra kommuner så kan Härnösands kommun utvecklas på ett kostnadseffektivt sätt.

Koncernen

Sammanfattning finansiell analys av koncernen

Koncernens resultat 2012 blev 18,0 (-29) mnkr, vilket är 47,0 mnkr bättre än föregående år. Kommunens resultat på 3,1 (-35,2) mnkr är en förbättring med 38,3 mnkr mot föregående år, vilket framför allt beror på återbetalda premier av Avtalsgruppförsäkring för åren 2007 och 2008, som påverkade resultatet med 24,2 mnkr.

Koncernens verksamhet

Huvuddelen av de hårda verksamheterna såsom fastighets-, vatten- och avlopps- samt gatuverksamhet bedrivs i bolagsform i de två helägda kommunala koncernerna AB Härnösandshus samt Härnösand Energi och Miljö AB (HEMAB). De mjuka verksamheterna såsom skola, vård och omsorg finns i kommunen. I den sammanställda redovisningen ingår även Räddningstjänstförbundet Höga Kusten Ådalen där kommunens andel uppgår till 33%, resterande del ägs till lika delar av Kramfors och Sollefteås kommuner.

Övriga organisationer som kommunen har betydande ägande i är av den storleken att deras påverkan på koncernen endast är marginell. Eftersom dessa organisationer dessutom medför en låg risk för kommunen har bedömningen gjorts att det inte är väsentligt att konsolidera dessa organisationer in i koncernens siffror. Organisationer som avses är följande (kommunens ägarandel anges inom parentes):

- Invest i Härnösand AB (100%)
- Läns museet i Västernorrland (30%)

Resultat och kapacitet

Årets resultat	2012	2011	2010
Årets resultat före skatt, mnkr	20,8	-26,0	-7,5
Årets resultat efter skatt, mnkr	18,0	-29,0	-11,4
Årets resultat efter skatt och exkl. jämförelsestörande poster, mnkr	-1,1	21,7	-8,2

Koncernens resultat uppgår till 18,0 mnkr efter skatt, vilket är en förbättring med 46,5 mnkr jämfört med föregående år. I kommunens resultat är det en jämförelsestörande post som beror på återbetalade premier från AFA och förbättrar resultatet med 24,2 mnkr. Om denna post exkluderas blir koncernens resultat -6,2 mnkr. Utöver det så har kommunens skatter och bidrag ökat med 11,6 (35,8) mnkr mellan 2012 och 2011.

Resultat och avkastning på eget kapital enligt koncernens ägarförhållande i respektive bolag

	2012	2011	2010
AB Härnösandshus, mnkr	3,1	3,3	-33,8
AB Härnösandshus, % av eget kapital	1,3	1,4	-15,0
HEMAB, mnkr	11,0	9,1	11,6
HEMAB, % av eget kapital	5,7	5,3	6,8
Räddningstjänsten, mnkr	0,8	-0,2	-0,5
Räddningstjänsten, % av eget kapital	42,1	-21,2	-37,5

Före elimineringar och konsolidering uppvisar bolagen följande resultat efter skatt:

- AB Härnösandshus 3,1 mnkr
- Härnösand Energi och Miljö AB 11,0 mnkr.
- Räddningstjänstförbundet Höga Kusten Ådalen 2,5 mnkr, varav kommunens andel utgör 0,8 mnkr.

Resultatet för Härnösandshus 2012 var 3,1 mnkr. Räntekostnaderna har under året varit låga vilket har gynnat resultatet och man har även gjort en nedskrivning på bokfört värde på fastigheter i dotterbolaget med -3,2 mnkr. Intäkterna har stigit med 3,4 mnkr och kostnaderna ökat med 4,7 mnkr. HEMABs resultat före skatt uppgick till 13,8 mnkr(12,2), resultat efter skatt 11,0 mnkr (9,1) vilket är en förbättring med 1,9 mnkr från 2011. Bolagsskatten sänktes från 26,3 procent till 22 procent från och med 2013-01-01 och påverkar resultatet med 0,5 mnkr genom den latent skatten på bokslutsdispositioner. Stormen Dagmar (december 2011) kostade Hemab 4,3 mnkr, varav 1,5 mnkr i avbrottsersättning.

För de organisationer i koncernen som inte har konsoliderats in i koncernens siffror uppgår resultatet till 0,6 mnkr, som fördelar sig enligt följande:

- Invest i Härnösand AB (100%), 0,2 mnkr
- Läns museet i Västernorrland (30%), 0,4 mnkr

Förändring av intäkter och kostnader

(%)	2012	2011	2010
Verksamhetens intäkter	-4,3	0,8	-1,1
Verksamhetens kostnader	-1,5	2,5	0,6
Verksamhetens nettokostnad	0,3	-1,1	5,7

Verksamhetens intäkter har minskat med 4,3 procent (26,2 mnkr) till 588,6 mnkr. 2010 gick intäkterna ner med 1,1 procent och ökade 2011 med 0,8 procent, men i år har de minskat igen. Kostnaderna har minskat med 1,5 procent till 1 695 mnkr. Totalt har verksamhetens nettokostnader ökat med 0,3 procent (3,5 mnkr) jämfört med föregående år.

Investeringar	2012	2011	2010
Nettoinvesteringar, mnkr	164	172	148
Avskrivningar, mnkr	87	84	125
Nettoinv./avskrivning, i %	91	206	119
Självfinansieringsgraden av årets investeringar, i %	64	32	76

Huvuddelen av investeringarna ligger i de två helägda bolagen AB Härnösandshus och HEMAB, som innehar fastigheter, el-, vatten-, fiber- och fjärrvärmeanläggningar. Härnösandshus nettoinvestering på 16,7 mnkr innehåller bland annat renoveringar samt ny Curlingarena. HEMABs nettoinvestering på 75,5 mnkr innehåller framförallt anläggningar för el, fjärrvärme och vatten. Merparten av kommunens 72 mnkr avser gator och vägar men även dockningsstation vid resecentrum och en ny Curlingarena.

Soliditet (%)	2012	2011	2010
Soliditet	4	3	5

Koncernens långsiktiga betalningsberedskap, soliditet, uppgår 2012 till 4 % och är en förbättring med 1,0 procentenheter. Det låga talet beror på flera år av negativa resultat. Eget kapital för koncernen uppgår till 89,8 mnkr.

Risk och kontroll

Likviditet	2012	2011	2010
Balanslikviditet, %	120	74	70
Rörelsekapital, mnkr	66	-118	-114
Anläggningskapital, mnkr	23	182	207

Likvida medel uppgick till 187,9, en ökning med 53,2 mnkr från 2011 (134,7 mnkr). Balanslikviditeten i koncernen uppgår i år till 120 procent, att värdet överstiger 100 procent innebär att koncernens kortfristiga skulder är mindre än de kortfristiga fordringarna. Rörelsekapitalet visar att vi har 66 mnkr mindre i kortfristiga skulder än kortfristiga fordringar. Anläggningskapitalet har minskat med 47 mnkr och blev 90 mnkr.

Låneskuld till kreditinstitut	2012	2011	2010
Låneskuld, mnkr	941	764	666
Andel lån som förfaller till betalning, %			
- inom år 1	32	12	5
- inom år 2 - 5	53	84	95
- efter år 5	15	4	0

Koncernens låneskuld har ökat jämfört med föregående år och uppgår till 941 mnkr 2012. Ökningen beror till största delen på att bolagen haft flera kortfristiga koncerninterna lån som nu

övergått till extern kreditgivare. Nya regler vad gäller avdragsrätt inom kommunkoncernen gör att bolagen nu måste låna externt. AB Härnösandshus står för 62 procent av den totala låneskulden.

Det finns ingen gemensam policy i koncernen för upplåning men i ägardirektiven för AB Härnösandshus och HEMAB framgår att bolagen ska följa kommunens finanspolicy samt ett förbud mot att pantsätta tillgångar för att ta upp lån. 2005 togs beslut om att varje år ange borgenstak för de helägda kommunala bolagen samt för Härnösands Folkhögskola.

Den höga skuldsättningen gör koncernen känslig för förändringar på finansmarknaden. En viktig faktor i detta fall är givetvis räntekostnaderna på gamla lån, men också möjligheten till att skaffa nya medel till bra ränta. Det fortsatt låga ränteläget har även under 2012 bidragit till en låg räntekostnad, årets räntekostnad uppgår till -25,8 mnkr vilket är 3,1 mnkr högre än föregående år, detta främst på grund av högre låneskulder.

Pensionsåtaganden (Mnkr, inklusive löneskatt)	2012	2011	2010
Pensionsåtagande	748	761	688
Totalt	748	761	688

Genom att kommunen under 2005 övergick till fullkostnadsmodellen av pensioner ligger nu hela pensionsåtagandet för koncernen i balansräkningen. Huvuddelen på 747,6 mnkr ligger i kommunen och resterande delas med Räddningstjänsten med 19,9 mnkr, varav kommunens andel är 6,6 mnkr. HEMAB hade en avsättning 2011 på 27,9 som man nu löst med KPA.

Känslighetsanalys (Mnkr)	2012	2011	2010
Intäktsförändring med 1 %	5,9	6,1	6,1
Löneökning med 1 %	9,4	9,2	9,5
Ränteförändring med 1 %	10,4	7,8	6,4

Känslighetsanalysen i tabellen här ovanför visar hur olika intäkt- och kostnadsförändringar påverkar koncernen ekonomiskt. En intäktsförändring med en procentenhet ger +/- 5,9 mnkr. En löneökning på en procent ger en kostnadsökning på 9,4 mnkr. En stor del lån i koncernen innebär en risk i att räntorna kan höjas. En procents förändring på långsiktiga lån ger +/- 10,4 mnkr, vilket är en ökning jämfört med 2011.

Koncernens mellanhavanden

Kommunens borgensförpliktelse har under året ökat, vilket främst beror på de helägda bolagen har lånat externt. Under 2011 har kommunen tagit ut en borgensprovision på 0,3 procent av bolagen.

Ekonomiska engagemang i bolagen, mnkr

Försäljning

	2012		2011		2010	
	Köpare	Säljare	Köpare	Säljare	Köpare	Säljare
Härnösands kommun	69,3		54,4		52,5	
Härnösands Energi & Miljö AB		5,0		4,6		3,3
AB Härnösandshus		57,4		43,1		42,5
Räddningstjänsten		6,9		6,7		6,7

Räntor

	2012		2011		2010	
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter
Härnösands kommun		8,9		9,4		9,4
Härnösands Energi & Miljö AB	6,8		7,3		7,1	
AB Härnösandshus	2,1		2,1		2,3	
Räddningstjänsten	0					

Lån

	2012		2011		2010	
	Givare	Mottagare	Givare	Mottagare	Givare	Mottagare
Härnösands kommun	13,3		127,0		212,6	
Härnösands Energi & Miljö AB		0,0		121,1		181,1
AB Härnösandshus		13,3		5,9		31,5
Räddningstjänsten		0,0		0,0		0,0

Borgen

	2012		2011		2010	
	Givare	Mottagare	Givare	Mottagare	Givare	Mottagare
Härnösands kommun	1069,9		865,8		832,2	
Härnösands Energi & Miljö AB		486,8		275,2		234,5
AB Härnösandshus		583,1		590,6		597,7
Räddningstjänsten		0,0		0,0		0,0

Kommunens ekonomiska engagemang i bolagen är i stort sett lika mellan åren 2010-2012. Kommunen har minskat den interna utlåningen med 113,7 mnkr. Kommunen hade en kortfristig utlåning till Härnösandshus på 10 mnkr som betalas tillbaka i början på 2013. Dock har den externa upplåningen i koncernbolagen ökat i stället.

Kommunens borgensförpliktelse har under året ökat, vilket främst beror på de helägda bolagen har lånat externt. Under 2012 har kommunen tagit ut en borgensprovision på 0,3 procent av bolagen.

Medarbetare

Kommunen

Motiverade medarbetare - Härnösands kommuns framtid!

Målet för Härnösands kommun är att utifrån kommunens uppdrag skapa mesta möjliga värde för invånarna och bästa upplevda servicekvalitet. För att säkra denna målsättning erfordras kompetenta och nöjda medarbetare. Därför är det extra glädjande att den medarbetarenkät som genomfördes i slutet av 2012 visar på att kommunens medarbetare känner hög motivation. En del i att framgent säkerställa denna motivation sker utifrån den plattform som kommunens värdegrund skapar. Värdegrunden uttrycks genom ledorden KUND-ANSVAR-GLÄDJE som mer precist kan beskrivas enligt följande:

Kund: Jag möter våra kunder med respekt och god service. Vi är lyhörda och för en dialog med våra kunder.

Ansvar: Jag tar ansvar för våra mål och respekterar fattade beslut. Vi arbetar kontinuerligt med att förbättra vår verksamhet.

Glädje: Jag har en positiv inställning till alla människor jag möter. Vi samarbetar genom att se och bekräfta varandra.

Ledarskap

Kommunens chefer har ansvar för att tillsammans med sina medarbetare skapa en organisation med en kultur som möjliggör för medarbetarna att förstå och inte minst, tillfredsställa kundernas behov. Detta förutsätter ett ständigt lärande. Kommunens utvecklingsförmåga förutsätter därtill att det personalpolitiska arbetet bärs upp av en kompetens- och personalförsörjning som klarar av att ta vara på och ge utvecklingsstöd för medarbetarnas olika kvaliteter. Kvaliteter som är såväl personliga, yrkestekniska, verksamhetsmässiga som sociala.

Det nu pågående ledarutvecklingsprogrammet slutförs i maj 2013 varvid samtliga chefer kommer att få stöd att utveckla en individuell kompetensutvecklingsplan med fokus på ledaruppdraget inför framtiden.

Ledarutvecklingsprogrammets slutförande och ett vidareutvecklat chefsstöd baserat på resultatet av chefsdelen i den nu genomförda "Medarbetarenkät 2012", november/december 2012, kommer att ge goda förutsättningar för ett ännu mer väl fungerande ledarskap i vår kommun.

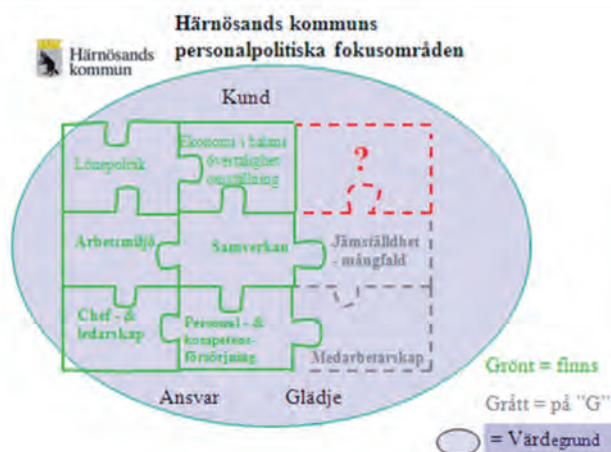
Medarbetarskap

Härnösands kommun vill som arbetsgivare tillvarata den motivation som våra medarbetare känner och har för våra kunder i arbetet. Med detta synsätt blir Härnösands kommuns attraktivitet som arbetsgivare en grundläggande överlevnadsfråga!

Under 2013 kommer en "medarbetarskapspolicy" att arbetas fram vilken tillsammans med övriga policyers (se nedan) kommer att utgöra fundamentet för det personalpolitiska utvecklingsarbetet i vår kommun framöver.

Inte minst baserat på utfallet av den nu genomförda chefs- och medarbetarenkäten, november/december 2012, är det av

största vikt att fortsättningsvis prioritera medarbetarskapsutvecklingen i vår kommun.

Det här är vi - medarbetarna i Härnösands kommun!

Personalstatistik

Antalet tillsvidareanställda medarbetare uppgick per 2012-12-31 till 1 770 personer, varav 1 366 kvinnor och 404 män. Av antalet tillsvidareanställda är 77 procent kvinnor. Motsvarande antal tillsvidareanställda medarbetare per 2011-12-31 var 1 800.

Antalet tillsvidareanställda har således minskat med 30 medarbetare. Minskningarna har skett inom skol- och socialnämndens område. Antalet visstidsanställda har minskat med 71 medarbetare. Med visstidsanställda menas tidsbegränsat anställda medarbetare som innehar månadslön.

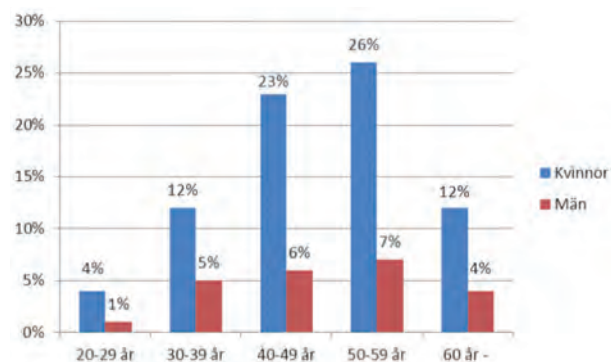
Antal anställda	2012			2011		
	Män	Kvinnor	Total	Män	Kvinnor	Total
Tillsvidareanst.	404	1 366	1 770	418	1 382	1 800
Visstidsanställda	26	70	96	73	94	167
Totalt	430	1 436	1 866	491	1 476	1 967

Antal tillsvidareanställda per nämnd	2012		2011	
	Anst.	Årsarb.	Anst.	Årsarb.
Kommunstyrelsen	148	140	146	138
Arbetslivsnämnden	48	47	47	46
Samhällsnämnden	77	73	78	73
Skolnämnden	721	698	742	715
Socialnämnden	776	719	787	724
Totalt	1 770	1 677	1 800	1 696

Det totala antalet tillsvidareanställda medarbetare är 1 770 personer. Av dessa arbetar 1 397 (79 procent) heltid, varav 75 procent är kvinnor och 90 procent är män. Medelsysselsättnings-

graden för tillsvidareanställda och visstidsanställda uppgår till 94 procent. För kvinnor är medelsysselsättningsgraden 94 procent och för män 97 procent.

Demografi

De procentuella storleksskillnaderna mellan åldersgrupperna är i stort stabil. Som tidigare är det åldersgruppen 50-59 år som är den största med 33 procent, och gruppen 20-29 år som är den minsta, med 5 procent, eller cirka 80 av totala antalet medarbetare. Medelåldern är lika för båda könen och uppgår till 48,4 år.

En tydlig indikation på kommunens demografi utgörs av den årliga jubileumsfesten för kommunens "25-åringar". Årets jubileumsfest genomfördes 2012-05-10 varvid 58 medarbetare hyllades genom utdelande av gåvor, sång- och musik samt tal av bland annat kommunfullmäktiges ordförande och personalchefen.

Pensionsavgångar

Under året har 54 av kommunens tillsvidareanställda medarbetare gått i pension varav 7 medarbetare har avslutat sin anställning genom att acceptera ett erbjudande om förtidspension/pensionsförstärkning. 47 tillsvidareanställda medarbetare har slutat i form av naturlig pensionsavgång.

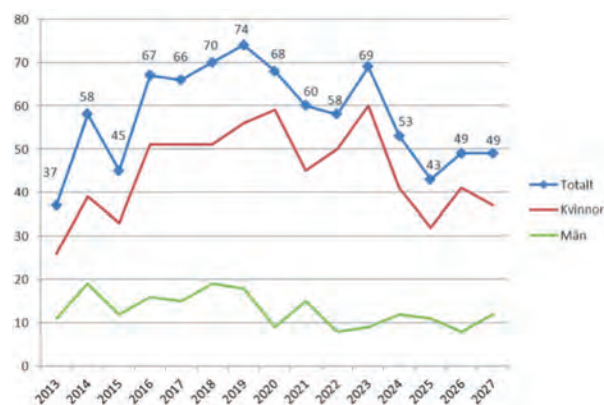

Diagram: Beräknat antal pensionsavgångar 2013-01--2027-12, 866 medarbetare.

Under den kommande femårsperioden beräknas 273 av Härnösands kommuns nuvarande 1 770 tillsvidareanställda medarbetare gå i pension, vilket innebär cirka 15 procent eller att mer än en medarbetare i veckan lämnar organisationen. Beräkningarna är gjorda utifrån en pensionsålder på 65 år.

Mot denna bakgrund utgör den framtida kompetens- och personalförsörjningen en utmaning.

Kommunens lönekostnader - en viktig investering

Lönekostnaden har ökat vid en jämförelse med 2011. Ökningen kan till övervägande del härledas till löneökning 2012.

Lönekostnader (mnkr)	2012	2011
Löner	611,5	592,2
Personalomkostnader	189,4	186,0
Sjuklönekostnad	8,2	7,3
Totalt	809,1	785,5

Löneöversynsprocessen 2012

Löneöversynen har genomförts enligt fastställda tidplaner och löneökningsnivåer. Initiala överläggningar genomfördes för andra året på kommungemensam nivå. Löneökningarna har fastställts grundade på individuell lönesättning och genomförda resultat- och utvecklingssamtal. Lönesättande chefer har därtill fortlöpande hållits informerade om löneprocessen. De förbättringsområden som identifierats under löneöversynsprocessen 2012:

- Ännu högre kvalitet på RUS måste eftersträvas
- Större lönespridning bör eftersträvas
- Mer omfattande utbildning avseende lönesättning till lönesättande chefer erfordras
- Att löneprocessen för 2013 snarast påbörjas

Arbetsmiljön för våra medarbetare - en förutsättning!

Härnösands kommun ska, och vill vara, en attraktiv arbetsgivare - helt enkelt "ligga i framkant"! En central del av attraktivitetsbegreppet fokuserar på god hälsa, trivsel och engagemang. Målet är att alla arbetsplatser ska vara hälsofrämjande. Basen i detta utvecklingsarbete utgörs av friskvård som omfattar alla medarbetare och ett ledarskap med insikt om arbetsmiljöns betydelse och kunskap i hur det systematiska arbetsmiljöarbetet ska bedrivas.

Under tertial 3 har ett förslag till ny Arbetsmiljöpolicy jämte nya riktlinjer för fördelning av ansvar och uppgifter inom arbetsmiljöområdet antagits av Kommunfullmäktige.

Sjukfrånvaron har vänt uppåt under 2012. Detta efter flera års

kontinuerlig nedgång. Uppgången är generell och slår igenom oavsett kön eller åldersintervall även om som vanligt ökningen är störst för kvinnor och äldre. Sjukfrånvaron i Härnösands kommun som helhet uppgår till 6,2 procent av sammanlagd ordinarie arbetstid.

Sjukfrånvaro av sammanlagd ordinarie arbetstid

(%)	2012	2011
Totalt	6,2	5,2
Kvinnor	6,8	5,7
Män	4,7	3,9
29 år eller yngre	4,6	3,8
30 - 49 år	4,9	4,5
50 år och äldre	7,8	6,2
60 dagar eller mer av total sjukfrånvaro	56,9	55,7
Nämnder		
Kommunstyrelsen	4,4	2,6
Arbetslivsnämnden	3,5	2,6
Samhällsnämnden	2,2	2,9
Skolnämnden	5,5	4,7
Socialnämnden	8,0	6,7

Även nedgången vad gäller andelen lång sjukfrånvaro, 60 dagar eller mer, har brutits. Andelen lång sjukfrånvaro utgör per sista november 2012, 56,9 procent av all sjukfrånvaro (2011-11-30 55,7 procent).

Sett till kommunens övergripande ambition att sjukfrånvaron ska minska och det faktum att volymökningen är störst inom socialförvaltningens verksamhet har en analys för socialförvaltningens verksamhet genomförts av Personalkontoret.

Den genomförda analysen som utmynnade i en konkret handlingsplan har redovisats för kommunchef och socialchef. Socialförvaltningen har från och med 2012-01-01 betalat ut cirka 4,6 mnkr i sjuklönekostnader. Vikarie- och övertidskostnader samt kvalitetsbristkostnader tillkommer därtill. Bedömningen är att förvaltningens totala kostnader (exklusive övertidskostnader samt kvalitetsbristkostnader) för sjukfrånvaro utgörs av cirka 12 mnkr för perioden januari-december 2012.

Den upprättade handlingsplanen för Socialförvaltningen fokuserar på:

- Främjande/förebyggande insatser
- Insatser vid sjukfrånvaro 0 - 90 dagar
- Insatser vid sjukfrånvaro 90 dagar eller mer
- Organisatoriska åtgärder

Särskild betydelse har lagts vid främjande/förebyggande insatser och innefattar exempelvis bland annat följande åtgärdsförslag:

- Resultat- och Utvecklingssamtal, RUS, skall ha en särskild fokusering på arbetsmiljö. Vid samtalet föreslås chefen erbjuda berörda medarbetare individuella stödåtgärder som exempelvis:

- hälsoprofilbedömning
- kostrådgivning
- rökslutarstöd
- Schema- respektive arbetsplatsförlagd friskvård föreslås genomföras systematiskt från och med 2013.
- Fortlöpande utbildningsinsatser för arbetslag, knutna till hälsa, föreslås genomföras.
- En hälsoutvecklare, organisatoriskt knuten till personalkontoret, projektanställs under nio månader med början 2013-02-01. (Har verkställts. Anställningen påbörjas i februari 2013).
- Riktade chefsutvecklingsinsatser visavi chefer inom socialförvaltningens ansvarsområde genom aktivt tillvaratagande av statliga medel.

Gemensamma processer och aktiviteter i kommunens arbetsmiljöarbete under 2012 har exempelvis varit:

Utifrån kommunens mål - alla chefer ska vara goda ledare - utbildas alla chefer kontinuerligt i arbetsmiljöarbete och ledarskap.

Långtidsfriskarbetet utgör, tillsammans med nätverket av hälsoinspiratörer, ett nätverk bestående av 90 talet medarbetare med uppdraget att sprida kunskap om hälsofrågor till övriga medarbetare, basen i kommunens friskvårdsarbete.

I långtidsfriskarbetet återfinns även möjligheten för enskilda arbetsplatser att söka finansieringsstöd till olika projekt som fokuserar på regelbundna hälsofrämjande aktiviteter. Vid årets två ansökningstillfällen har 73 ansökningar inkommit varav 31 beviljats stöd. Exempel på arbetsplatsanknutna hälsoprojekt som beviljats stöd är exempelvis, program för kondition & styrketräning, livsstil och hälsa - kostcirkekunskap, samt ett utvecklingsarbete för att långsiktigt öka förmågan att hantera stress.

Projekt som i övrigt stödjer kommunens arbetsmiljöarbete är exempelvis Formgivaren, en webbaserad tjänst som kommunen tecknat avtal med. Formgivaren innehåller bland annat en hälsoanalys med feedback, verktyg för hälsoinspiratörer och chefer samt individanpassade kost- och motionsråd.

Grön Helhet, ett treårigt projekt i samverkan med Arbetsförmedlingen, Vårsta diakonigård och Landstinget. Härnösands kommun avslutade sitt aktiva deltagande i projektet i och med halvårsskiftet 2012. Projektets syfte har varit att utveckla metoder för rehabilitering i en grön miljö. Grön Helhet vänder sig till anställda som är sjukskrivna eller som ligger i riskzonen för sjukskrivning. Härnösands kommun kan även fortsättningsvis välja att jämställt andra rehabiliteringsinsatser i varje enskilt ärende nyttja Grön Helhets tjänsteutbud.

Under 2012 har personalkontoret deltagit i 27 rehabiliteringsärenden. Av dessa har 9 avslutats med individuellt avtal, 9 åter i arbete, resterande fortsatt sjukskrivna. En anledning till att vissa rehabiliteringsärenden blir långvariga beror i första hand på diagnos. I ett flertal av de långvariga ärendena överlämnar

försäkringskassan medarbetaren till arbetsförmedlingen för arbetslivsinriktad introduktion vilket kan göra att tiden för att medarbetaren återkommer till arbetsgivaren kan bli lång.

Härnösands kommun har därtill ett nära samarbete med den upphandlade företagshälsovården PREVIA.

Varje förvaltning kan avropa förebyggande insatser som till exempel ergonomisk rådgivning, kostråd, beteendevetare etcetera både för grupper och enskilda medarbetare via företagshälsovården.

Köp av tjänster hos Previa 2012-01-01 - 2012-12-31, timmar

	Rehab	Förebygga	Främja	Totalt antal
Organisation		279		279
Grupp		148	3	151
Individ	619	448	65	1 132
Totalt	619	875	68	1 562

Köp av tjänster hos Previa 2012-01-01 - 2012-12-31, kronor

	Rehab	Förebygga	Främja	Totalt antal
Organisation		287 997		287 997
Grupp		173 203	3 300	176 503
Individ	627 234	485 185	56 596	1 169 015
Totalt	627 234	946 385	59 896	1 633 515

Organisation: *Exempelvis* utbildningar, SAM, rådgivning till chefer

Grupp: *Exempelvis* ergonomiska bedömningar på arbetsplatsen, sluta röka grupper

Individ: *Exempelvis* rehab, hörsel, friskprofil, drogtest

Rehabilitera: Insatser för personer som är sjukskrivna

Förebygga: Medarbetare har symtom men arbetar

Främja: Insatser för att förhindra symtom eller sjukdom

Kompetensutveckling säkrar framtidens samhällsservice

För att våra medarbetares kompetensutveckling ska säkerställa att organisationens förmåga vidareutvecklas krävs en god lärandemiljö. En central uppgift för ledarskapet är därmed att skapa förutsättningar för detta. Regelbunden och systematisk kompetensutveckling för kommunens chefer och medarbetare utgör nyckelaktiviteter i- och för kompetensförsörjningsarbetet. Ett strategiskt verktyg i kompetensutvecklingsarbetet utgörs av RUS, Resultat- och Utvecklings Samtalet.

Av den i november/december genomförda medarbetarenkäten framgår att 87 procent haft ett RUS-samtal under den senaste 12-månaders perioden.

Ett tydligt förbättringsområde utgörs dock vad avser upprättandet av individuella kompetensutvecklingsplaner.

En ny kompetensförsörjningspolicy har antagits under året. Kompetensförsörjningspolicyen tillsammans med ett kompletterande

uppdrag, att utarbeta en genomförandeplan för att trygga kompetens- och personalförsörjningen i Härnösands kommun, fastställdes under tertiäl 3 av Kommunfullmäktige.

Chefs- och ledarutveckling

Ledarutvecklingsprogram

Det omfattande ledarutvecklingsprogram, totalt 18 dagar, för kommunens samtliga, drygt 80 chefer som inleddes i november 2010 är nu ”inne på upploppet”. Programmet har under 2012 gradvis övergått till att stödja våra chefers förmåga att i praktiskt, vardagligt ledarskap omsätta kommunens värdegrund och personalpolitiska plattform. I samband med att programmet avslutas under 2013 kommer varje chef att få stöd att utarbeta en individuell kompetensutvecklingsplan. Det pågående ledarutvecklingsprogrammet har under våren 2012 genomförts genom att personal- samt ekonomikontorets specialister varit utbildare. Under tertiäl 3 stod den digitala kompetensen i fokus. Då genomfördes 12 stycken ½-dags utbildningar avseende Officepaketet samt FirstClass.

Chefscaféer - en arena för framåtsyftande dialog

Under året har fem chefscaféer genomförts. Teman första omgången var, viktiga förvaltningsprojekt som exempelvis utvecklingen av specialiserade hemtjänst-team, byggande av nytt Resecentrum samt den kompetensutredning som genomförts till följd av kommande krav på behöriga lärare. Vid den andra omgången chefscaféer gav IT-enheten en genomgång avseende kommunens framtida IT-miljö. Den tredje omgången handlade om kommunens utvecklingsarbete och då specifikt utifrån den kulturvärdering som genomförts våren 2012. Den fjärde omgången lyfte fram viktiga förvaltningsarbeten. Årets femte och sista omgång behandlade i huvudsak 3 ämnen; kommunen som varumärke, Medarbetarenkät 2012 samt ekonomin.

Traineeprogram

Härnösands kommun genomför tillsammans med sju andra kommuner samt ett kommunalförbund ett traineeprogram. Programmet omfattar 16 månader. Syftet med programmet är att öka förutsättningarna att rekrytera nyckelkompetenser för kommunal verksamhet i vår region. Härnösands kommun har identifierat upphandling som nyckelområde. Första Traineeprogrammet startade september 2012 och pågår till december 2013. Programmet är ett uttryck för ambitionen att öka organisationens strategiska samverkansförmåga med omvärlden.

Omställningsarbete

Riktlinjer övertalighet

En strategi för att uppnå en långsiktig kompetensförsörjning

förutsätter tydliga riktlinjer som är gemensamma för hela kommunen. Detta gäller såväl vid rekryteringsbehov som när övertalighet uppstår. En revidering av riktlinjerna vid övertalighet har genomförts under 2012. Dessa riktlinjer, fastställda av Kommunstyrelsen 2012-09-04, utgör ett av flera verktyg för att uppnå målet med kompetensförsörjning, att säkerställa att organisationen, på alla nivåer har rätt kompetens – för att lösa uppdragen, nå målen samt inte minst möta framtida utmaningar. Riktlinjerna innehåller åtgärder som är såväl generella som individuella. De individuella åtgärder som erbjuds är bland annat olika former av pensionslösningar respektive minskad arbetstid med bibehållen tjänstepension. Individuella åtgärder kan användas för andra syften än enbart vid övertalighet, exempelvis kan en pensionsförstärkning erbjudas för att uppnå en jämnare åldersstruktur. Individuella åtgärder är inte en rättighet utan prövas i varje enskilt fall.

Aktuellt läge

Individuella åtgärder som trätt i kraft under 2012 är sju pensionsförstärkningar, främst inom skol- och socialnämnden. Medarbetare som blivit erbjudna pensionsförstärkning rör bland annat befattningar som barnskötare, distriktssköterska, omvårdnadspersonal och inom nattpatrullen. Tre uppsägningar på grund av arbetsbrist har skett inom socialförvaltningen och skolförvaltningen vilka inte kunnat lösas via omplacering eller omställningsåtgärder. För de medarbetare som blir uppsagda träder omställningsavtalet KOM-KL in.

Syftet med kollektivavtalet KOM-KL är att ta fram individanpassade handlingsplaner där aktiva insatser sätts in i ett tidigt skede.

Riktade åtgärder och stöd

Personalkontoret har under 2012 särskilt stött skol- och socialnämnden i deras omställningsarbete

- **Skolnämnden**

Den övertalighet som funnits inom skolnämnden har hanterats via pensionsförstärkning, omplacering och en uppsägning på grund av arbetsbrist.

- **Socialnämnden**

En genomlysning av socialnämndens sedan tidigare beslutade kostnadsreduktionsarbete har genomförts. Analysarbetet inom socialnämnden utmynnade i sex ”fokusområden”

Förändringsarbetet enligt ovan kommer även att fortgå in under tertial 1, 2013.

Rekrytering

Vård- och omsorgscollege utgör en regional satsning för att säkra utbildningsplatser oavsett var utbildningen genomförs. Satsningen sker i samverkan mellan kommuner, landsting, arbetsförmedling, gymnasium samt utförande entreprenörer. En del i satsningen innebär att även arbetsgivarna certifieras. Certifieringen som är tidsbegränsad skall förnyas vart tredje år och innebär bland annat att varje arbetsplats som tar emot studenter ska erbjuda utbildade handledare. Detta är ett målinriktat arbete som i förlängningen syftar till att säkra personalförsörjningen inom vård- och omsorg.

Personalkontoret har under 2012 deltagit i fem chefsrekryteringsprocesser, skol-, personal-, biblioteks- och kulturchef, fritidschef respektive kommundirektör. Rekryteringsprocesserna är kvalitetssäkrade utifrån att arbetet följer dokumentet ”Riktlinjer vid rekrytering”.

Hösten 2012 beslutade kommunstyrelsen att anta reviderade Riktlinjer vid rekrytering. Ändringarna består huvudsakligen i tydligare balans mellan arbetsgivarmedverkan och facklig medverkan vid tillsättning av chefs-/nyckelfunktioner.

HR-kontoret (personalkontoret) - ett kompetenscentrum

Vidareutvecklat arbetssätt

Syftet med centraliseringen av personalkontoret 2007 var att skapa förutsättningar för en mer enhetlig personalpolitik i Härrösands kommun. I beslutet fastställdes också att en utvärdering av konsekvenserna för en centralisering skulle göras.

Under tidigare delen av 2012 slutfördes en genomlysning av såväl ekonomi- som personalkontoren inom kommunstyrelseförvaltningen.

Av den aktuella dokumentationen/rapporten framgår ett antal förbättringsområden.

Dessa avser att dels, höja den strategiska kompetensnivån inom HR-området och dels, vidareutveckla arbetsformer med fokus på bland annat ett mer kundnära arbetssätt.

Utifrån den redovisade genomlysningen av personalkontoret har arbetsorganisation såväl som arbetssätt succesivt vidareutvecklats under 2012.

Rutiner, riktlinjer och policys har vidareutvecklats och implementeras nu inom områden som exempelvis arbetsmiljö och hälsa, rehabilitering samt rekrytering. Med en fast grund i ett gemensamt arbetssätt - bildandet av en HR-ledningsgrupp - har ett mera kundnära arbetssätt även påbörjats.

Grundläggande förhållningssätt är att var och en tar ett tydligt ansvar för avdelat funktionsområde samtidigt som alla ser till helheten och hjälper varandra för att kommunen som helhet, sett utifrån ett arbetsgivarpolitiskt perspektiv, ska fungera optimalt och tillgodose medborgarnas olika behov,

En tydlig indikation att Personalkontoret är ”på rätt väg”, och samtidigt har en bit kvar, i sitt vidareutvecklande arbetssätt utgörs av svaren i medarbetarenkätens chefsdel vad gäller Chefsstöd och frågan ”Hur upplever Du som ledare stödet beträffande specialiststöd gällande HR-/personalfrågor” där de avgivna svaren uppgår till värdet 64 av 100 möjliga poäng.

Personalkontorets fokusområden har penetrerats under 2012 och kan i korthet presenteras enligt följande:

Strategiska utvecklingsområden/uppdrag utgör:

Arbetsmiljö

Ett fortsatt offensivt arbetsmiljöarbete med fokus på förebyggande – resp. kompetensutvecklingsinsatser kommer att bedrivas.

Chef-/ Ledarskap

Chefs- och kompetensutvecklingsinsatser mångfaldigas under 2013 och utgörs av bl. a chefscaféer, chefsutvecklingsprogram för nya chefer respektive utvecklingsprogram för ledningsgrupper.

Ekonomi i balans- övertalighet/omställning

Ett fortsatt systematiskt arbete kommer att bedrivas vad avser att stödja omställningsarbetet i hela kommunen för att medverka till ekonomi i balans.

Jämställdhet – mångfald

En ny jämställdhets- resp. mångfaldspolicy kommer att utarbetas under 2013 med tillhörande implementeringsprocesser.

Lönepolitik

Lönepolitiken förtydligas bland annat genom att aktivt ta till vara de fastställda lönekriterier inom ramen för de RUS, resultat- och utvecklingssamtal, respektive chef har med sina medarbetare.

Medarbetarskap

En medarbetarskapspolicy kommer att utarbetas under 2013. Vidare föreslås att ett ”Medarbetarskapets år” genomförs.

Personal – och kompetensförsörjning

Den under 2012 fastställda personal- och kompetensförsörjningspolicyn kommer under 2013 att kompletteras med ett åtgärdsprogram för att säkra den framtida personal- och kompetensförsörjningen.

Samverkan

Samverkansavtalets intentioner ska tillvaratas och vidareutvecklas genom bland annat genomförandet av en ”Samverkansdag”, 2013-02-21.

HR, Human Resources

Under 2012 har ett utvecklingsarbete bedrivits med fokus på HR, Human Resources.

Denna ”resa” har redan initierats- och genomförts i ett flertal kommuner, landsting/regioner samt privata företag och fokuserar på följande definitioner:

PA, Personaladministration

- personaladministration står för ett förhållningssätt som är övervägande reaktivt, kortsiktigt, individinriktat och därmed inte är en självklar del av organisationens strategiska styrning och ledning.

HR, Human Resources

- innebär att på ett strategiskt och konsekvent sätt ta hand om och utveckla organisationens värdefullaste tillgång, medarbetarna.

Utgångspunkter och motiv för att gå från PA till HR är framförallt en ändrad syn på kompetens.- kompetens ska inte betraktas som en resurs bland andra, utan som den viktigaste resursen! Vilket betyder att organisationens förmåga står och faller med sina medarbetares växande. Detta innebär ett förändrat synsätt enligt nedan:

På väg från:

Chef

Anställd

Befattningsbeskrivning

På väg till:

Chef/Ledare

Medarbetare

Roll/Uppdrag

Ett HR-kontor arbetar strategiskt, proaktivt och integrerat med kompetens- och personalförsörjningsfrågor i verksamheten.

Ett Personal-kontor är mer inriktat mot operativt, administrativt och reaktivt arbete.

HR, Human Resources, utgör således inriktningen vad gäller arbetssätt och metoder som behövs för att HR-arbetet ska bidra till att Härnösands kommuns övergripande mål ska uppnås.

Koncernen

Totalt antal anställda i koncernen uppgår till 2 211 medarbetare. Antalet tillsvidareanställda har under året minskat med totalt 27 medarbetare. Minskningen har skett inom den kommunala organisationen.

Antal anställda	2012			2011		
	Män	Kvinnor	Total	Män	Kvinnor	Total
Tillsvidareanst.	555	1 404	1 959	566	1 420	1 986
Visstidsanställda	171	81	252	170	81	251
Totalt	726	1 485	2 211	736	1 501	2 237

Antal tillsvidareanställda per koncerndel	Tillsvidare anställda	Tillsvidareanställda
	2012	2011
Kommunen	1 770	1 800
Hemab	129	126
Härnösandshus	35	36
Räddningstjänsten	25	24
Totalt	1 959	1 986

Medelsysselsättningsgraden för tillsvidareanställda i koncernen uppgår till 94 procent, vilket är samma som föregående år. För kvinnor uppgår graden till 94 procent och för män uppgår den till 98 procent. I koncernen arbetar 81 procent av medarbetarna heltid, 75 procent av kvinnorna och 92 procent av männen.

Tabellen nedan visar åldersfördelningen mellan åldersklasser. 5 procent eller cirka var tjugonde medarbetare är yngre än 30 år. Det är en svag men framtidsviktig ökning och ska ses i skenet av en ökad medvetenhet kring frågor som rör generationsväxling och långsiktig kompetensförsörjning. Andelen medarbetare 40 år eller äldre utgör cirka 78 procent. Medelåldern är samtidigt svagt stigande och ligger på 48,4 år (48,3).

Åldersfördelning för tillsvidareanställda (%)	2012	2011
20 - 29 år	4,7	4,7
30 - 39 år	17,3	18,2
40 - 49 år	28,4	27,2
50 - 59 år	33,2	33,9
60 -	16,4	16,0
Totalt	100,0	100,0

Kompetensförsörjning och generationsväxling är en gemensam fråga inom hela koncernen. HEMAB är den del av koncernen som kommit längst i arbetet med att möta och praktiskt hantera sin generationsväxling genom projektet ”HEMAB 2015 – strategiska framtidssatsningar”. Räddningstjänsten upplever ett konstant rekryteringsbehov vad avser brandmän i beredskap.

Rekryteringen av deltidbrandmän är en viktig framtidsfråga att hantera. Som ett led i att hantera rekryteringsbehovet kommer under 2013 en ”prova på dag” att anordnas för intresserade.

Arbetsmiljö

Koncernens förebyggande arbetsmiljöarbete har under ett antal år gradvis nyanserats och fördjupats. Från att främst ha handlat om att minska sjukfrånvaron, har arbetsmiljöarbetet allt mer kommit att övergå till att mer handla om förebyggande kvalitativa aspekter som förhållningssätt, värdegrund och medarbetarskap. I detta mönsterbrytande arbete har bolagen haft stor framgång. Den kommunala organisationen står inför utmaningen att, utifrån kraftigt ökad sjukfrånvaro, dels bibehålla det påbörjade främjande/förebyggande arbetsmiljöarbetet och samtidigt vidta konkreta krafttag för att sänka sjukfrånvaron. Samtidigt återstår ett arbete för att inom kommunen säkerställa att alla medarbetare fullt ut omfattas av likartade arbetsmiljö- och friskvårdsvillkor. Sjukfrånvaron inom koncernen har ökat med 0,9 procentenheter och uppgår nu till 5,9 procent. I den siffran ryms såväl kraftiga uppgångar (Kommunen samt Räddningstjänsten) som kraftiga nedgångar (Härnösandshus).

Härnösandshus uppvisar en fortsatt kraftig förbättring vad gäller sjukfrånvaron som gått från 5,5 procent 2010 till 1,5 procent 2012, vilket nu är lägst sjukfrånvaro i koncernen. Bolagens arbetsmiljöarbete sker på lite olika sätt. Generellt uppmuntras medarbetare på olika sätt till hälsofrämjande aktiviteter, de anställda har bland annat möjlighet att träna på arbetstid. Räddningstjänsten har schemalagda träningspass. AB Härnösandshus, som är certifierade i enlighet med AFS 2001 samt OHSAS 18001, genomför vartannat år en hälso- och arbetsmiljöprofilundersökning genom individuella samtal som hålls av en extern part. Andelen långtidsfriska medarbetare fortsätter att öka och uppgår nu till 59 procent. Inom Hemab valde 2012 77 procent av medarbetarna att genomföra den hälsoprofilundersökning som erbjuds vartannat år. Under året har en intern satsning initierats, Hälsoinspiratörerna. En satsning som går ut på att ge medarbetare som brinner lite extra för hälsa och friskvård ökade förutsättningar att ordna vardagsaktiviteter i hälsans tecken. Kommunen arbetar långsiktigt vidare med arbetsmiljöutbildningar för chefer samt ett friskvårdsarbete som syftar till att stimulera såväl enskilda medarbetares friskvård som arbetsgruppers kontinuerliga friskvårdsarbete genom så kallad friskvårdspeng eller friskvårdsbidrag. En fokusering av hälsoarbetet görs också genom den hälsoutvecklar tjänst som rekryterats för nio månader framåt.

Sjukfrånvaro av sammanlagd ordinarie arbetstid

(%)	2012	2011
Totalt	5,9	5,0
Kvinnor	6,7	5,6
Män	4,1	3,6
29 år eller yngre	4,5	3,7
30 - 49 år	4,7	4,3
50 år och äldre	7,3	5,8
60 dagar eller mer av total sjukfrånvaro	55,3	54,9
Koncerndelar		
Kommunen	6,2	5,2
Hemab	2,3	2,3
Härnösandshus	1,5	2,1
Räddningstjänsten	3,6	2,4

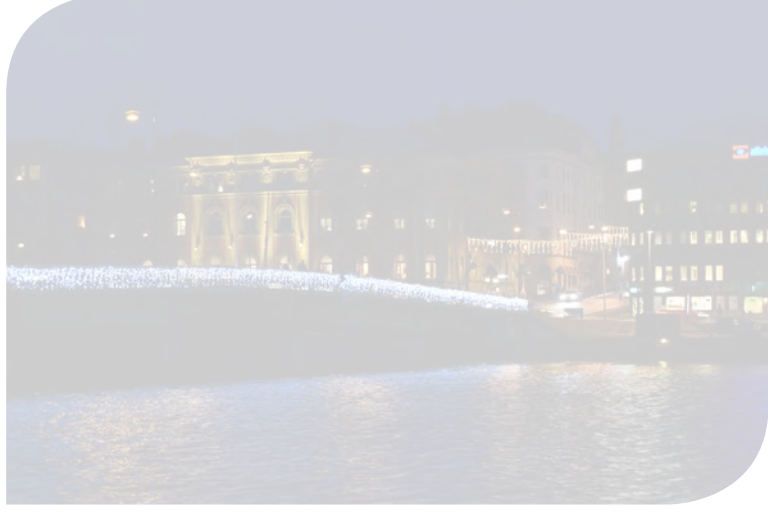
kompetensförsörjnings-/utvecklingsinsatser som arbetsmiljöarbete. Detta för att i ökad grad tillvarata goda arbeten gjorda på olika håll i koncernen. En del sådan samverkan pågår redan idag.

Kompetensutveckling

Arbete med kompetensutveckling sker kontinuerligt inom koncernen. Under året har utbildningar genomförts inom bland annat ledarskap, medarbetarskap, arbetsmiljö, miljö och HLR (Hjärt- och Lung- Räddning). Flera utbildningar har riktat sig till alla anställda inom respektive bolag. Inom Hemab pågår en medveten satsning dels på att utveckla medarbetarskap och teamkänsla samt en ledarutbildning för chefer och blivande chefer. Kommunen fortsätter arbetet med ledarskapet i form av ett pågående ledarutvecklingsprogram. En gemensam kompetensförsörjningsaktivitet, ett samarbete mellan Härnösandshus, Hemab och kommunen som inleddes 2012, och som kommer att fortsätta under 2013 är ett deltagande i en mäsasom riktar sig till gymnasieskolungdomar och arbetsökande. Utöver detta deltar kommunen i ett traineeprogram som riktar sig till svårrekryterade yrkesgrupper som innefattar totalt åtta kommuner. Den trainee som arbetar just nu finns inom upphandlingsområdet. En ny omgång trainee kommer att starta 2013. Att i ökande grad genomföra mer gemensamma kompetensförsörjnings och -utvecklingsarbeten inom koncernen, utifrån framtida gemensamma kompetensbehov, kan vara en möjlig framtida framgångsfaktor i arbetet att säkerställa organisationer som uthålligt klarar att leverera attraktiv samhällsservice.

Sammanfattning av koncernens medarbetarredovisning

Totalt antal anställda i koncernen uppgår till 2 212 medarbetare. Antalet tillsvidareanställda har minskat. Minskningen härrör till kommunens verksamhet. Medelåldern bland de anställda har ökat något och ligger nu på 48,4 år (47,9). Drygt 78 procent av medarbetarna är 40 år eller äldre. Koncernen arbetar generellt för att säkra sitt framtida kompetensbehov. Här finns möjligheter i ett arbete för att i ökande grad, samordna såväl framtida

Verksamhetsberättelser

Kommunstyrelsen

Verksamheten

Kommunstyrelsens viktigaste uppgift är att vara kommunens ledande politiska organ, med ansvar för hela kommunens utveckling och ekonomi. Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsikt över övriga nämnders verksamheter. Under kommunstyrelsens ansvar ligger ekonomikontoret, HR-kontoret (personalkontoret), näringslivsenheten samt kommunledningskontoret.

Näringslivsenheten ansvarar för samarbetet mellan kommunen och näringslivet och innefattar näringslivsfrågor genom företagslots, företagsetableringar, turismfrågor, landsbygdsutveckling, centrumutveckling, inflyttning och nyföretagande.

Kommunledningskontoret är en serviceorganisation som skall samordna och verkställa kommunfullmäktiges och kommunstyrelsens beslut och intentioner samt ge service till den politiska organisationen, förvaltningarna och medborgarna. Utöver detta har kommunledningskontoret ansvar för verksamheterna rörande IT, kost, överförmynderi och trafik.

Viktiga händelser

Turismens ställning genom olika gränsöverbyggande projekt fortskrider bland annat med Höga Kusten och Skärgården. Projekt "Norrländskustens bästa gästhamn" har startats.

Kommunens resultat i Svenskt näringslivsranking har förbättrats med 10 platser i sista rankingen.

Ett nytt steg för utveckling av relationer mellan kommunen och näringslivet är att ett s.k. skuggningsprojekt inlests mellan företagare – politiker och tjänstemän för att byta erfarenheter kring sina jobb. Det projektet kommer att fortsätta under hösten med "nya par".

Kommunledningen har inlett ett samarbete med samtliga Ådalskommuner för att diskutera möjliga samverkansområden. Under hösten startade ett samarbete med Kramfors kommun med gemensam konsumentvägledning. Samarbetet har utvärderats kontinuerligt och funnits fungera väl.

Kostenheten har genomlyst matdistributionsprocessen vilket lett till sänkta matkostnader för kommunen.

Trafikenheten har tillsammans med politiker genomfört ett flertal bussdialoger i kommunen.

Härnösands kommun var under juni värd för Nordiska dagarna som gästades av mer än 400 ungdomar från våra vänorter i Norden.

De efterlängjade tåget har börjat rulla via Härnösand. Nyin- vigning av Ådalsbanan genomfördes den 14 september.

Måluppfyllelse

Femton övergripande mål har formulerats och är gemensamma för Härnösands kommuns verksamheter. Nämnderna har ett gemensamt uppdrag att förverkliga dem. Utvärdering av mål och

indikatorerna per sista december finns att läsa i förvaltningsberättelsens "god ekonomisk hushållning"

Ekonomi

Resultat (mnkr)	Utfall 2012	Utfall 2011
Intäkter	132,9	131,6
Kostnader	-265,9	-268,4
Nettokostnad	-133,0	-136,8
Skattemedel	125	126,5
Resultat	-8,0	-10,3

Kommunstyrelseförvaltningen, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige uppvisar ett sammanlagt underskott på 8,0 mnkr för verksamhetsåret 2012.

Verksamhetsuppföljning	Utfall 2011	Utfall 2012	Budget 2012	Avvikelse 2012
Kommunfullmäktige inkl revision, valnämnd,				
myndighetsnämnd	-5,1	-6,0	-6,4	0,4
Kommunstyrelsen	-4,0	-4,5	-5,1	0,6
Kommunchef	-5,0	-4,5	-4,9	0,4
Näringslivsenheten	-6,7	-7,2	-7,4	0,2
Personalkontoret	-14,8	-13,7	-15,6	1,9
Ekonomikontoret	-43,2	-28,1	-12,7	-14,9
Kommunledningskontoret	-14,5	-17,9	-20,0	2,1
Kostenheten	2,0	0,6	0,0	0,6
IT-enheten	-10,0	-11,8	-13,7	1,9
Trafikenheten	-30,5	-34,1	-32,5	-1,6
Överförmyndarenheten	-5,0	-5,8	-6,7	0,9
Summa	-136,8	-133,0	-125,0	-8,0

Ekonomikontoret uppvisar ett totalt underskott på 14,9 mnkr. Det kan hänföras till pensionskostnader och kommunstyrelsens oförutsedda utgifter.

Trafikenheten uppvisar ett underskott på 1,6 mnkr, vilket till största delen beror på fördyringar inom verksamheterna Riksfärdtjänst och trafikadministration.

Nettoinvestering (mnkr)	Utfall	Utfall	Budget	Avvikelse
	2011	2012	2012	2012
Skidan 3-7	-2,9	-0,1		-0,1
Fastlandet 2:85	-0,5	0,1		0,1
Fastlandet 2:85 2012		-9,0		-9,0
Kylaggregat	-0,2			
Revidering gästhamn	-0,2	-0,2		-0,2
Julbelysning	-0,3	-0,1		-0,1
Revidering gästhamn	-1,3			
Backup-lösning		-0,1		-0,1
SQL-server		-0,3		-0,3
Sjöbodars Sälsten		-0,1		-0,1
Exploateringsvolym			-3,3	3,3
Investeringsmedel KSF			-2,0	2,0
Medel internbank	-0,3	-0,6	-5,0	4,4
Summa	-5,7	-10,4	-10,3	-0,1

9 mnkr avser inköp av Fastlandet 2:85 som är den gamla stationsbyggnaden, detta inköp är ett led i utvecklingen av Resecentrum.

Framtiden

Regionala tågtrafiken rullar från augusti 2012 med nya turer mellan Sundsvall-Umeå. Härnösands kommun ser nya möjligheter med den utökade tågtrafiken. Fler medborgare kan upptäcka möjlighet till effektiv arbetspendling. Med ett nytt resecentrum som tar form blir Härnösand ett attraktivt nav för resande.

En viktig miljöfråga att ta hänsyn till är kravet på drivmedel för kommunens framtida kollektivtrafik och till grund för den kravspecifikationen ligger kommunens fastställda mål för användandet av fossilfria drivmedel från och med 2014.

En trafikupphandling av all kollektivtrafik i länet skall genomföras i början av 2013 med ny trafikstart i juni 2014.

Hållplatsinformationen ska förbättras genom att skapa ny hållplatsinformation med nya linjenätskartor och enhetlig hållplatsinformation på alla väderskydd i tätorten.

Frågan om övertagandet av Midlanda flygplats går in i en ny fas och ett avtal har tagits fram med staten, Timrå och Sundsvalls kommun.

Kommunens engagemang i Technichus i Mittsverige AB fortsätter och är en viktig del i utbildningen och besöksnäringen.

Det projekt som Härnösands kommun ansökt om hos Strukturfonderna för att utveckla skärgårdsturismen är beviljat och fortsätter 2013 och avslutas 30 juni 2014. Projektet "Norrlandskustens bästa gästhamn" innehåller bland annat:

- en helt ny gästhamn vid Simhallen med en serviceanläggning.
- en tydlig angöringsplats på Skeppsbron.
- att utveckla Kronholmen med en sammanhållen serviceenhet.
- en modern digital skylt som berättar om vad som händer i området. Den kommer att placeras efter södra infarten vid E4.

Ett utvecklande samarbete med företagen i kommunen fortgår. En viktig framtidsfråga är Campus Härnösands fortsatta verksamhet för att säkerställa lärarutbildningen och tillväxten i länet.

Ett program för tillgänglighet i kommunen ska tas fram. Programmet kommer att ersätta den gamla handikapplanen.

Nytt program för avfallshantering ska tas fram bl a med sikte på nytt system för avfallsinsamling

Ny matdistribution gällande matlådor till hemmaboende kommer att genomföras. Införandet av en "Smartare dag" på skolmatsedel införs varje vecka, d.v.s. en klimatsmartdag där vi inte serverar kött. 2013 startar med nya avtal för livsmedelsköp som ger oss fler ekologiska och närproducerade livsmedel samt lägre priser.

Arbetslivsnämnden

Verksamheten

Arbetslivsnämnden har ansvar för vuxenutbildning i form av kommunal vuxenutbildning och lärvux, yrkeshögskola samt lärcentrum. Integration och mottagning av nyanlända samt sysselsättning för personer som står långt från arbetsmarknaden ingår även i uppdraget med syfte om att bryta utanförskap och stödja medborgarna till egen försörjning.

Viktiga händelser

Arbetsmarknadsenheten

Arbetsmarknadsenheten har under 2012 arbetat för att skapa förutsättningar för individen att komma till egen försörjning. Enheten har genom samarbetet med arbetsförmedlingen och kommunens förvaltningar kunnat sysselsätta cirka 200 personer. Det är personer som under lång tid varit utan arbete och de har erbjudits anställning via olika stödformer från arbetsförmedlingen. Resursgruppen har under året sysselsatt 150 personer, varav 55 personer har gått till egen försörjning. 80 personer som uppburit försörjningsstöd har fått arbete vilket inneburit en beräknad besparing för kommunen om cirka 6 miljoner kronor. Resursgruppen under året arbetat cirka 50 000 timmar till kommunala verksamheter, framförallt fritidssektorn.

Projekt Sälsten med renovering av sjöbodarna startades under våren och kommer att pågå även under 2013. Projektet har kompletterats med att medel via Länsstyrelsen och Naturvårdsverket har beviljats för att göra området mera tillgängligt.

Enheten har mottagit 78 flyktingar. 30 av dessa har varit under 18 år.

Under första halvåret har arbetsmarknadsenheten deltagit i projektet Ung i Centrum, där unga upp till 20 år har fått stöd för att fortsätta studera eller praktik och arbetet fortsätter i skolförvaltningens regi. Under hösten har ett nytt projekt startat "Ungdomar till arbete eller utbildning". Projektet sker i samarbete med näringslivsenheten och arbetsförmedlingen. Målsättningen är att halvera ungdomsarbetslösheten som 1 juli var 333 unga 18-24 år arbetssökande hos arbetsförmedlingen.

I samarbete med Härnösands folkhögskola bedrivs motivationsinriktad utbildningsinsats för unga vuxna, Läslust. Syftet är att skapa större tillit sig själv, struktur i vardagen med målet att efter avslutad kurs gå vidare till högre utbildning, arbete eller yrkespraktik. Etappen är en annan verksamhet i samverkan som är individanpassad och som tar sikte på individens behov av stöd i det all dagliga som gör det problematiskt att fungera på en arbetsplats eller i en studiemiljö.

Sambandet är en verksamhet som delvis finansierats av Samordningsförbundet och är för unga 16-29 år som har psykiska besvär. Kommunen, landstinget, arbetsförmedlingen och försäkringskassan kan initiera personer för Sambandet och beredning sker i en gemensam grupp. En samhällsekonomisk utvärdering

har tagits fram och en kvalitativ utvärdering planeras.

Sommaren 2012 fick 130 ungdomar sommarjobb och ett 20-tal uppföljningsbesök har gjorts på arbetsplatserna. Ungdomarna har arbetet inom olika verksamheter hos idrottsföreningar, hemtjänsten, badplatser och turistnäringen.

Vuxenutbildningen

Svenska för invandrare (SFI) och samhällsorientering har erbjudits alla nyanlända via Folkhögskolan i Härnösand. Under året har i samarbete med Arbetsförmedlingen arbetsmarknadsutbildning i kombination med SFI startats.

Vid Lärvux har ett 50-tal personer deltagit i undervisningen som anpassas till varje enskild individs förmåga och förutsättningar. Med alternativa inlärningsmetoder kan även personer med läs och skrivsvårigheter utveckla sin kunskap och sina färdigheter till nivåer som imponerar. Det är viktigt att kursdeltagarna ges en yrkesinriktad utbildning som möjliggör ett framtida lönearbete.

Grundläggande vuxenutbildning har under året haft 160 studerande. I ämnet svenska har de undervisats i olika grupper utifrån sina förkunskaper. Dessa kursdeltagare har oftast tidigare erhållit SFI-undervisning som avslutats på olika nivåer. Deltagarna har en begränsad tid till förfogande för att tillgodogöra sig de kunskaper de behöver för att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhällslivet. Begränsningen ligger främst i den tid som eleven kan erhålla studiestöd från centrala studiestödsnämnden. I samarbete med arbetsförmedlingen prövas en kombination av studier och praktik som möjliggör ersättning i form av aktivitetsstöd.

Gymnasial vuxenutbildning har getts i form av allmänna studieförberedande kurser där 450 studerande passerat under året. 70 % av de studerande läser hela eller delar av sin utbildning på distans. I enstaka fall då vuxenutbildningen inte kan erbjuda sökt kurs har kurser köpts från andra kommuner alternativt externa utbildningsanordnare. Yrkesutbildningar på gymnasienivå har i huvudsak köpts som enstaka utbildningsplatser. Staten har bidragit med ett riktat stöd för yrkesutbildningar. Utbildningarna har i huvudsak varit inom området vård och omsorg i egen regi under andra halvåret.

Statens satsning på lärlingsutbildning för vuxna startade 2011 och i år har de första lärlingarna tagit examen. Utbildningarna har riktats mot restaurang, naturbruk och hantverk.

Yrkeshögskolan

Antalet studeranden har under året varit ca 170. 50 elever avslutade sina utbildningar i juni och 70 % av eleverna 2011 har gått till arbete inom sex månader efter avslutad utbildning.

Utbildningen till apotekstekniker på distans lockade nästan 500 sökande varav 35 studerande antogs i höst. Nytt intag har gjorts med 27 studerande till utbildningen för drifttekniker kraft och värme.

Uppdragsutbildningar har genomförts inom kyl- och värmepumpsbranschen.

Samarbetet inom kommunen med gymnasiet och med Mittuniversitetet fungerar väl och maskinhallen nyttjas gemensamt för laborationer. I och med samarbetet kan man till viss del erbjuda kombinerade kursutbud och dela på lokal- och utrustningskostnader, vilket ökar flexibiliteten och förbättrar ekonomin. Samarbetet har utvidgats till utbildningsstrategiska och pedagogiska frågor i syfte att attrahera fler studeranden på alla nivåer inom energiområdet.

Måluppfyllelse

Femton övergripande mål har formulerats och är gemensamma för Härnösands kommuns verksamheter. Nämnderna har ett gemensamt uppdrag att förverkliga dem. Utvärdering av mål och indikatorerna per sista december finns att läsa i förvaltningsberättelsens ”god ekonomisk hushållning”

Ekonomi

Resultat (mnkr)	Utfall 2012	Utfall 2011
Intäkter	41,1	49,6
Kostnader	-70,1	-76,4
Nettokostnad	-29,0	-26,8
Skattemedel	38,5	31,7
Resultat	9,5	4,9

Arbetslivsnämnden som helhet redovisar ett överskott om 9,5 mnkr. Samtliga enheter bidrar till resultatet genom att i sin tur redovisa enskilda överskott.

Prognosen från tertialrapporten kvartal 2 uppskattades till +1,9 mnkr, och har under efterföljande månader justerats upp allt eftersom tillskott om 3 mnkr i skattemedel inkommit, externa intäkter ökat samt prognosticerade kostnader minskat.

Verksamhetsuppföljning	Utfall 2011	Utfall 2012	Budget 2012	Avvikelse 2012
Arbetslivsnämnden	-0,7	-0,7	-0,9	0,1
Ledning och gemensam adm	-8,7	-7,3	-8,2	0,9
Arbetsmarknadsenheten	-6,2	-8,9	-14,8	5,9
Vuxenutbildningen	-9,9	-11,4	-12,8	1,4
Yrkeshögskolan	-1,3	-0,7	-1,8	1,2
Summa	-26,8	-29,0	-38,5	9,5

Nämndens överskott om knappt 0,1 mnkr har sin grund i att färre ledamöter än beräknat deltagit vid nämndsammanträden.

Överskottet om 0,8 mnkr hos Ledning och gemensam administration har främst sin grund i lägre personalkostnader än beräknat, 0,5 mnkr. Kostnaden för ekonom på heltid från och med april månad har istället belastat ekonomikontoret. Kostnader för

konserter har varit hälften så mycket som budgeterat, 0,3 mnkr.

Arbetsmarknadsenheten uppvisar ett överskott om totalt 5,9 mnkr. I arbetet med sysselsättningsåtgärder av såväl unga som vuxna har enheten uppnått mer fördelaktiga avtal än väntat med Arbetsförmedlingen rörande lönestöd. Dessa har i sin tur genererat högre externa intäkter än beräknat och bidrar tillsammans med större ersättningar från Migrationsverket till överskottet med 3,5 mnkr. Under hösten 2012 tilldelades 3 mnkr till det nystartade projektet Ungdomar till arbete eller utbildning, vilket vid årets slut redovisar ett överskott om 2,4 mnkr.

Vuxenutbildningen visar ett överskott om 1,4 mnkr, vilket beror till störst del på en återhållsamhet inom administration samt lägre kostnader för köpta utbildningar. Vårdutbildning som tidigare köpts av gymnasiet drivs i egen regi och ny upphandling i samarbete med Sundsvalls och Timrå Kommuner har gett möjligheten att köpa utbildningar från privata utbildningsanordnare till lägre pris än tidigare.

Det positiva utfallet hos Yrkeshögskolan på 1,2 mnkr beror till övervägande del på lägre kostnader för köp av utbildning och konsultar samt en återhållsamhet i övriga kostnader. En ökad satsning om 0,1 mnkr mer än budgeterat har gjorts på marknadsföring av utbildningarna, vilka har visats ge bra respons av sökande.

Nettoinvestering (mnkr)	Utfall 2011	Utfall 2012	Budget 2012	Avvikelse 2012
Sjöbodars Sälsten		-0,1		-0,1
Maskinhallen			-0,2	0,2
Summa		-0,1	-0,2	0,1

Sedan juli 2012 har Arbetslivsförvaltningen genom Arbetsmarknadsenheten bidragit till projektet kring sjöbodarna vid Sälsten i form av arbetskraft för 0,5 mnkr. Intäkterna i projektet har varit bidrag från Länsstyrelsen om 0,2 mnkr samt lönestöd från Arbetsförmedlingen om 0,2 mnkr. Arbetsstyrkan har bestått av projektledare samt medarbetare som arbetat med renovering av sjöbodars, tillgängligheten till sjöbodars och lövhällan, grillplatser samt information, skyltar mm. Total nedlagt tid av projektledare är 598 timmar och av medarbetare 2296 timmar.

Inga investeringar har skett i Maskinhallen under året.

Framtiden

Arbetsmarknadsenheten

Metodutveckling och utveckling av nya former för sysselsättning för att kunna erbjuda högre kvalitet i insatserna samt att fler får möjlighet att få del av sysselsättningsåtgärder som ett led på vägen mot arbetslivet. Platser som är lämpliga för kvinnor kommer särskilt att beaktas. Fortsatt fokus på ungdomars situation på arbetsmarknaden och gruppens behov av insatser i samarbete med övriga aktörer är en viktig framtidsfråga.

Vuxenutbildningen

Under 2013 fortsätter arbetet med att utveckla lärlingsutbildningar. De ungas och nyanländas behov av yrkeskompetensbedömning samt validering av kunskaper och praktiskt arbete kommer att fokuseras i samarbete med bland annat Arbetsförmedlingen. Via förstärkt studie- och yrkesvägledning ge fler möjlighet att studera inom vuxenutbildningen. Aktivt arbeta för att minska antalet elever som inte avslutar sin utbildning, framförallt vad gäller distansutbildningen. Erbjuder samtliga lärare utbildning i tekniska och pedagogiska hjälpmedel.

Yrkeshögskolan

Yrkeshögskolans villkor med kort framförhållning vad gäller uppstart och avslut av utbildningar kräver en flexibel organisation. Ständig omvärldsspaning och god kännedom om behov hos branschen är en framgångsfaktor. Ökat samarbete med gymnasieskolan, Mittuniversitetet och att skapa allianser med andra

Samhällsnämnden

Verksamheten

Samhällsnämnden bedriver miljöarbete, fysisk planering, bygglov, mark- och fastighetsfrågor, mätningssuppgifter, gator och parker, naturvård, miljö- och hälsoskydd, livsmedel samt fritids-, kultur- och ungdomsaktiviteter.

Viktiga händelser

Under året har förvaltningen haft fokus på att förbättra information och marknadsföring, samt förbereda övergången till digitala bidragsansökningar via webb. Ungdomens Hus, "Kåken" nyöppnades den 17 februari efter renovering. Besöksiffrorna har varit mycket höga under våren och den tidiga hösten. Ungdomsrådet fungerar som remissinstans i kommunala ungdomsfrågor och har under denna tidsperiod haft kollektivtrafiken som en viktig frågeställning.

I ett samarbetsprojekt mellan kulturen och arbetslivsförvaltningen har fem ungdomar anställts, de ska under minst ett halvår arbeta som kulturassistenter med teatern som huvudsaklig arbetsplats.

Härnösand Arena för curling och event har färdigställt och under november tagits i bruk av curlingklubben. Första eventet gick av stapeln den 14:e december 2012.

Samhällsnämnden beslutade vid mötet i november att kommunen tar över skötsel av skidspåranläggningen på Vårdkasen. Kommunfullmäktigen har antagit samhällsnämndens förslag, att anlägga en park för skate och BMX. 2012 genomfördes inom kulturområdet en omfattande rekrytering, där man bland annat valde att renodla kulturchefstjänsten och tillsätta en bibliotekschef samt höja upp kultursamordnaren till heltid från 2013. Kulturen och arbetslivsförvaltningen har 5 ungdomar anställts, de ska under minst ett halvår arbeta som kulturassistenter med teaterns som huvudsaklig arbetsplats. Teaterns programverksamhet och utbud har ökat markant efter den digitala satsningen. Inventering av kommunens konst genomförs i ett första steg under hösten, totalt ska 200 lokaler inom Härnösand inventeras. Ett beslut om att arbeta fram en heltäckande kulturplan har tagits av kommunstyrelsen.

Under våren slutfördes ett omfattande arbetet med att ta fram ett nytt förfrågningsunderlag för drift av gata, park, enskilda vägar hamn och delar av fritid. Inkomna anbud har utvärderats under hösten och beslut om ny entreprenör den kommande 5 åren blev klart i december.

Utvecklingen fortsätter i området kring resecentrum och det nya handelsområdet Ankaret. Bygget av den nya dockningsstationen för bussar och en terminalbyggnad påbörjades i juni. Tidsplanen har hållits och dockningsstationen blev klar i december, terminalbyggnaden kommer att färdigställs under våren 2013. Den nya anslutningen från rondellen till Murberget har byggts klar och öppnades för trafik under oktober. Under

året har också ett planprogram sänts på samråd för kvarteren i anslutning till Stationsgatan och projektering har skett för den fortsatta ombyggnaden av Kaptensgatan. Härnösand medverkar i Energimyndighetens arbete med uthålliga kommuner och då inom området bilsnål planering i attraktiv stad. Arbetet med att ta fram en trafikstrategi har påbörjats, vars syfte är att genom samhällsplanering underlätta för kollektivresande, gång och cykel. Södra Härnön har i kommunens översiktplan utpekats som ett utvecklingsområde och under året har en förstudie för vägval kring vatten och avloppslösning för området slutförts. Vidare har arbetet med kommunens vindkraft plan slutförts och ett antagande skett av planen. På Kanaludden i anslutning till simhallen pågår ett arbete med en ny detaljplan för att skapa en byggrätt för ett hotell. Även på Mellanholmen som är en viktig mötesplats i Härnösand har det påbörjats ett arbete med att se över hur området ska disponeras för optimal användning. Nämnden har ansvar för myndighetsarbete inom ett stort antal områden. Rutiner har utarbetats för en effektiv handläggning inom flera områden och då särskilt kring den nya plan och bygglagstiftningen.

Måluppfyllelse

Femton övergripande mål har formulerats och är gemensamma för Härnösands kommuns verksamheter. Nämnderna har ett gemensamt uppdrag att förverkliga dem. Utvärdering av mål och indikatorerna per sista december finns att läsa i förvaltningsberättelsens "god ekonomisk hushållning"

Ekonomi

Resultat (mnkr)	Utfall 2012	Utfall 2011
Intäkter	22,4	20,5
Kostnader	-163,5	-154,8
Nettokostnad	-141,1	-134,3
Skattemedel	141,1	134,6
Resultat	0,0	0,3

Verksamhetsuppföljning	Utfall 2011	Utfall 2012	Budget 2012	Avvikelse 2012
Samhällsnämnden	-1,1	-0,9	-0,8	-0,1
Administration	-8,4	-7,9	-8,1	0,2
Ungdomsverksamhet	-3,3	-3,0	-3,1	0,1
Fritidsverksamhet	-29,5	-30,9	-29,7	-1,2
Kulturverksamhet	-29,8	-30,5	-30,0	-0,5
Bygg och miljöverksamhet	-62,2	-67,9	-69,4	1,5
Summa	-134,3	-141,1	-141,1	0,0

Politiska verksamheten visar ett mindre underskott. Administrationen och ungdomsverksamheten visar båda mindre överskott

dessa kan härledas till återhållsamhet vid inköp. Fritidsverksamheten visar ett större underskott som till största del hamnar på Simhallen. Orsaken till detta är en ökning av hyrekostanden som uppstod i samband med renoveringen 2010 och som inte var känd när budget lades samt en ökad driftskostnad. Kulturverksamheten visar ett mindre underskott, vilket återfinns på teatern där intäkterna minskat och inte kommit upp i budgeterad nivå. Inom bygg och miljöverksamheterna återfinns ett större överskott. Lönekostnaderna har inte kommit upp i budgeterad nivå på grund av vakanser och tjänstledigheter, vilket bidrar till stor del i överskottet. Skogsförvaltningen har i år gett ett större överskott vilket orsakats av den uppröjning som behövs utföras efter fjolårets stormar. Även bostadsanpassningen visar i år ett större överskott som bland annat kan härledas till ett nytt arbetsätt inom området.

Nettoinvestering (mnkr)	Utfall	Utfall	Budget	Avvikelse
	2011	2012	2012	2012
Ungdomsverksamhet	0	-0,1	-0,1	0,0
Fritidsverksamhet	-24,8	-3,4	-6,8	3,4
Kulturverksamhet	-1,0	-0,5		-0,5
Bygg och miljöverksamhet	-34,3	-46,3	-46,1	-0,2
Summa	-60,1	-50,3	-53,0	2,7

Investeringarbudgeten visar ett överskott om 2,7 mnkr. De stora investeringsutgifterna på fritidsverksamheten ligger på utemiljön kring Härnösands arena och dess inventarier samt åtgärder i den alpina backen. Ett antal projekt inom fritidssektorn har inte kunnat genomföras under året på grund av yttre omständigheter, därav lämnas ett överskott. De stora investeringsprojekten inom bygg och miljö är byggnation av och omkring Härnösands central, Murbergsanslutningen och trafiksäkerhetåtgärder omkring 3 skolområden. Även färdigställande av lokalgatan vid simhallen, Varvsallén samt Rönngatan etapp 2 har genomförts under året. 2 mnkr av överskottet omfattar projektet Norrlandskustens bästa gästhamn, vilket kommer att genomföras av kommunstyrelsen under 2013.

Framtiden

Under kommande år ska huvuddelen av nämndens verksamhet bedrivas i processer, som ett resultat av förvaltningsledningens arbete under hösten. I februari 2013 är det invigning av Härnösand Arena för curling och event, under året kommer förhoppningsvis även kommunens första park för skate & BMX iordningställas. Den nya uterinken ska byggas på Höglätten och renovering ska ske av omklädningsrummen på simhallen samt installation av nytt passerings- och bokningssystem. Planeringen av en ny ridskola fortskrider. I samarbete med Kulturhuvudstad Umeå 2014 förbereds aktiviteter för det sk Kulturtåget med sträckning Gävle-Umeå, varav Härnösand blir en station. Ett samarbete kommer att påbörjas med Scenkonst-

bolaget för en stor musikfinal 2014. De första stegen att bygga ungdansföreningar tas och ett samarbete med Kåken med sikte att arrangera Rockafton. Den nya översiktsplanen innefattar ett stort antal uppdrag som behöver genomföras. Det kommande året kommer arbete med att ta fram riktlinjer för landsbyggsutveckling i strandnära lägen att tas fram. Ett stort arbete med planeringen för den fortsatta utvecklingen av Södra Härnön ska ske. Andra prioriterade insatser för kommande år är risk och sårbarhets analys inkl. klimatsårbarhetsutredning, trafikstrategi, gestaltningsprogram för centrum, friluftsområden på Sälsten och Vårdkasen. Resurser behöver tillskapas och inte minst också för den fortsatta planeringen av infrastruktur, särskilt järnväg. Tillgången till planlagd mark för boende och industri behöver kompletteras med fler områden, närmast i tid ligger en utveckling av ett området på Lövudden och Stenhammar, samt ett nytt industriområde på Västra Saltvik. Det är många ansökningar för vindkraftverk på gång och det är viktigt att etableringarna kan komma till stånd på platser där påverkan blir acceptabel. Fortsatt inventerings och förbättringsarbete av enskilda avlopp behövs både ur miljösynpunkt och som förutsättning för omvandling av attraktiva bostadsområden. Det påbörjade restaureringsarbetet med biologisk återställning av Ålandsån kommer att fortsätta.

Skolnämnden

Verksamheten

Skolnämnden ansvarar för utbildning av barn och ungdomar i åldrarna 1-21 år. Utbildningen syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolnämndens verksamheter omfattar förskola, pedagogisk omsorg, öppen förskola, förskoleklass, fritidshem, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola samt den kommunala musik- & kulturskolan. Verksamheten är indelad i 6 olika rektorsområden under ledning av en rektor. Genom att skapa en god lärandemiljö strävar vi efter att ge våra barn och ungdomar förutsättningar till en hög måluppfyllelse.

Viktiga händelser

I september anställdes en ny förvaltningschef, Birgitta Wigren, med lång erfarenhet inom skolans område. Birgitta kommer närmast från Tyresö kommun, där hon arbetade som skolchef under fem år.

Skolnämndens satsning på matematikämnet, vilken påbörjades hösten 2011, fortsätter under hela 2012. Innan året är slut finns det nu matematikverkstäder på alla grundskoleenheter i kommunen. Vidare har matematiksatsningen inneburit flera olika utbildningsinsatser för alla matematiklärare, exempelvis genom nätverksträffar, föreläsningar, handledning och konferenser. Härnösands kommun stod också som värd för en mycket uppskattad och uppmärksammat matematikdag där även övriga kommuner i länet deltog. Projektet avslutas våren 2013.

Utöver matematiksatsningen har skolnämnden under 2012 även genomfört flera andra viktiga kompetensutvecklingsinsatser. Nya insatser under året är kompetensutveckling av fritidspedagoger, nätverk för speciallärare och specialpedagoger samt en seminarierie om skolutveckling för alla skolledare i kommunen. Skolans kvalitetsnätverk har fortsatt under 2012, där en extra satsning har genomförts inom förskolan under ledning av personal från Musik- & Kulturskolan.

Arbetet med implementeringen av nya skolreformer fortsätter i oförminskad takt, och Härnösands kommun nämns ofta som ett lärande exempel på hur man som huvudman kan arbeta med implementeringen. Nytt för i år är att det från och med höstterminen 2012 införs betyg redan från årskurs 6.

Härnösands gymnasium tvingades att flytta stora delar av verksamheten under hösten då svartmögel upptäcktes i två av gymnasiets lokaler. Sanering inleddes omgående och vissa delar av lokalerna kommer att kunna tas i bruk under januari 2013.

Bondsjö förskola drabbades sommaren 2011 av en vattenskada vilket medförde att verksamheten tillfälligt fick flytta in i tillfälliga lokaler på Franzénskolan. Då vattenskadorna var så pass omfattande beslutades att hela förskolan skulle rustas upp och moderniseras. Renoveringen slutfördes i november 2012 och flytt av verksamheten tillbaka till de nya lokalerna inleddes omgående.

Höstterminen 2012 startade en ny fristående förskola i kommunen med plats för omkring 60 barn, vilket medförde förändringar för de kommunala förskolorna i framförallt Västra rektorsområdet. Samtidigt så avslutade föräldrakooperativet Barnkammaren sin verksamhet under året, vilket innebär att antalet fristående förskolor är desamma som vid årets början.

Måluppfyllelse

Femton övergripande mål har formulerats och är gemensamma för Härnösands kommuns verksamheter. Nämnderna har ett gemensamt uppdrag att förverkliga dem. Utvärdering av mål och indikatorerna per sista december finns att läsa i förvaltningsberättelsens ”god ekonomisk hushållning”

Ekonomi

Resultat (mnkr)	Utfall 2012	Utfall 2011
Intäkter	57,7	57,4
Kostnader	-528,0	-528,6
Nettokostnad	-470,3	-471,2
Skattemedel	475,1	464,5
Resultat	4,8	-6,7

Nämnden redovisar ett överskott på 4,8 mnkr för år 2012. Kostnaderna ligger på samma nivå som 2011 trots årets ökade kostnader för löner och lokaler, detta är ett resultat av verksamheternas pågående arbete för att uppnå god ekonomisk hushållning. Jämfört med 2011 har nämnden förbättrat resultatet med 11,5 mnkr, i det ligger även en ökad tilldelning av skattemedel på 10,6 mnkr jämfört med föregående år.

Löneökningarna 2012 blev efter det nya avtalet med lärarförbunden högre än budgeterat och som kompensation för detta fick nämnden ett tillskott på 2 mnkr. Projektet ”Ung i centrum” avslutades den sista juni och beslutades då att övergå i ordinarie verksamhet, för de nya personal- och lokalkostnaderna fick nämnden ett tillskott på 0,3 mnkr.

Verksamhetsuppföljning	Utfall 2011	Utfall 2012	Budget 2012	Avvikelse 2012
Nämnd	-1,1	-1,0	-1,0	0,0
Förskola &				
Pedagogisk omsorg	-99,0	-106,7	-111,5	4,8
Förskoleklass & Fritids	-26,4	-29,5	-33,4	3,9
Grundskola	-191,1	-190,0	-179,2	-10,8
Grundsärskola	-18,2	-16,4	-17,7	1,3
Gymnasieskola	-101,4	-96,2	-99,3	3,1
Gymnasiesärskola	-10,1	-11,9	-11,1	-0,8
Musik- och kulturskolan	-8,4	-7,3	-6,7	-0,6
Gemensam administration	-15,5	-11,3	-15,2	3,9
Summa	-471,2	-470,3	-475,1	4,8

Årets nettokostnad på 470,3 mnkr är en minskning med 0,9 mnkr jämfört med föregående år, vilket är anmärkningsvärt i positiv mening eftersom årets nettokostnad innehåller ökade kostnader för lokaler och löner.

Rektorsområdena har under 2012 budgeterat sina kostnader fritt mellan verksamheterna förskola, förskoleklass, fritids och grundskola varför man även måste se till helheten mellan dessa verksamheter. Avvikelsen mellan nettokostnad och budgeterat nettokostnad inom verksamheterna är ett underskott på 2,2 mnkr. Verksamheterna hade ett besparingskrav på personal om 2,5 mnkr, vilket det inte syns någon effekt av under 2012. Underskottet på 2,2 mnkr härrör till högre personal- och lokalkostnader än budgeterat. Den högre lokalkostnaden beror på dubbla lokalhyror efter vattenskadan som skedde på Bondsjö förskola sommaren 2011. Vissa kostnader för skadegörelse har även belastat dessa verksamheter istället för verksamheten gemensam administration där budgeterade medel är avsatta.

Gymnasiet har en avvikelse på 3,1 mnkr i överskott. Gymnasieverksamheten hade ett besparingskrav på personal om 2,3 mnkr, effekten av detta har gett 1,3 mnkr lägre personalkostnader under 2012. De interkommunala intäkterna för 2012 blev 3,1 mnkr högre än budgeterat och de interkommunala kostnaderna blev 1,0 mnkr lägre. Lokalhyrorna blev 0,9 mnkr dyrare och övriga kostnader överskred budgeten med 1,4 mnkr.

Gymnasiesär och Musik- och kulturskolan har inga större avvikelser mot budgeterat nettokostnad.

Gemensam administration har en avvikelse på 3,9 mnkr i överskott. Avvikelsen består av 1,5 mnkr lägre personalkostnader som beror på att skolkontoret varit underbemannat under 2012. Lokalkostnaderna avviker med 1,7 mnkr i överskott då skadegörelse och andra akuta fastighetsåtgärder har varit lägre än beräknat samt till viss del istället belastat skolverksamheterna. Övriga kostnader har ett överskott på 0,5 mnkr samtidigt som även övriga intäkter har ett överskott på 0,2 mnkr eftersom nämnden fick ett tillskott för den nyinrättade verksamheten Informationsansvar.

Nettoinvestering (mnkr)	Utfall	Utfall	Budget	Avvikelse
	2011	2012	2012	2012
Myndighetskrav		-0,5	0	-0,5
Simulator, sjöfart	0	-1,0	-1,0	0,0
Summa	0	-1,5	-1,0	-0,5

Investering enligt myndighetskrav på 0,5 mnkr avser gasolskåp till skolorna.

Investeringen av en ny simulator på Sjöfartsprogrammet gör att eleverna får en högre behörighet och blir på så vis mer anställningsbara.

Framtiden

Med anledning av förändringar i skollagen gällande rektors ansvar genomförs för närvarande en översyn av förskolans och skolans ledningsorganisation. Ett förslag till ny organisation kommer att presenteras under vårterminen med förhoppning om att den nya organisationen kan gälla från och med höstterminen 2013. I samband med detta kommer även förvaltningens framtida lokalbehov att utredas.

Under kommande år föreslår regeringen att inrätta statsbidragsfinansierade karriärstjänster för yrkesskickliga lärare. Förslaget benämner de olika karriärstegen som förstelärare och lektor. Hur skolnämnden ska förhålla sig till detta och vad reformen får för konsekvenser för verksamheten kommer att utredas under våren.

Under kommande år genomförs flera större förändringar i skolnämndens budget. De viktigaste förändringarna rör fördelning av elevpeng mellan och inom olika verksamhetsformer. Gällande elevpeng så kommer en viss del av skolpengen att fördelas utifrån SALSA.

Organisationen kring elever i behov av särskilt stöd kommer att utredas under nästa år. Under nästkommande år kommer skolförvaltningen även att bygga upp ett nytt kvalitetssystem för alla skolnämndens verksamheter.

Höstterminen 2013 träder gymnasiesärskolan in i sin nya organisation med anledning av förändringar i skollag och läroplan. Detta innebär att de program som startar till hösten är helt nya program, att kurserna har nya ämnes- och ämnesområdesplaner samt att betygskalan förändras i enlighet med gymnasieskolans betygskala.

I november 2012 beslutades att Härnösands kommun ska ta emot 300 asylsökande. Detta påverkar givetvis skolnämndens verksamheter, varför en projektanställning inrättas för att säkerställa hur verksamheten bäst kan ta emot dessa nya kommuninvånare.

Socialnämnden

Verksamheten

Socialnämndens uppdrag är att erbjuda enskilda och familjer stöd i sin livsföring. Nämnden ska verka för god vård och omsorg för äldre och personer med funktionsnedsättning samt bedriva verksamhet som ger stöd för den enskilde att leva ett självständigt och aktivt liv i gemenskap med andra.

Viktiga händelser

Ett projekt med syfte att ta fram värdighetsgarantier grundat på socialtjänstlagens värdegrund för äldreomsorgen har pågått under 2012. Socialnämnden har vid sammanträdet i december beslutat om värdegrund för arbetet inom äldreomsorgen.

Befattningsinriktad utbildning har genomförts, med stöd av Kommunförbundet Västernorrland, för socialnämndens medicinskt ansvariga sjuksköterska och för verksamhetschefen för hälso- och sjukvård.

Utbildningssatsningen omvårdnadslyftet för äldreomsorgens personal har genomförts under året och fortsätter kommande år.

Verksamhetssystemet Treserva har implementerats för dokumentation av biståndsbeslut samt utförarnas dokumentation av insatser.

Socialförvaltningens reception i nämndhuset har tillgänglighetsanpassats och säkerheten för personalen har förbättrats efter renovering.

Enhetschef för biståndsheten är rekryterad från och med augusti, vilket är ett led i att tydliggöra rollerna som beställare och utförare.

Biståndsbedömning av beslut för särskilt boende har flyttats till biståndsheten.

Dialog med Försäkringskassan har inletts för att tillsammans förbättra gemensamma bedömningsprocesser.

Köp av korttidsplatser hos Sundsvalls kommun har avslutats från och med 31 augusti, vilket har lett till ökat tryck på hemtjänst, korttidsenheten och särskilda boenden.

Utvecklingsprojektet Barns brukarmedverkan tillsammans med FoU-Västernorrland har påbörjats.

Vid årets slut finns det en aktör utöver kommunens egna som utför servicetjänster inom hemtjänst enligt Lagen om valfrihets-system (LOV). Ytterligare ansökningar är under beredning.

Vid årets slut är beviljade hemtjänsttimmar 1030 timmar per dag jämfört med budgeterade 758 timmar per dag, vilket orsakat ökade kostnader.

En ny organisation av matdistribution för hemtjänstkunder är klar och införs efter årsskiftet. Hemtjänsten har infört digital nyckelhantering.

Hemtjänsten på Härnön har indelats i team för att ge kunden insatser utifrån sina personliga behov.

Ett nytt gruppboende enligt Lagen om särskilt stöd för vissa funktionshindrade (LSS) har iordningsställts, inflyttning sker från årsskiftet 2012/2013.

Herrgårn's öppna verksamhet har avvecklats, brukarstödet ges på Gula Villans aktivitetshus.

Samtlig personal inom omsorg om funktionshindrade har genomfört andra delen, av kompetensförstärkningsprogrammets tre delar, i dokumentation, genomförandeplaner och kognitiva stöd.

Projekt Vårdhund har permanentats och är infört i ordinarie verksamhet inom särskilt boende.

Registrering i nationella kvalitetsregister har skett med stöd av en projektanställd coach.

Six lägenheter för särskilt boende har öppnats under hösten på grund av det stora antalet brukare med ej verkställda beslut. De sex platserna stängdes tidigare under 2012 av besparingsskäl.

Underlag för nämndsbeslut om att öppna fler lägenheter för särskilt boende för att kunna verkställa fler beslut är under utarbetande.

Dagverksamheten på Ädelhem är avvecklad. Dagverksamhet på Lupinen har utökats. Nya mötesplatser för äldre är öppnade i Häggdånger och Brunne.

Måluppfyllelse

Femton övergripande mål har formulerats och är gemensamma för Härnösands kommuns verksamheter. Nämnderna har ett gemensamt uppdrag att förverkliga dem. Utvärdering av mål och indikatorerna per sista december finns att läsa i förvaltningsberättelsens "god ekonomisk hushållning"

Ekonomi

Resultat (mnkr)	Utfall 2012	Utfall 2011
Intäkter	126,8	112,1
Kostnader	-579,3	-562,6
Nettokostnad	-452,5	-450,5
Skattemedel	448,0	441,0
Resultat	-4,5	-9,5

Socialnämnden redovisar ett underskott om 4,5 mnkr för 2012. I resultatet för 2012 är nettokostnaden för socialnämndens verksamheter 452,5 mnkr vilket är en ökning med 2,0 mnkr i jämförelse med 2011. Intäkterna har ökat med 14,7 mnkr i förhållande till 2011 och det beror främst på en medelstilldelning från kommunfullmäktige hösten 2012 med 21,0 mnkr. Återsökta medel från Migrationsverket har erhållits enligt plan, föregående års återsökta medel innehöll retroaktiva belopp från de senaste tre åren och var därmed högre än årets återsökta belopp.

Kostnaderna har ökat med 16,7 mnkr i förhållande till 2011. De största orsakerna till kostnadsökningen är lönerevisionen för 2012 samt volymökningar inom socialnämndens verksamheter. Volymökningarna består främst av ökat antal beviljade hemtjänsttimmar, 1030 h/dag i december, ökade kostnader för

placeringar enligt SoL och LSS samt fler ärenden inom personlig assistans där Försäkringskassan inte beviljat assistansersättning och socialnämnden står för kostnaderna.

Underskottet på 4,5 mnkr är en förbättring av resultatet med 21,8 mnkr i förhållande till den prognos på 26,3 mnkr som socialnämnden lämnade per den sista augusti i tertialrapport 2. Den helt avgörande orsaken till denna förbättring av resultatet är medelstillelningen från kommunfullmäktige på 21 mnkr, utöver medelstillelningen har effekt nåtts med anledning av handlingsplanen efter tertialrapport 2.

Verksamhetsuppföljning	Utfall		Budget Avvikelse	
	2011	2012	2012	2012
Socialnämnden	-1,3	-1,3	-0,8	-0,5
Ledning och gemensamt	-69,8	-84,2	-86,0	1,8
Individ och familjeomsorg	-65,8	-64,2	-64,0	-0,2
Omsorg om funktionshindrade	-108,0	-116,0	-115,3	-0,7
Äldreomsorg	-205,6			
Hemtjänst		-90,1	-87,0	-3,1
Särskilt boende		-96,7	-94,9	-1,8
Summa	-450,5	-452,5	-448,0	-4,5

Under 2012 har programområdet Äldreomsorg delats in i programområdena Hemtjänst och Särskilt boende.

Socialnämnden har högre kostnader än tilldelad budget, 0,5 mnkr. Åtgärder att minska nämndens kostnader har inte haft beräknad effekt.

Ledning och gemensamt redovisar ett överskott om 1,8 mnkr i förhållande till budget. Ingångna avtal med andra utförare har hållits och bidragit till att kostnader har hållits inom budgeterad ram. Anhörigstödets verksamhet som håller sig inom tilldelad budgetram har bidragit till att minska efterfrågan på förvaltningens övriga tjänster. Inrättande av tjänsterna biståndshandlet och kvalitetscontroller har bidragit till temporärt högre kostnader men långsiktig högre kvalitet i biståndsbeslutsprocess och uppföljning och utveckling av affärsrelationer med andra utförare.

Med stöd av extra tilldelade medel från kommunfullmäktige redovisar Individ- och familjeomsorgen underskott om 0,2 mnkr. Försörjningsstödet har lägre kostnader 2012 än föregående år. Barn placerade i hem för vård och boende (HVB) samt familjehem redovisar ett underskott i förhållande till budget, underskottet för placeringar reducerades med stöd av de extra tilldelade medlen från kommunfullmäktige. Kostnaderna för placeringar av vuxna enligt lagen om vård av missbrukare (LVM) och enligt SoL är i balans med budget.

Omsorg om funktionshindrade redovisar ett underskott om 0,7 mnkr. Den främsta orsaken till underskottet är fler ärenden inom personlig assistans där Försäkringskassan inte beviljat assistansersättning vilket bidrar till en kostnadsökningen för so-

cialnämnden. Besparingar av personalkostnader inom programområdet påbörjades under året och har fått effekt. Kostnaden för placeringar enligt SoL och LSS har under det senaste halvåret minskat och med stöd av de extra tilldelade medlen från kommunfullmäktige är budgeten i balans.

Största avvikelsen mellan nettokostnad och budget redovisas för hemtjänsten. Orsaken till avvikelsen beror till största delen på en ökning med 196 timmar per dag under 2012 jämfört med föregående år. Underskottet beror även till viss del på att tiden hos kund inte har varit uppe på de nivåer under året som är beslutade och att personalplaneringen inte fått fullt genomslag. Inför 2011 fick hemtjänsten ett besparingskrav på 15,0 mnkr. Hemtjänsten har inte kunnat realisera den besparingen men med stöd av de extra tilldelade medlen från kommunfullmäktige reducerades underskottet under 2012.

Särskilt boende inom äldreomsorgen redovisar ett underskott om 1,8 mnkr i förhållande till budget. Besparingskravet gällande personalkostnader har under året inte till alla delar genomförts. Socialnämnden tog beslut om att öppna sex lägenheter i Högsjö för personer med demens och med stöd av de extra tilldelade medlen från kommunfullmäktige minskade reducerades underskottet med 1,4 mnkr.

Nettoinvestering (mnkr)	Utfall		Budget Avvikelse	
	2011	2012	2012	2012
Sängar inom särskilt boende		-0,3	-0,3	0,0
Larm		-0,2	-0,2	0,0
Inventarier		-0,5	-0,5	0,0
Summa		-1,0	-1,0	0,0

Inom särskilt boende har 25 sängar köpts in under 2012 till en kostnad av 0,3 mnkr. Larmen inom individ- och familjeomsorgen är utbytta och kostnaden uppgick till 0,2 mnkr. För övrigt har inventarier så som stolar och bord byts ut inom särskilt boende till en kostnad av 0,5 mnkr.

Framtiden

För att kunna ge rätt stöd vid rätt tidpunkt är det viktigt att nämndens resurser snabbt kan ställa om för att möta både ökad och minskad efterfrågan. Förmågan till omställning behöver utvecklas, det gångna året har visat på hur snabbt förändringar i efterfrågan kan ske.

Värdighetsgarantier för äldreomsorgen ska implementeras i verksamheterna. Implementeringen stöds av statliga stimulansmedlen. Hur arbetet med värdighetsgarantierna ska ledas och finansieras efter att statligt stöd upphört behöver ambitionssättas i budgetskrivelse 2014.

Kommunerna i länet kommer att överta hemsjukvården från Landstinget Västernorrland från och med februari 2014. Övertagandet behöver förberedas med stöd av en projektledning

i Härnösands kommun under 2013 och inledningen av 2014.

Omfattande stöd till en brukare med hemtjänstinsats, kan verkställas till en lägre kostnad på ett särskilt boende. Kommun-
innevånarna bestämmer dock själva vilken insats de söker stöd
för. De personer som har omfattande hemtjänstinsatser kan i en
dialog motiveras att ansöka om särskilt boende.

Projektet *Samverkande planeringsprocesser för ett bättre boende
på äldre dar* har redovisat sin slutrapport i juni 2012. Rapporten
bör ligga till grund för utarbetande av en strategi och planering
för säkra och stödjande miljöer i trygghetsboenden .

Socialstyrelsen har givit ut föreskrifter och allmänna råd
om *Ansvar för personer med demenssjukdom och bemanning
i särskilda boenden* (SOSFS 2012:12) som ska tillämpas vid
handläggning och uppföljning av ärenden samt genomförande
av insatser.

Det förebyggande arbetet som sker genom anhörigstödsverk-
samhet har stor betydelse för samhällets totala förmåga att stödja
de svagaste och mest utsatta personerna. Med anledning av den
demografiska utvecklingen finns det anledning att utveckla an-
hörigstödsverksamheten ytterligare, då den under de kommande
decennierna kommer att omfatta många fler personers behov.

Omvårdnadsprogrammet i kommunen har lagts ner på grund
av för få sökande utbildningsåret 2012-2013. Vuxenutbildning
i omvårdnad har bra sökandeunderlag. Socialnämnden har
tillsammans med andra delar av kommunen ett stort ansvar när
det gäller att marknadsföra arbetet inom sociala omsorgsverk-
samheterna för att öka intresset hos unga personer att söka sig
till utbildningen.

Omvårdnadslyftet, som är en kompetenssatsning från staten
riktad till äldreomsorgen, fortsätter under 2013 inom de ramar
som tilldelad budget medger.

Bemanningsenhetens organisation och uppdrag kommer att
utredas tillsammans med personalkontoret och fackliga organi-
sationer.

Socialnämnden har att under 2013 ta ställning till om avtal
om externt utförande av särskilt boende ska gå ut på ny upp-
handling.

Utvecklingsprojektet Barns brukarmedverkan tillsammans
med FoU-Västernorrland fortsätter 2013.

Nya föreskrifter om familjehemsvården innebär skärpta krav
på socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem,
jourhem och HVB-hem. Kraven på utredning av familjehem-
men har förtydligats. Kraven på planering och uppföljningen av
vården skärps.

Uppföljning av placeringar vuxna införs genom ett länsge-
mensamt IT-baserat uppföljningssystem.

Beredningsgruppen för social KOLA i Västernorrlands län,
med länets socialchefer, har beslutat att tillsätta en projektgrupp
för att under 2013 utreda förutsättningarna och ge förslag på en
kommungemensam socialjour i länet.

Nya beslut om gruppboende enligt LSS- och SOL kan inte

verkställas inom skäligen tid. Underlag på ett ökat antal LSS- och
SoL gruppboende bör konkretiseras.

Försäkringskassan omprövar arbetsförmåga hos brukare med
aktivitetsersättning och som har företagsplats. 2013 bedöms att
antalet brukare som har företagsplats kommer att minska i antal.

Med stöd av vuxenutbildningen fortsätter satsningen på kom-
petenshöjning med steg tre, specialpedagogik 100p, för personal
inom området funktionsnedsättning under 2013.

Underlag på ett ökat antal lägenheter för särskilt boende för
äldre bör konkretiseras.

AB Härnösandshus

Härnösandshus ägs i sin helhet av Härnösands kommun. Bolaget är Härnösands största bostadsbolag med ca 1 786 lägenheter fördelat på följande boendeformer, vanliga lägenheter, plusboendelägenheter, studentlägenheter, korttidsboende och övernattningslägenheter.

Härnösandshus vanliga hyresrätter finns centralt belägna i Härnösands tätort och uppgår till ca 1 300 st.

Antal lägenheter i Härnösandshus Plusboende uppgår till 380 st och finns i 8 st fastigheter i centrala Härnösand. Plusboende är i grunden fräscha hyreslägenheter anpassade för lite äldre hyresgäster, samlade i utvalda hus i flera av våra mest attraktiva bostadsområden. I Plusboende finns hög bekvämlighet, trygghet och tillgång till gemensamma utrymmen för aktiviteter som främjar gemenskapen mellan hyresgästerna. Plusboende är alltså en populär boendeform som intresserar en stor del av Härnösandsborna. Plusboende har också rönt stort intresse utanför Härnösand med många studiebesök som följd.

Härnösandshus har ca 100 studentlägenheter. Det finns både möblerade och omöblerade studentlägenheter samlade i 5 fastigheter. I alla våra studentlägenheter ingår bredband. Sveriges förenade studentkårer har i sin bostadsrapport för 2012 givit s.k. grönt ljus för Härnösand som en av endast fyra högskole- och universitetsorter som tillhandahåller en bostadsgaranti för studenter.

Härnösandshus korttidsboende finns på Södergården och är ett vandrarhemslignande boende framtaget främst för SIDA:s kursverksamhet. Under året har antalet platser i korttidsboendet minskat genom att platser på Södergården har omvandlats till studentboende.

Härnösands kommunfastigheter äger sedan 1997-12-30 lokaler för i huvudsak kommunal verksamhet. I fastighetsbeståndet finns bland annat Rådhuset, räddningstjänstens byggnad, samt fritidsanläggningar, t.ex. Simhallen och Högsletten .

Förändringar i fastighetsbeståndet

Under 2012 har arbetet med att omvandla två stora lägenheter på fastigheten Kullen 1:32 till en lokal för Socialförvaltningens HVB-hem "Bogården" färdigställts.

På fastigheten Kullen 1:32 har också en av de lokaler som Semret bedriver verksamhet i byggts om. En genomgripande ombyggnad har skett med ny rumsindelning, ny ventilation och nya ytskikt m.m. Arbetet färdigställdes i juni.

Vidare har Härnösandshus byggt om en huskropp på fastigheten Värloken till ett gruppboende. 18 studentlägenheter har omvandlats till sex lägenheter med tillhörande gemensamhetsutrymmen, kök och personalutrymmen. Arbetet färdigställdes i december med inflyttning i början av januari 2013.

Härnösandshus korttidsboende på Södergården har under hösten fungerat både som korttidsboende och studentboende till följd av att de 18 studentlägenheterna på Värloken flyttats till Södergården.

Härnösands kommunfastigheter har under 2012 uppfört Härnösand Arena på Högsletten. En internationell curlingarena där möjligheter finns att anordna event, vilket också skett under 2012. En fartfylld julshow med över 900 gäster gick av stapeln i slutet av 2012. I samband med byggandet av curlingarenan har den gamla uterinken rivits, nya p-platser uppförts och trafikflödet har tillsammans med Samhällsförvaltningen förbättrats för att minska risken för olyckor.

Härnösands kommunfastigheter har också rivit den gamla curlinghallen och upprättat ett förfrågningsunderlag som annonserats för att bygga en ny konstfrusen hockeyrink. Upphandlingen avbröts och en ny upphandling kommer att genomföras under 2013.

Investeringar och underhåll

Det totala underhållet inklusive reparationer har i koncernen under 2012 uppgått till 23,0 mkr (18,6). Årets investeringar uppgick till 54,4 mkr (59,3). Reparations- och underhållskostnaderna samt investeringarna fördelar sig på respektive bolag i koncernen enligt följande:

Härnösandshus har genomfört reparations- och underhållsåtgärder för 20,6 mkr och investerat 13,2 mkr i fastighetsbeståndet. Härnösands kommunfastigheter har genomfört reparations- och underhållsåtgärder i fastighetsbeståndet för 2,4 mkr och gjort investeringar för sammanlagt 41,2 mkr. Merparten av investeringarna i Härnösands kommunfastigheter har finansierats genom EU-bidrag, bidrag från Länsstyrelsen Västernorrland och investeringsbidrag från Härnösands kommun.

Bostadshyror

Hyran för 2012 har höjts med 1,99 %.

Enligt SABO:s statistik har Härnösandshus vid utgången av 2012 den fjärde lägsta genomsnittshyran bland de kommunägda bostadsföretagen i länet och betydligt lägre än genomsnittshyran i riket.

Under slutet av 2012 avslutades förhandlingarna om 2013 års hyror. Parterna var efter förhandlingarna överens om att hyran för 2013 skall höjas med 1,69 %.

Verksamhetssystemet

Det kontinuerliga förbättringsarbetet i enlighet med verksamhetssystemets intentioner fortsätter. Personalen arbetar målmedvetet och engagerat vidare med verksamhetssystemet vilket har inneburit att bolaget vid årets revision rekommenderats fortsatt ISO-certifiering i kvalitet (ISO 9001), miljö (ISO 14001) och arbetsmiljö (AFS 2001:1 samt OHSAS 18001).

Ett exempel på det goda arbete som medarbetarna lägger ner är att Härnösandshus bovärdar under året har erhållit Unionens Mellannorrlands likabehandlingspris för sitt arbete. Enligt juryn

så erhåller de priset för att de alltid bemöter arbetskamrater och hyresgäster av olika nationaliteter med glädje och på ett respektfullt sätt. Genom att behandla alla lika bidrar de ständigt till att skapa en god stämning på arbetsplatsen.

En glädjande utmärkelse både för bovärdarna och för Härnösandshus som företag då respekt och likabehandling är två av bolagets fyra grundläggande värderingar som gemensamt tagits fram av personalen. Övriga grundläggande värderingar som skall genomsyra arbetet är ärlighet och lojalitet.

Årets resultat

Härnösandshus redovisar ett positivt resultat före bokslutsdispositioner på 6,0 mkr. Efter ett lämnat koncernbidrag till dotterbolaget Härnösands kommunfastigheter uppgår årets resultat till 2,5 mkr.

År 2012 har varit ett bra år för Härnösandshus. Vakansgraden har varit låg under första halvåret men tyvärr ökat något under det andra halvåret till följd av minskat antal studenter som utbildas på plats i Härnösand.

Räntekostnaderna har minskat successivt under året, vilket har en positiv effekt på bolagets rörliga lån. Driftkostnaderna har utvecklats i nivå med budget.

Kostnader för reparationer och underhåll har i princip följt budget. Kostnaden för reparationer har understigit budget medan kostnaden för planerat underhåll och inre lägenhetsunderhåll har överstigit budget.

Härnösandshus-koncernen fortsätter konsolideringen och det koncernbidrag som lämnas från moderbolaget till dotterbolaget har, precis som föregående år, använts för att justera det bokförda värdet på en fastighet i dotterbolaget.

Koncernens resultat för 2012 utvisar en vinst på 3,0 mkr.

De planmässiga avskrivningarna i Härnösandshus uppgår till 1,7 %. I Härnösands kommunfastigheter sker avskrivning med 2,0 %. Underhållsuttaget i moderbolaget bör ligga på nuvarande nivå för att vidmakthålla fastigheternas värde.

Under 2013 kommer Härnösandshus att fortsätta sitt miljöarbete. Under nästa år planerar bolaget bl.a. att bygga om delar av värmeåtervinningen på fastigheten Spjutet 1 för att ytterligare spara energi. Förhoppningsvis kommer ytterligare ett nytt gruppboende för socialförvaltningens räkning att tillskapas. Härnösandshus utreder också möjligheterna att tillskapa ett s.k. trygghetsboende.

Resultaträkning (mnkr)	2012	2011
Intäkter	141,4	138,0
Kostnader	-96,2	-92,1
Avskrivningar	-18,4	-17,2
Finansiella intäkter	0,5	0,3
Finansiella kostnader	-21,1	-22,2
Nedskrivningar anläggningstillgångar	-3,2	-3,6
Rörelseresultat efter finansnetto	3,0	3,2
Extraordinära kostnader	0	0
Skatt	0	0
Årets resultat	3,0	3,2

Härnösand Energi & Miljö AB

HEMAB-koncernens verksamhet är uppdelad i fyra affärsområden; Fjärrvärme, Renhållning, Vatten och Elnät. Elnätverksamheten bedrivs i dotterbolaget HEAB medan övriga verksamheter bedrivs i moderbolaget. Koncernens nettoomsättning uppgick till 280 miljoner kronor (281,5) och resultat före skatt blev 13,8 miljoner kronor (12,1). Investeringar i materiella anläggningstillgångar uppgick till 74,5 miljoner kronor (112,2) och bestod i huvudsak av anläggningar för el, fjärrvärme, vatten och vindkraft. Vår långsiktiga målsättning "länets lägsta priser" fortsätter prägla våra verksamheter och inom områdena fjärrvärme för småhus och flerbostadshus samt vatten/avlopp för flerbostadshus erbjuder vi länets lägsta priser.

Fjärrvärme – länets lägsta även för flerbostadshus

Vi har nått vår långsiktiga målsättning: Länets lägsta priser och kan nu erbjuda länets lägsta fjärrvärmepris för flerbostadshus och småhus. Under en längre tid har vi haft länets lägsta fjärrvärmepris för småhus men nytt för i år är alltså att vi även har det lägsta priset för flerbostadshus.

Utbyggnad till nya kunder sker främst i områden där vi redan är etablerade men under den senaste treårsperioden har småhusägare på Stenhammaren erbjudits anslutning vilket de inte haft möjlighet till tidigare. Totalt anslöts 56 nya kunder till fjärrvärmenätet i Härnösand som nu har cirka 1900 kunder eller anslutningspunkter.

Ytterligare två solvärmeanläggningar har kopplats till fjärrvärmenätet. Det är Folkhögskolan och Resecentrum som ska leverera överskottet från sina solvärmeanläggningar till fjärrvärmenätet.

Under året driftsattes två nya vindkraftverk nära Vårdkasen. I verksamheten finns nu totalt tre vindkraftverk. Det är glädjande att konstatera att den nya vindkraftsatsningen visar ekonomiskt överskott redan första året trots låga elpriser.

Fjärrvärmeförsäljningen uppgick till 178 (163) GWh och elförsäljningen från kraftvärmeproduktionen uppgick till 44 (31) GWh. Vindkraftverken producerade tillsammans 12 (1) GWh.

Investeringar och reinvesteringar i produktion och ledningsnät har genomförts för att säkerställa god tillgänglighet. Förra året genomfördes en omfattande service på ångturbinen och under det här året var det generatorns tur att få en översyn och renovering. Andra delar som har renoverats i produktionsanläggningen är expansionskärl, rökgassystem, bränslelager och bränsleinmatningskruvar.

Vi har träffat kundrepresentanter i Kundforum både på våren och hösten, då har vi redovisat ekonomi, miljöpåverkan och investeringar med mera. De årligt återkommande Reko kundträffarna arrangerade vi i december; en för företaget och en för privatpersoner. Till dessa träffar bjöds alla våra kunder in för information om vår verksamhet.

Renhållning – insamling av matavfall planeras

Styrelsen tog ett inriktningsbeslut att införa obligatorisk matavfallsinsamling för hushåll och verksamheter senast 2016 och att kompostering av matavfallet blir en övergångslösning till dess att biogas kan framställas. Erforderliga kommunala beslut väntas komma under våren 2013 och en projektorganisation har sjuösatts för planering och genomförande.

Slutliga villkor för lakvattenhanteringen meddelades av länsstyrelsen, som i korthet innebär att lakvattnet om tre år ska ledas direkt ut i Älandsfjärden i stället för som i dag gå via Mjösjöbäcken och Älandsån till Älandsfjärden. Risken för negativ påverkan i vattendragen minskar därmed.

Sluttäckningen av den gamla deponin vid Älands avfallsanläggning har fortsatt och nu är cirka 50 % täckt. Resterande del ska enligt planen vara färdig vid utgången av år 2020. Deponerad aska läggs in som konstruktionsmaterial i sluttäckningen. På detta sätt minskas den lakvattenbildande ytan och effekten blir att lakvattenmängden minskar med nästan 7000 kubikmeter per år.

Vi fick uppdraget att från januari 2013 kompostera matavfall från Sundsvall. Totalt rör det sig om mellan 2000 och 4000 ton per år och omfattar som längst fyra år. Komposteringen sker vid Älands avfallsanläggning.

Priserna för fastighetsrenhållning har varit oförändrade sedan 2007, förutom en sänkning 2011 med 3 % till följd av att förbränningskatten avskaffades. Även 2012 var taxan oförändrad. I prisjämförelse med länets övriga kommuner placerade vi oss på tredje plats för flerfamiljshus och fjärde plats för villor.

Vatten – driftsäkring och energieffektiviseringar

Den nya centrifugen på avloppsreningsverket Kattastrand fungerar, efter en hel del intrimningsarbete, mycket bra och den löpande kostnaden för transport och omhändertagande av slammet har därmed minskat. Vidare har de bergvärmeanläggningar som under vintern 2011/2012 installerats på avloppsreningsverket Norrstig, Mörtosal och Ramvik medfört en tydligt minskad energiförbrukning. Ett projekt för utbyte av blåmaskin på Kattastrand har påbörjats eftersom de befintliga är utslitna och energimässigt ineffektiva.

Ombyggnation av kalk- och aluminiumsilos vid Vattenverket på Tallvägen har genomförts vilket syftar till att skapa en mer driftsäker dosering samt bättre och säkrare arbetsmiljö. Även ombyggnation av röggalleriet i anslutning till reningssteget bestående av UV-ljus har skett. Det har bland annat ökat driftsäkerheten och höjt kapaciteten, vilket kan nyttjas vid till exempel större läckor på ledningsnätet.

Förnyelsearbetet av va-ledningarna har fortsatt. Bland större ombyggnadsprojekt kan nämnas Lidgatan, Lievägen, Marinvägen etapp 1 och 2, servisombyggnader etapp 2 längs Säbrävägen samt en längre ledningssträcka i Östby. Dessutom har också ett antal mindre projekt genomförts.

Sett till en 10-års-period motsvarar antalet driftstörningar under året det normala. Några översvämningar i källare har dessvärre inträffat och några av de inträffade vattenläckorna har medfört störningar i vattenförsörjningen hos kunder.

Inför 2012 höjdes va-taxan med cirka 4,5 %. Eftersom våra jämförelsekommuner också genomförde relativt stora höjningar av va-taxan har vi ändå fortsatt att närma oss målet länets lägsta priser för villor. För flerfamiljshus är vi fortsatt lägst i länet.

Elnät - massivt arbete efter stormen Dagmar

Ett massivt arbete för att återställa elnätet efter stormen Dagmar (december 2011) inledde året. Under årets första veckor arbetade i stort sett samtlig elnätspersonal med återställningsarbetet. Totalt kostade återställningsarbetet 4,3 miljoner kronor, varav 1,5 miljoner kronor i avbrottsersättning till våra kunder.

Under året har arbetet fortsatt för att skapa ett elnät med ännu högre leveranssäkerhet. Vi har bland annat byggt om elnätet i Brunne, vi har avslutat ett flerårigt vädersäkringsprojekt i Jude-Sela-området och vi har köpt in ett reservverk som kan lyftas med helikopter.

Vi kan tydligt se att elnätet blir mindre väderkänsligt när vi ersätter oisolerad luftledning med jordkabel. Vårt nya och omfattande vädersäkringsprojekt innebär att alla våra 10 kV-ledningar ska vara isolerade år 2020. För att klara detta har vi under året genomfört en del förändringar i vårt sätt att driva projekt.

Automatisering av övervakning i vårt elnät fortsätter och driftcentralen har moderniserats. En av fördelarna är att vi redan i planeringsstadiet av ett projekt kan ta fram planer för hur ombyggnationen bör ske för att så få kunder som möjligt ska drabbas av planerade elavbrott under byggtiden.

Elnätpriserna höjdes med 2,2 % 2012 och 2013 höjer vi med 2,8 %. I jämförelse med andra elnätsföretag är det förhållandevis små höjningar, det innebär att vi fortsätter närma oss länets lägsta priser.

Samarbetet inom Elinorr-föreningen fortsätter. Arbetet med en ny gemensam materialupphandling har pågått under året med syfte att ett nytt avtal ska börja gälla från och med 2013-04-01. Ett visionsarbete har pågått med fokus på hur föreningen ska se ut år 2025.

Infrastruktur för bredband (före detta Stadsnät)

Driften av Härnösands, Sundsvalls, Timrås och Ånges stadsnät är gemensam och bedrivs i ServaNet AB, som ägs av HEMAB, Sundsvall Elnät och Ånge kommun. HEMAB äger fortfarande 100 % av infrastrukturen i Härnösand med optofiber, kanalisation med mera.

Resultaträkning (mnkr)	2012	2011
Intäkter	293,8	295,5
Kostnader	-221,4	-229,5
Avskrivningar	-46,2	-44,0
Finansiella intäkter	0,3	1,0
Finansiella kostnader	-13,1	-11,3
Resultat från andelar i intresseföretag	0,4	0,5
Resultat efter finansiella poster	13,8	12,2
Skatt	-2,8	-3,1
Årets resultat	11,0	9,1

Räddningstjänsten Höga Kusten Ådalen

Verksamhetens mål

I Lag om skydd mot olyckor (LSO) anges nationella mål för verksamheten. De nationella målen har kompletterats med lokala verksamhetsmål. De lokala verksamhetsmålen benämns säkerhets- och prestationsmål.

Nationella mål

Att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.

För att uppnå det övergripande målet i lagen skall olycksförebyggande och operativ verksamhet bedrivas i kommunen.

För att skydda människors liv och hälsa samt egendom och miljö skall kommunerna se till att åtgärder vidtas för att förebygga bränder och skador till följd av bränder samt, utan att andras ansvar inskränks, verka för att åstadkomma skydd mot andra olyckor än bränder.

Räddningstjänsten skall planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.

Lokala verksamhetsmål

I handlingsprogram för skydd mot olyckor 2012-2015 finns de övergripande lokala säkerhetsmål fastställda. Dessa mål beskriver vilken verkan Räddningstjänsten Höga Kusten – Ådalens förebyggande verksamhet och räddningstjänstverksamhet ska ha på samhället och medborgarna. Målens utformning indikerar vilken nytta samhället kan förvänta sig av förbundets tjänster.

- Brandsäkerhet
  - Brandskyddet i bostäder ska öka.
  - Bränder med stora konsekvenser ska förhindras.
- Trafiksäkerhet
  - Trafiksäkerheten för barn och ungdomar ska öka.
- Vattensäkerhet
  - Säkerheten vid hamnar och badplatser ska öka.
- Naturrelaterade
  - Konsekvenserna av eventuella naturrelaterade olyckor ska minskas.
- Räddningstjänst
  - Det mänskliga lidandet till följd av olyckor ska minimeras.

Avtalsreglerade åtaganden

Det finns en stor verksamhet som är avtalsreglerad direkt mot kommuner, landsting, företag, föreningar, organisationer, osv. De största kunderna är medlemskommunerna och Landstinget. Avtalens inriktning finns inom området skydd och säkerhet. De flesta av dessa åtaganden utförs av personal i jour eller beredskap.

2012 år verksamhet

2012 är första året med "Handlingsprogram för skydd mot olyckor, 2012-2015". Fokus har varit att starta upp nya aktiviteter för att nå Handlingsprogrammets målsättningar för skydd mot olyckor.

De mål som satts upp i verksamhetsplanen för 2012 har i stort sett nåtts under året.

I övrigt 2012 har varit en odramatisk period. Den våta sommaren förebyggde omfattande mark- och skogsbränder. Inga andra insatser har varit resurskrävande eller långvariga.

Strategiskt har idéer kring mervärden till medlemskommunerna har startats upp och andra idéer studerats djupare med målet att öka Räddningstjänstens stöd till den kommunala servicen.

Ekonomiskt var 2012 ett bra år. Fora betalade tillbaka 1,4 mnkr och verksamheten gick 0,8 mnkr bättre än budget vilket gav en vinst med totalt 2,5 mnkr. Orsaken är främst att avskrivningarna blev lägre än budgeterat och att vi var förskonade från stora kostsamma räddningsinsatser.

Måluppfyllelsen i förhållande till verksamhetsplanen är mycket god. Därutöver har många andra uppgifter som tillkommit utförts.

Resultaträkning (mnkr)	Utfall 2011	Utfall 2012	Budget 2012	Avvikelse
Intäkter	4,8	6,5	5,3	1,2
Kostnader	-67,5	-67,5	-68,1	0,6
Avskrivningar	-2,8	-2,8	-3,2	0,4
Nettokostnad	-65,5	-63,8	-66,0	2,2
Kommunbidrag	65,1	66,9	66,9	0,0
Finansiella intäkter	0,2	0,2	0,1	0,1
Finansiella kostnader	-0,5	-0,8	-0,8	0,0
Årets resultat	-0,7	2,5	0,2	2,3

Ägardialog

I samband med ägardialog i början av året fick direktionen i uppdrag att ta fram förslag på vilka ambitionssänkningar som kan genomföras om kommunbidragen inte kan höjas i samma takt som kostnadsökningarna. Förbundsledningen har redovisat förslag till besparingar med dess konsekvenser till medlemskommunerna och direktionen. Inga beslut om framtida besparingar är fattade.

Följande tre mervärden är uppstartade:

- Tillstånd och tillsyn explosiva och brandfarliga ämnen, oktober 2010.
- Utlåning av flytvästar i de tre huvudtätorterna, 1 juni 2012.
- Stöd till hemtjänsten vid "akuta" behov, 1 juni 2012.
- Följande områden håller på att studeras djupare:
  - Grundläggande brandskyddsutbildning av kommunala medarbetare.
  - Service av kommunernas brandsläckarutrustning.
  - Ungdomar på glid.
  - Processen larmhantering inom kommunerna.

- Brandpostsystemen
- PBL-samarbete
- Rondering vid resecentrum i Kramfors

Målsättningen med mervärden är att använda Räddningstjänstens tillgänglighet, kunskap och infrastruktur för att minska kostnaderna inom hela kommunkoncernen och/eller förbättra den lokala servicen för brukarna.

Utveckling

För att effektivisera räddningsinsatserna arbetats det med att investera i ny teknik, förfina arbetsmetoderna och kompetensutveckla medarbetarna.

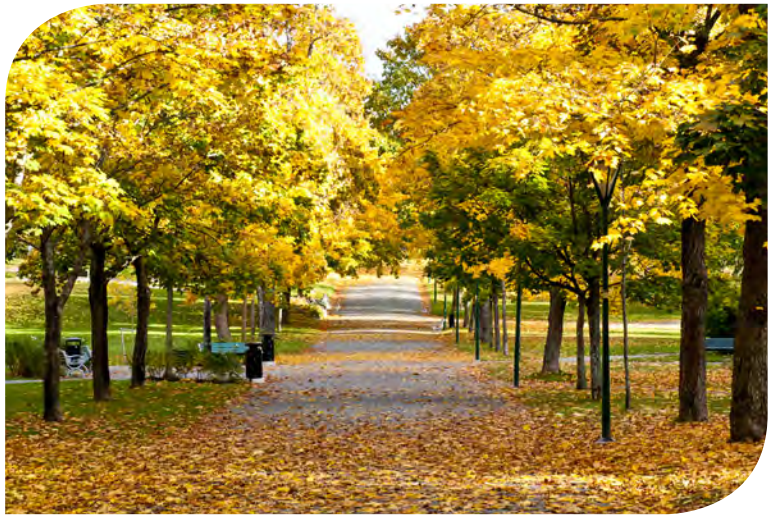
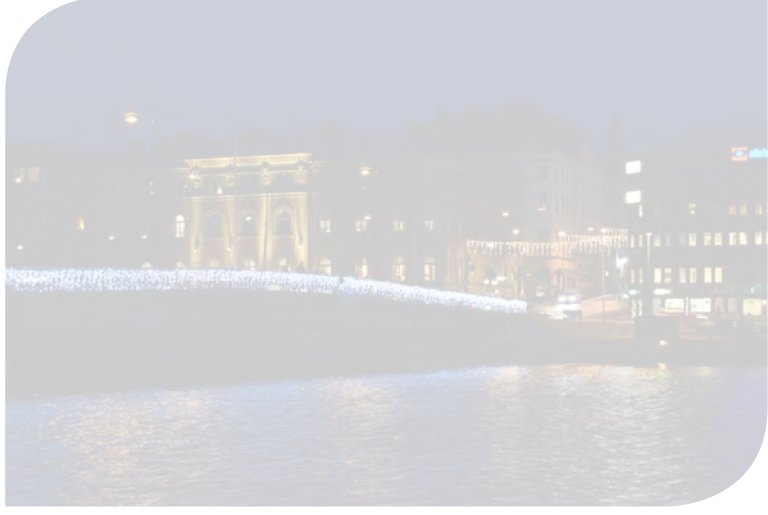
Under 2012 levererades en ny släck- och räddningsbil till Kramfors. Den är utrustad med ett nytt släcksystem, ”compressed air foam system” (CAFS). Systemet innebär att komprimerad luft tillsammans med skumvätska expanderar släckvattnet 57ggr. Det ger förbättrad släckeffekt, lättare slangar och väsentligt mer släckmedel. Erfarenheterna hittills är väldigt goda.

Framtid

Den stora utmaningen framöver är att säkerställa rekryteringen av medarbetare. De problem vi börjar se kan komma att försvåra förmågan att både förebygga bränder och andra olyckor samt genomföra räddningsinsatser.

Behovet av att kunna rekrytera brandmän i beredskap (deltidsbrandmän) blir svårare och svårare samtidigt som den genomsnittliga tjänstgöringstidens längd minskar. Brandmän i beredskap är en stor och viktig del av beredskapen för räddningsinsatser. Det behöver tas fram nya och annorlunda sätt att rekrytera nya medarbetare på kort sikt och på längre sikt kan det krävas nya anställningsformer, för att kunna bibehålla förmågan att hantera olyckor och bränder.

Finansiella rapporter

RESULTATRÄKNING

Mnkr		Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
		2012	2011	2012	2011
Verksamhetens intäkter	Not 1	224,2	240,0	588,6	614,8
Verksamhetens kostnader	Not 2	-1 469,2	-1 452,9	-1 719,2	-1 720,9
Jämförelsestörande poster	Not 3	19,1	-5,9	24,2	0,0
Avskrivningar	Not 4	-18,1	-17,9	-86,8	-83,6
Verksamhetens nettokostnader		-1 244,0	-1 236,7	-1 193,2	-1 189,7
Skatteintäkter	Not 5	1 001,8	986,4	1 001,8	986,4
Generella statsbidrag o utjämning	Not 6	271,8	275,6	271,8	275,6
Finansiella intäkter	Not 7	10,0	16,7	2,3	3,2
Finansiella kostnader	Not 8	-36,4	-26,5	-61,9	-50,8
Jämförelsestörande finansiella poster	Not 9		-50,7		-50,7
Resultat före extraordinära poster		3,1	-35,2	20,9	-26,0
Skattkostnad	Not 10			-2,8	-3,0
Årets resultat	Not 11	3,1	-35,2	18,0	-29,0

KASSAFLÖDESANALYS

Mnkr		Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
		2012	2011	2012	2011
Den löpande verksamheten					
Årets resultat		3,1	-35,2	18,0	-29,0
Justering för av- och nedskrivning		18,1	17,9	86,8	83,6
Justering för gjorda avsättningar		13,7	72,8		76,6
Justering för ianspråktaga avsättningar		-12,2	-3,2	-31,9	-5,5
Justering för uppskjuten skatt				2,8	3,0
<i>Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital</i>		22,7	52,3	75,8	128,7
Ökning (-) / Minskning (+) förråd och varulager		-2,5	-1,5	-3,2	-1,9
Ökning (-) / Minskning (+) kortfristiga fordringar		-5,6	47,6	-1,5	-38,7
Ökning (+) / Minskning (-) kortfristiga skulder		-17,8	0,0	-115,1	66,4
Kassaflöde från den löpande verksamheten		-3,2	98,4	-44,0	154,5
Investeringsverksamheten					
Investering i materiella anläggningstillgångar		-72,6	-75,8	-215,4	-287,5
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	Not 12	12,2	1,6	58,8	16,9
Bidrag till materiella anläggningstillgångar		9,2	3,8	9,2	3,8
Investering i immateriella anläggningstillgångar				0,1	0,1
Investering i finansiella anläggningstillgångar				-0,8	-0,3
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar				0,0	0,0
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-51,2	-70,4	-148,1	-267,0
Finansieringsverksamheten					
Ökning långfristiga fordringar			0,0	-0,8	1,3
Minskning av långfristiga fordringar		122,7	2,5		0,0
Långfristig upplåning			-0,7	260,5	133,2
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		122,7	1,8	259,7	134,5
Årets kassaflöde		68,3	29,8	67,6	22,0
Likvida medel vid årets början		62,3	32,5	120,3	98,3
Likvida medel vid årets slut		130,6	62,3	187,9	120,3
Förändring av likvida medel		68,3	29,8	67,6	22,0

BALANSRÄKNING

Mnkr		Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
TILLGÅNGAR		2012	2011	2012	2011
Anläggningstillgångar					
Imateriella anläggningstillgångar	Not 13			0,3	0,4
Materiella anläggningstillgångar					
Byggnader, mark och tekn. anlägggn.	Not 14	335,1	299,6	1 793,4	1 736,1
Maskiner och inventarier	Not 15	17,1	11,1	80,0	76,8
Summa materiella anläggningstillgångar		352,2	310,7	1 873,4	1 812,9
Finansiella anläggningstillgångar					
Andelar i koncern- och intresseftg m fl	Not 16	179,8	179,5	8,2	7,6
Fordr. hos koncern- och intresseftg m fl	Not 17	8,1	131,1	4,9	4,1
Summa finansiella anläggningstillgångar		187,9	310,6	13,1	11,7
Summa anläggningstillgångar		540,1	621,3	1 886,7	1 825,0
Omsättningstillgångar					
Förråd mm	Not 18	2,6	0,1	8,6	5,5
Kortfristiga fordringar	Not 19	149,7	144,1	203,0	201,6
Kassa och bank	Not 20	147,5	78,4	187,9	120,2
Summa omsättningstillgångar		299,8	222,6	399,5	327,3
S:A TILLGÅNGAR		840,0	843,9	2 286,2	2 152,2
Mnkr					
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital					
Ingående eget kapital		-160,8	-125,6	64,0	93,0
Justering Hemab				7,8	
Årets resultat		3,1	-35,2	18,0	-29,0
Förändringar i eget kapital					
Summa eget kapital	Not 21	-157,7	-160,8	89,8	64,0
Avsättningar					
Avsättning för pensioner	Not 22	741,0	727,3	747,6	761,2
Andra avsättningar	Not 23	1,6	13,8	14,8	33,1
Latent skatt				62,2	67,4
Summa avsättningar		742,6	741,1	824,6	861,7
Skulder					
Långfristiga skulder	Not 24	25,1	16,7	1 041,9	781,5
Kortfristiga skulder	Not 25	229,9	246,9	329,9	445,0
Summa skulder		255,0	263,6	1 371,8	1 226,4
S:A EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		840,0	843,9	2 286,2	2 152,2
Ställda säkerheter och ansvarsförbindelser					
Borgensåtaganden	Not 26	1 103,4	899,0	1 103,4	899,0
Ansvarsförbindelser	Not 27	1 673,2	1 627,7	1 673,2	1 627,9

NOTER

Mnkr	Kommunen 2012	Kommunen 2011	Koncernen 2012	Koncernen 2011
Not 1 Verksamhetens intäkter				
Försäljningsmedel	15,3	16,0	380,0	390,9
Taxor och avgifter	37,5	36,4	37,5	36,4
Hyror och arrenden	30,1	31,0	30,1	31,0
Bidrag	109,2	123,0	109,2	123,0
Försäljning verksamhet	31,0	28,6	31,0	28,6
Försäljning omst- och anlägg.tillgångar	1,1	4,9	1,1	4,9
Summa verksamhetens intäkter	224,2	240,0	588,6	614,8
Not 2 Verksamhetens kostnader				
Bidrag	-87,0	-88,0	-87,0	-88,0
Entreprenader och köp av verksamhet	-227,8	-219,1	-227,8	-219,1
Konsulttjänster	-11,7	-11,9	-11,7	-11,9
Löner, ersättningar och sociala avgifter	-810,3	-791,3	-810,3	-791,3
Pensioner inkl löneskatt	-52,9	-75,3	-52,9	-75,3
Övriga personalkostnader	-8,8	-9,0	-8,8	-9,0
Lokalhyror	-162,2	-158,8	-162,2	-158,8
Material	-59,8	-56,5	-59,8	-56,5
Övriga verksamhetskostnader	-48,7	-43,0	-48,7	-43,0
Koncernens kostnader			-250,3	-268,0
Summa verksamhetens kostnader	-1 469,2	-1 452,9	-1 719,5	-1 720,9
Not 3 Jämförelsestörande poster				
Återbetalning av försäkringar AFA	24,2		24,2	
Bidrag Kommunfastigheter, Curlinghall	-5,1	-5,9		
Summa jämförelsestörande kostnader	19,1	-5,9	24,2	
Not 4 Avskrivningar				
Avskrivningar enligt plan	-18,8	-17,2	-84,3	-79,3
Nedskrivning AB Härnösandshus fastigheter			-3,2	-3,6
Nedskrivning Skidan 3-7	0,7	-0,7	0,7	-0,7
Summa avskrivningar	-18,1	-17,9	-86,8	-83,6
Not 5 Skatteintäkter				
Kommunalskatt	990,5	965,0	990,5	965,0
Avräkning kommunalskatt				
- definitiv avräkning	0,2	3,5	0,2	3,5
- preliminär avräkning	11,1	17,9	11,1	17,9
Summa skatteintäkter	1 001,8	986,4	1 001,8	986,4
Not 6 Generella statsbidrag och utjämningsbidrag				
Inkomstutjämning	190,8	175,9	190,8	175,9
Strukturbidrag	1,6	1,6	1,6	1,6
Kostnadsutjämning LSS	29,2	28,2	29,2	28,2
Kommunal fastighetsavgift	42,3	40,2	42,3	40,2
Regleringsavgift	12,1	25,2	12,1	25,2
Kostnadsutjämning	-4,2	4,4	-4,2	4,4
Summa generella statsbidrag och utjämningsbidrag	271,8	275,6	271,8	275,6
Summa skatteintäkter och generella statsbidrag	1 273,6	1 262,0	1 273,6	1 262,0

Mnkr	Kommunen 2012	Kommunen 2011	Koncernen 2012	Koncernen 2011
Not 7 Finansiella intäkter				
Utdelning aktier		6,0	0,3	
Ränteintäkter	0,8	1,0	1,8	2,4
Ränteintäkter från bolagen	6,3	6,9		
Borgensprovision från bolagen	2,6	2,5		
Övriga finansiella intäkter	0,3	0,3	0,3	0,8
Summa finansiella intäkter	10,0	16,7	2,3	3,2
Not 8 Finansiella kostnader				
Låneräntor	-0,2	-0,5	-25,8	-22,7
Ränta pensionsskuld PFA	-3,6	-2,5	-3,6	-2,5
Ränta pensionsskuld garantipension och visstidspens.	-0,5	-0,4	-0,5	-0,4
Ränta pensionsskuld ansvarsförbindelse	-32,0	-23,0	-32,0	-25,1
Övriga finansiella kostnader	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Summa finansiella kostnader	-36,4	-26,5	-61,9	-50,8
Not 9 Jämförelsestörande finansiella kostnader				
Sänkt diskonteringsränta på pensioner		-50,7		-50,7
Summa jämförelsestörande finansiella kostnader		-50,7		-50,7
Finansnetto	-26,4	-60,5	-59,6	-98,2
Not 10 Skattekostnad				
Uppskjuten skatt			-2,8	-3,0
Summa skattekostnad			-2,8	-3,0
Not 11 Årets resultat enligt balanskravet				
Årets resultat enligt resultaträkningen	3,1	-35,2		
Realisationsvinster	-1,1	-4,7		
Sänkning av diskonteringsräntan		50,7		
Ansvarsförbindelse pensioner	9,4	15,7		
Justerat resultat	11,4	26,5		
Not 12 Försäljning av materiella anläggningstillgångar				
Utrangeringar	1,9		1,9	
Omklassificeringar	9,8		56,4	15,3
Försäljning mark/tomträtt	0,5	1,6	0,5	1,6
Summa försäljning av materiella anläggningstillgångar	12,2	1,6	58,8	16,9
Not 13 Immateriella anläggningstillgångar				
Ingående anskaffningsvärde			8,9	8,9
Årets investeringar				
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden			8,9	8,9
Ingående ackumulerade avskrivningar			-8,5	-8,4
Årets avskrivningar			-0,1	-0,1
Utgående akumulerade avskrivningar			-8,6	-8,5
Utgående bokfört värde			0,3	0,4
Not 14 Byggnader, mark och tekn. anlägggn.				
Ingående anskaffningsvärde	483,1	416,1	2 756,9	2 600,1
Årets investeringar	66,5	69,5	200,4	239,4
Försäljning	-0,5	-1,6	-0,5	-1,6
KVV Leasing (Hemab)			85,7	90,9
Utrangering del av resecentrum	-2,3		-2,3	
Omklassificeringar till maskiner o inventarier	-2,4	-0,9	-56,4	-76,8

Mnkr	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	2012	2011	2012	2011
Forts. Not 14				
Justering från fg. år	-9,8		-8,4	-4,3
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	534,6	483,1	2 975,4	2 847,7
Ingående ackumulerade avskrivningar	-183,5	-168,6	-1 111,6	-1 045,3
Årets avskrivningar	-16,4	-14,9	-69,5	-65,0
Årets nedskrivningar			-3,2	
Utrangering	0,4		0,4	-3,6
Försäljning				2,3
Övriga justeringar			1,8	
Utgående akumulerade avskrivningar	-199,5	-183,5	-1 182,1	-1 111,6
Utgående bokfört värde	335,1	299,6	1 793,4	1 736,1
<i>Fördelning per område:</i>				
- markreserv	17,1	22,6	17,1	22,6
- verksamh.fastigheter	28,4	29,3	850,6	858,1
- fastigheter för affärsverksamhet (va-verk, hamnar)	29,1	8,6	100,1	82,4
- publika fastigheter (gator, vägar, parker)	237,4	207,3	237,4	207,3
- tomträttsmark	4,3	4,3	4,3	4,3
- exploateringsmark	1,0	1,3	1,0	1,3
- tekniska anläggningar (fjärrvärmeanläggning, reningsanläggning m.m.)			537,1	381,4
- KVV Leasing				90,9
- pågående arbete	17,8	26,5	45,8	88,0
Utgående bokfört värde	335,1	299,6	1 793,4	1 736,1
Taxeringsvärden, byggnader och mark			545,6	545,6
Not 15 Maskiner och inventarier				
Ingående anskaffningsvärden	142,0	134,8	322,4	317,7
Årets anskaffningar	6,0	6,3	15,0	20,0
Omklassificering från pågående arbete	2,4	0,9	2,4	0,9
Försäljningar/utrangeringar				-15,3
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	150,4	142,0	339,8	322,4
Ingående avskrivningar	-130,9	-128,6	-245,7	-247,4
Årets avskrivningar	-2,4	-2,3	-14,3	-14,4
Försäljning / utrangeringar			0,3	15,1
Utgående ackumulerade avskrivningar	-133,3	-130,9	-259,8	-245,7
Utgående planenligt restvärde	17,1	11,1	80,0	76,8
<i>Fördelning per område:</i>				
- inventarier	8,9	4,6	67,6	66,8
- maskiner o fordon	0,3	0,2	4,6	3,6
- förbättringsutgift i annans fastighet	7,9	6,3	7,9	6,3
Utgående bokfört värde	17,1	11,1	80,0	76,8
Summa materiella anläggningstillgångar	352,2	310,7	1 873,4	1 812,9
Not 16 Andelar i koncern- och intresseföretag m fl				
Härnösands Energi & Miljö AB	50,1	50,1		
AB Härnösandshus	127,5	127,5		
Västernorrlands Länsstrafik AB		0,8		0,8
Härnösand Invest AB	0,1	0,1	0,1	0,1
Kommuninvest i Sverige AB	2,1	1,0	2,1	1,0
Kommunbränsle i Ådalen AB			4,2	3,8
ServaNet AB				0,9
Övriga långfristiga värdepappersinnehav			1,8	0,9
Summa andelar i koncern- och intresseföretag m fl	179,8	179,5	8,2	7,6

	Kommunen 2012	Kommunen 2011	Koncernen 2012	Koncernen 2011
Mnkr				
Not 17 Fordringar hos koncern- & intresseföretag m fl				
Härnösand Energi & Miljö		121,1		
AB Härnösand Kommunfastigheter	3,3	5,9		
Förlagsbevis Kommuninvest i Sverige AB	3,7	3,7	3,7	3,7
Revers Länstrafiken AB	0,8		0,8	
Västernorrlands Länstrafik AB	0,4	0,4	0,4	0,4
Summa långfristiga fordringar hos koncern mfl	8,1	131,1	4,9	4,1
Summa finansiella anläggningstillgångar	187,9	310,6	13,1	11,7
Not 18 Förråd mm				
Exploateringsmark	0,1	0,1	0,1	0,1
Exploateringsfastighet, Baldershage	2,5		2,5	
Varulager			6,0	5,4
Summa förråd mm	2,6	0,1	8,6	5,5
Not 19 Kortfristiga fordringar				
Kundfordringar	8,4	10,7	49,8	50,9
Statsbidragsfordringar	13,9	29,7	13,9	29,7
Förutbetalda kostnader & upplupna intäkter	53,9	47,5	63,4	59,0
Upplupna skatteintäkter	45,1	46,2	45,1	46,2
Kortfr. lånefordran Härnösandshus AB	10,0			
Momsfordran	17,3	9,5	27,7	10,0
Övriga kortfristiga fordringar	1,1	0,6	3,0	5,7
Summa kortfristiga fordringar	149,7	144,1	203,0	201,6
Not 20 Kassa och bank				
Kassa, bank och postgiro	0,1	0,0	40,7	41,8
Koncernkonto totalt	147,4	78,4	147,4	78,4
Fördelat koncernkonto:				
- Härnösands kommun	130,0	62,5	130,0	62,5
- Härnösand Energi & Miljö AB	24,7	21,4	24,7	21,4
- Härnösandshus AB	-7,4	-5,7	-7,4	-5,7
- Härnösand Näringsliv AB	0,1	0,2	0,1	0,2
Summa kassa och bank	147,5	78,4	187,9	120,2
Not 21 Eget kapital				
Balanserat resultat	-160,8	-125,6	64,0	93,0
Justering obeskattade reserver, ny skattesas 22%			7,8	
Årets resultat	3,1	-35,2	18,1	-29,0
Utgående eget kapital	-157,7	-160,8	89,8	64,0
<i>Egna kapitalet består av</i>				
- anläggningskapital	-227,6	-136,5	-89,6	17,1
- rörelsekapital	69,9	-24,3	179,6	46,8
Summa	-157,7	-160,8	89,8	64,0

Not 22 Avsättningar pensioner

Härnösands kommun har sedan 2005 redovisat hela pensionsåtagandet som en avsättning i balansräkningen. 2012 har skuldförändringen på ansvarsförbindelsen (pensioner före 1998) påverkat resultatet med 9,4 mnkr

Härnösands kommun har sedan 2009 en del av pensionsåtagande (pensioner för personer födda före 1940) tryggt i Mellersta Norrlands Pensionsstiftelse Per 2012-12-31 är 120,5 mnkr tryggt och som minskar den totala förpliktelsen.

	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
Mnkr	2012	2011	2012	2011
Forts. Not 22				
Ansvarsförbindelse (pensioner före 1998)				
Ingående avsättning	648,0	582,2	648,0	582,2
Ingående värde Pensionsstiftelsen	-127,1	-109,7	-127,1	-109,7
Utbetalning till Pensionsstiftelsen				
Ränte- och basbeloppsuppräknig	32,1	18,5	32,1	18,5
Gamla utbetalningar	-28,1	-26,4	-28,1	-26,4
Sänkning diskonteringsränta		35,8		35,8
Aktualisering	-1,9	1,5	-1,9	1,5
Bromsen		4,6		4,6
Övriga poster	5,4	14,4	5,4	14,4
<i>Utgående avsättning</i>	<i>528,4</i>	<i>520,9</i>	<i>528,4</i>	<i>520,9</i>
Löneskatt	128,2	126,4	128,2	126,4
Summa inklusive löneskatt	656,6	647,3	656,6	647,3
Avsatt till pensioner exkl ÖK-SAP				
Ingående avsättning	59,9	50,5	59,9	50,5
Ingående värde pensionsstiftelsen	-3,5	-2,9	-3,5	-2,9
Utbetalning Pensionsstiftelsen				
Ränte- och basbeloppsuppräknig	3,1	2,0	3,1	2,0
Utbetalningar	-3,1	-2,8	-3,1	-2,8
Sänkning av diskonteringsräntan		4,9		4,9
Intjänande	4,0	5,5	4,0	5,5
Övriga poster	0,4	-0,8	0,4	-0,8
<i>Utgående avsättning</i>	<i>60,9</i>	<i>56,4</i>	<i>60,9</i>	<i>56,4</i>
Löneskatt	14,8	13,7	14,8	13,7
Summa inkl löneskatt	75,6	70,1	75,6	70,1
Avsatt till pensioner ÖK-SAP				
Ingående avsättning	8,0	7,4	8,0	15,0
Ränte- och basbeloppsuppräknig	0,4	0,3	0,4	0,3
Utbetalningar	-2,7	-5,3	-2,7	-5,3
Arbetstagare som pensionerats	0,5	1,1	0,5	1,1
Sänkning av diskonteringsräntan		0,1		0,1
Övriga poster	0,8	4,4	0,8	4,4
<i>Utgående avsättning</i>	<i>7,0</i>	<i>8,0</i>	<i>7,0</i>	<i>8,0</i>
Löneskatt	1,7	1,9	1,7	1,9
Summa inklusive löneskatt	8,7	9,9	8,7	9,9
Summa kommunens avsättning pensioner	741,0	727,3	741,0	727,3
Aktualiseringsgrad	82%	80%	82%	80%
Avsättning pensioner för Hemabkoncernen				
Ingående avsättning			27,9	27,0
Årets avsättning				
Inlöst pensionsskuld till KPA			-27,9	
Årets utbetalning				0,9
Utgående avsättning			0,0	27,9
Avsättning pensioner för Räddningstjänsten				
Ingående avsättning			6,0	5,0
Årets avsättning			0,4	0,4
Årets utbetalning			-0,2	-0,2
Ränte- och basbeloppsuppräknig			0,3	0,2
Övriga förändringar netto			-0,1	0,4
<i>Utgående avsättning</i>			<i>6,5</i>	<i>5,8</i>
Löneskatt			0,1	0,2
Summa inklusive löneskatt			6,6	6,0

Mnkr	Kommunen 2012	Kommunen 2011	Koncernen 2012	Koncernen 2011
Forts. Not 22				
Avsättning pensioner för Härnösandshuskoncernen				
Härnösandshuskoncernen har ingen avsättning för pensioner			0,0	0,0
Summa avsättning pensioner			0,0	0,0
Avsättningar pensioner inkl. koncernbolagen	741,0	727,3	747,6	761,2
Not 23 Andra avsättningar				
Lokala investeringsprogrammet (LIP)				
Ingående värde	1,5	1,5	1,5	1,5
lanspråktagna avsättningar	-	-	-	-
Utgående avsättning	1,5	1,5	1,5	1,5
Omställningsåtgärder				
Ingående värde	1,0	-	1,0	
Nya avsättningar	-	1,0	-	1,0
lanspråktagna avsättningar	-0,9	-	-0,9	
Utgående avsättning	0,1	1,0	0,1	1,0
Skidan 3-7				
Ingående värde	11,3	10,6	11,3	10,6
Nya avsättningar	-	0,7	-	0,7
lanspråktagna avsättningar	-11,3		-11,3	
Utgående avsättning	0,0	11,3	0,0	11,3
Ombyggnation sambiblioteket				
Ingående värde		3,2		3,2
Nya avsättningar				
lanspråktagna avsättningar		-3,2		-3,2
Utgående avsättning	0,0		0,0	
Garantikostnader (AB Härnösandshus)				
Ingående värde			0,4	0,2
lanspråktagna avsättningar			-	0,2
Utgående avsättning			0,4	
Deponiyta 1 (Hemab)				
Ingående värde			14,6	16,5
Nya avsättningar			3,0	
lanspråktagna avsättningar			-8,4	-1,9
Utgående avsättning			14,6	
Deponiyta 2 (Hemab)				
Ingående värde			2,9	1,1
Nya avsättningar			0,1	1,8
Utgående avsättning			2,9	
Vindkraft Vårdkasen				
Ingående värde			0,0	
Nya avsättningar			0,6	
Utgående avsättning			0,6	
Bandsjölänken (Hemab)				
Ingående värde			1,5	1,9
Nya avsättningar			-	-
lanspråktagna avsättningar, såld			-1,5	-0,4
Utgående avsättning			1,5	

	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
Mnkr	2012	2011	2012	2011
Forts. Not 23				
Totalt ingående värde avsättningar	13,8	15,3	33,1	35,0
Totalt förändringar	-12,2	-1,5	-18,4	-1,8
Totalt utgående avsättningar	1,6	13,8	14,8	33,1
Not 24 Långfristiga skulder				
Förutbetalda intäkter som regleras över flera år				
Investeringsbidrag	258,1	16,7	258,1	16,7
Återstående antal år (snitt)	23,6	13	23,6	13
Summa förutbetalda intäkter	25,1	16,7	25,1	16,7
Ingående skuld till kreditinstitut			764,8	630,9
Justering prel uppgifter föregående år				5,8
Nettoupplåning			282,0	220,8
Kortfr. del av långfr skuld			-30,0	-92,7
Utgående långfristig skuld kreditinstitut			1016,8	764,8
Summa långfristiga skulder	25,1	16,7	1041,9	781,5
Långgivare				
Kommuninvest			802,5	519,2
Nordea			79,9	82,2
Stadshypotek			53,9	72,1
KVV leasing			80,4	90,9
Inne kontr NCC			0,0	0,3
Summa långgivare			1016,8	764,7
Not 25 Kortfristiga skulder				
Skulder inom koncernkontot	16,9	16,1	16,9	22,0
Leverantörsskulder	48,1	40,0	91,6	81,6
Personalens skatter och avgifter	97,1	88,3	106,9	99,1
varav källskatt	15,1	12,8	16,6	14,2
varav övertidsskuld	4,4	4,4	4,8	4,9
varav semesterlöneskuld	52,8	51,1	57,7	55,9
varav löner	8,0	5,3	8,7	6,0
varav arbetsgivaravgifter	16,8	14,7	19,1	17,6
Upplupna kostnader	35,6	52,1	38,3	54,9
varav intjänade pensioner	28,3	29,0	28,8	29,6
varav särskild löneskatt	6,9	7,0	7,0	7,4
varav skatteavräkning	0,4	16,0	0,4	16,0
varav räntekostnad	0,0	0,1	2,0	2,0
Övriga kortfristiga skulder	4,7	3,8	2,5	89,2
Interimsskulder	27,5	46,5	74,9	98,1
Summa kortfristiga skulder	229,9	246,9	329,9	445,0
Not 26 Borgensåtaganden				
Borgen i kommunala bolag	1069,9	865,8	1069,9	865,8
Borgensåtagande egna hem	1,7	2,1	1,7	2,1
Övriga förpliktelser	31,8	31,1	31,8	31,1
Summa borgensåtaganden	1103,4	899,0	1103,4	899,0

Härnösands kommun har i december 1993 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga förpliktelser. Samtliga 274 kommuner som per 2012-12-31 var medlemmar i Kommuninvest har ingått likalydande borgensförbindelser. Mellan samtliga dessa kommuner har ingåtts ett avtal om hur ansvaret skall fördelas på varje medlemskommun vid ett eventuellt infriande av borgensansvaret. Principerna för denna fördelning sker efter en beräkningsmodell grundad på samtliga medlemskommuners respektive ägarandel i Kommuninvest.

Härnösands kommun hade vid årsskiftet 2011/2012 en ägarandel i Kommuninvest som uppgick till 0,38 procent.

	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
Mnkr	2012	2011	2012	2011
Not 27 Ansvarsförbindelser				
Tilläggsupplysning garantibelopp				
Prognos garantibelopp Fastigo inom 1 år			0,0	0,0
Prognos garantibelopp Fastigo senare än 1 år men inom 5 år			0,0	0,0
Prognos garantibelopp Fastigo senare än 5 år			0,2	0,2
Tilläggsupplysning operationell leasing				
Prognos leasingavgifter inom 1 år	3,3	2,8	3,3	2,8
Prognos leasingavgifter senare än 1 år men inom 5 år	4,6	4,3	4,6	4,3
Prognos leasingavgifter senare än 5 år	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilläggsupplysning hyresavtal längre än tre år				
Prognos hyresavgifter inom 1 år	148,5	143,5	148,5	143,5
Prognos hyresavgifter senare än 1 år men inom 5 år	500,9	441,7	500,9	441,7
Prognos hyresavgifter senare än 5 år	1011,7	1 018,1	1011,7	1 018,1
Tilläggsupplysning medfinansiering EU-projekt				
EU-projekt budgeterat inom 1 år	3,9	16,2	3,9	16,2
EU-projekt budgeterat senare än 1 år men inom 5 år	0,3	1,1	0,3	1,1
EU-projekt budgeterat senare än 5 år				
Summa ansvarsförbindelser	1 673,2	1 627,7	1673,4	1 627,9

DRIFTREDOVISNING

Mnkr	Intäkter	Kostnader	Netto- kostnad	Skatte- medel	Nämndens resultat
Kommunfullmäktige	0,4	-6,4	-6,0	-6,4	0,4
Kommunstyrelse	132,5	-259,5	-127,0	-118,6	-8,4
Arbetslivsnämnden	41,1	-70,1	-29,0	-38,5	9,5
Samhällsnämnden	22,3	-163,5	-141,2	-141,2	0,0
Skolnämnden	57,7	-528,0	-470,3	-475,1	4,9
Socialnämnden	126,8	-579,3	-452,5	-448,0	-4,5
Summa	380,8	-1 606,7	-1 225,9	1 227,8	1,9

INVESTERINGSREDOVISNING

Mnkr	Inkomster	Utgifter	Netto	Budget	Avvikelse m budget
Kommunfullmäktige					
Kommunstyrelse	0,0	-10,4	-10,4	-10,2	-0,2
Arbetslivsnämnden	0,4	-0,5	-0,1	-0,2	0,1
Samhällsnämnden	8,9	-59,3	-50,4	-53,1	2,7
Socialnämnden		-1,0	-1,0	-1,0	0,0
Skolnämnden		-1,5	-1,5	-1,0	-0,5
Summa	9,2	-72,6	-63,4	-65,5	2,1

Redovisningsprinciper

Härnösands kommuns årsredovisning är upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning. Kommunen följer de rekommendationer som lämnats av Rådet för kommunalredovisning och strävar i övrigt efter att följa god redovisningssed men med undantag för pensionsredovisningen.

Pensionskostnader och pensionsskuld

Lagen om kommunalredovisning anger att det endast är nyintjänade pensionsförmåner från och med 1998 som skall redovisas som en avsättning i balansräkningen (blandmodellen). Härnösands kommun har från och med 2005 redovisat hela pensionsåtagandet som en avsättning i balansräkningen (fullkostnadsmodellen). Av den orsaken så skiljer sig Härnösands kommuns redovisning mot andra kommuners som istället redovisar pensionsförmåner som intjänats före 1998 som ansvarsförbindelse inom linjen. I Härnösands redovisning är hela förändringen av pensionsåtagandet i resultaträkningen som verksamhetens kostnader och finansiella kostnader. Avsikten är att ge en rättvisande bild av kommunens finansiella ställning och utveckling samt en god redovisning. Som en följd av detta följer Härnösands kommun inte rekommendation nummer 17.

Fullkostnadsmodellen har påverkat resultatet år 2012 negativt med 9,4 mnkr.

Härnösands kommun har ett pensionsåtagande som är tryggt med 120,5 mnkr i Mellersta Norrlands Pensionsstiftelse. Engångsutbetalningar till stiftelsen bokförs över balansräkningen.

Anläggningstillgångar och avskrivningar

Som anläggningstillgång räknas en tillgång där anskaffningsvärdet uppgår till minst ett halvt basbelopp, 21 400 kr (föregående år 21 200 kr) exklusive moms, och som har en livslängd på minst tre år. Anläggningstillgångar tas i balansräkningen upp till anskaffningsvärde efter avdrag för planerbara avskrivningar. Investeringsbidrag och gatukostnadsersättningar tas från och med 2010 upp som en förutbetalad intäkt och periodiseras över anläggningens nyttjandeperiod. Tidigare redovisades dessa så att de reducerade det bokförda värdet. Ej avslutade investeringar balanseras som pågående arbeten.

Kommunens avskrivningstider har fram till 2009 gjorts med vägledning av SKL:s förslag till avskrivningstider. Avskrivningar beräknas inte för mark, konst och pågående arbeten. På övriga anläggningstillgångar sker linjär avskrivning utifrån förväntad ekonomisk livslängd. Någon anpassning av avskrivningstiderna bolagen emellan i den sammanställda redovisningen har ej skett. Kommunens investeringar från och med 2010, skrivs av utifrån nyttjandetiden. Avskrivning påbörjas den dag anläggningstillgången är färdig att tas i bruk.

Fram till och med 2009 tillämpas huvudsakligen följande ekonomiska livslängder:

Fastigheter och anläggningar

- 20, 33 och 50 år

Maskiner och inventarier

- 5-10 år

Energidistributionsanläggningar

- 25 år

VA-anläggningar

- 10, 20 och 33 år

Från och med 2010 tillämpas huvudsakligen följande nyttjandetider för investeringar som är gjorda 2010:

Fritidsanläggningar

- 10 år

Parker

- 15 och 25 år

Gatu- och belysningsanläggning

- 25 år

Maskiner och inventarier

- 5 år

Kassaflödessanalys

År 2010 har Rådet för kommunal redovisning utgivit en ny rekommendation 16.2, redovisning av kassaflöden. I denna rekommendation redogörs för vad som är god redovisningssed vid upprättandet av en kassaflödessanalys. Härnösands kommun följer rekommendationen.

Leasing

Från och med bokslutet 2004 redovisas all leasing i en tilläggsupplösning. Alla leasingavtal i kommunen har klassificerats som operationell leasing. Den totala leasingkostnaden för ett avtal ska vara över 43 000 kr och löpa över mer än tre månader.

Lånekostnader

Härnösands kommun tillämpar huvudmetoden.

Sammanställd redovisning

Den sammanställda redovisningen har upprättats i enlighet med Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer. Den sammanställda redovisningen för Härnösands kommun omfattar kommunen, AB Härnösandshuskoncernen, Hemabkoncernen och Räddningstjänsten Höga kusten - Ådalen. Enhetliga principer för redovisning och värdering gäller ej för den sammanställda

redovisningen. Differenser kan förekomma i eget kapital mellan bolagen och den sammanställda redovisningen, vilket beror på att bolagen inte färdigställt sin årsredovisning vid upprättande av detta dokument. Justeringar redovisas som justerat ingående eget kapital och visas inte på resultaträkningen.

Intäkter från avgifter, bidrag och försäljning (RKR 18)

Härnösands kommun tillämpar denna rekommendation från och med 2010. Rekommendationen innebär att investeringsbidrag, gatukostnadsersättningar till anläggningstillgångar och anslutningsavgifter periodiseras över anläggningstillgångens nyttjandeperiod.

Omklassificeringen av statsbidrag innebär att anskaffningsvärdet för anläggningstillgångar samt avskrivningar ökat och att en motsvarande skuld redovisas bland långfristiga skulder. Årets avskrivningar och verksamhetens intäkter har på grund av principändringen ökat med 0,7 mnkr. Resultatet har dock inte påverkats. Jämförelsetal för föregående år har inte räknats om på grund av systemet för anläggningstillgångarna inte är anpassade enligt denna nya rekommendation.

Ekonomisk ordlista

Anläggningstillgång

Tillgångar avsedd för stadigvarande innehav såsom anläggningar och inventarier.

Avskrivning

Planmässig värdeminskning av anläggningstillgångar för att fördela kostnaden över tillgångens livslängd.

Balansräkning

Visar den ekonomiska ställningen på bokslutsdagen och hur den förändrats under året. Av balansräkningen framgår hur kommunen har använt sitt kapital (i anläggnings- och omsättningstillgångar), respektive hur kapitalet anskaffats (lång- och kortfristiga skulder samt eget kapital).

Eget kapital

Skillnaden mellan tillgångar och skulder.

Extraordinära poster

Saknar tydligt samband med ordinarie verksamhet och är av sådan art att de inte förväntas inträffa ofta eller regelbundet, samt uppgår till väsentligt belopp.

Finansiella kostnader & intäkter

Poster som inte är direkt hänförliga till verksamheten, exempelvis räntor.

Intern ränta

Kalkylmässig kostnad för det kapital som utnyttjas inom en viss verksamhet.

Jämförelsestörande poster

Är kostnader och intäkter som inte tillhör den ordinarie verksamheten och som är viktig att uppmärksamma vid jämförelse med andra perioder.

Kapitalkostnad

Benämning för internränta och avskrivningar.

Kortfristiga fordringar och skulder

Skulder och fordringar som förfaller inom ett år från balansdagen.

Likviditet

Betalningsberedskap på kort sikt.

Långfristiga fordringar och skulder

Skulder och fordringar som förfaller senare än ett år från balansdagen.

Omsättningstillgång

Tillgångar i likvida medel och kortfristiga fordringar mm. Dessa tillgångar kan på kort sikt omsättas till likvida medel.

Resultaträkning

Sammanställning av årets intäkter och kostnader och visar årets resultat. (förändring av eget kapital).

Rörelsekapital

Skillnaden mellan omsättningstillgångar och kortfristiga skulder. Rörelsekapitalet avspeglar kommunens finansiella styrka.

Soliditet

Långfristig betalningsförmåga. Andelen eget kapital av de totala tillgångarna.

Härnösands Kommun
Kommunrevisorerna

Till fullmäktige i Härnösands kommun

Revisionsberättelse 2012

Härnösands
kommun

871 80 Härnösand, 0611-34 80 00
www.harnosand.se

Revisionsberättelse 2012

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelser och nämnder och genom utsedda lekmanrevisorer i kommunens företag.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, beslut och riktlinjer samt de regelverk som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll samt återredovisning till fullmäktige.

Vårt ansvar är att granska verksamhet, kontroll, och redovisning samt pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag. Vi har träffat nämnder samt genomfört flertalet besök i verksamheter. Granskningen har, såvitt avser kommunen, utförts enligt kommunallagen, kommunens revisionsreglemente och god revisionsred i kommunal verksamhet. Deloitte AB har biträtt oss i revisionsarbetet.

Styrelse och nämnders verksamhet.

Med hänsyn till jämförelsestörande poster redovisar kommunen ett underskott om 16 mkr, en försämring med 37 mkr jämfört med året innan. Förklaringar till försämringen lämnas i minskade intäkter och kostnadsfördyringar. Finansiellt mål om minst 0,5 % av skatteintäkter och statsbidrag nås inte. Kommunen klarar balanskravet att intäkterna måste överstiga kostnaderna efter tillåtna justeringar. 2010 års justerade resultat, - 2,4 mkr ska ha återställts i budgeten 2014.

Nämnderna redovisar sammantaget ett överskott mot budget. Socialnämnden har erhållit tillskott i budget om 21 mkr och redovisar trots detta ett underskott om - 4,5 mkr. Det förtjänar att påpeka att nämnden har redovisat underskott i flertal år. Revisorerna riktar skarp kritik mot nämndens förmåga att hantera underskott.

Genomgående redovisas en osäkerhet kring fullmäktiges mål. Tätare tillfällen och utökad dialog var tänkt att förbättra för uppföljningen. Vi har kunnat konstatera att flertalet av de av fullmäktige beslutade målen för en god ekonomisk hushållning inte uppnåtts. Resultatet enligt årsredovisningen är inte förenligt med fullmäktiges finansiella mål. Grund för bedömning av måluppfyllelsen för fullmäktiges verksamhetsmål är inte tillräckligt för vårt uttalande om resultatet är förenligt med fullmäktiges mål. Trots tidigare påpekanden till kommunstyrelsen avseende styrning och ledning har detta inte medfört någon positiv förändring.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret att löpande följa ekonomi- och resultatutveckling och att föreslå åtgärder till fullmäktige. Vår bedömning är att uppföljningen och kontrollen inte fungerat tillfredsställande och att kommunstyrelsen brustit i sin uppsiktsplikt.

På grundval av bristande måluppfyllelse och bristande styrning, ledning, uppföljning och kontroll riktar vi **anmärkning mot kommunstyrelsen.**

Årsredovisning

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med lag om kommunal redovisning samt förekommande föreskrifter och rekommendationer med undantag för pensionsskulden som redovisas i sin helhet i balansräkningen. Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt är upprättad enligt god redovisningssed samt återger kommunens resultat och ekonomiska ställning på ett i huvudsak rättvisande sätt.

Vi tillstryker att årsredovisningen för 2012 godkänns.

Till fullmäktige i Härnösands kommun
Revisionsberättelse 2012

Vi tillstyrker att kommunfullmäktige beviljar ledamöterna i styrelse och nämnder ansvarsfrihet.

Göran Lundström har inte deltagit i granskning av socialnämnden.
Karl Hultin har inte deltagit i granskning av skolnämnden.

Samuel Möller har inte deltagit i granskning av arbetslivsnämnden.
Stig Nilsson har inte deltagit i granskning av arbetslivsnämnden.

Som bilaga till revisionsberättelsen hör revisorernas redogörelse för 2012.

Härnösand den 18 april 2013

Göran Lundström
ordförande

Hans Sonesson
1:a vice ordförande

Bo Anders Öberg
2:a vice ordförande

Monica Flodin

Sven Bylund

Peter Hasselborg

Samuel Möller

Stig Nilsson

Karl Hultin